

وہزارہتی پروہردہ
بہرئوہہرایہتی گشتی پلاندانانی پروہردہیی
بہرئوہہرایہتی رینماییکردنی پروہردہیی

رپہری رینماییکارانی پروہردہیی

نامادہکردنی

سامان سیوہیلی

دانا سلام کریم - خندان صابر محمد

۲.۲۱

وہزارہتی پروہردہ

بہرپوہبہرایہتی گشتی پلاندانانی پروہردہیی

بہرپوہبہرایہتی رینماییکردنی پروہردہیی

رپبہری رینماییکارانی پروہردہیی

نامادہکردنی

سامان سیوہیلی

دانا سلام کریم - خہندان صابر محمد

۲.۲۱

رېبهرى رېنمايىكارانى پەروەردەيى لەلايەن لىژنەيەكى تايبەتمەند لە وەزارەتى پەروەردە ئامادەكراوە، (بەرجهستەى ديدگا و سياسەتس وەزارەتس پەروەردەيە بۆ كار و پسپۆرى رېنمايىكارانى پەروەردەيى لە باخچەكانس منداڵان، قوتابخانەكانس بنەرەتس، ئامادەيى و پەيمانگاكانس سەر بە وەزارەتس پەروەردە بە حكومى و ناحكومىيەو) بە رەچاوكردنى تايبەتمەندى ھەندى لە قوتابخانە ناحكومىيەكان. جىبەجىكردنى پەيام و رېنمايىەكانى ئەم رېبەرە ئەركى سەرەكى سەرجهم (رېنمايىكارانى پەروەردەيى، بەرپۆەبەرەن، مامۇستايان و سەرپەرشتيارانى پەروەردەيى)ە.

ئەو گۆرانكارىيە خىرايانەى بەسەر كۆمەلگە مەروپىيەكاندا ھاتوو بە كۆمەلگەى كوردستانىشەو، دەخوازىت گەنگى زياتر بە رۆل و پىگەى رېنمايىكارانى پەروەردەيى بەریت، دامەزراوە پەروەردەيىەكان سوود لە پسپۆرى و تواناكانيان وەربگەرن. لەم سۆنگەيەو وەزارەتى پەروەردەى حكومەتى ھەريىمى كوردستان بە گەنگىيەو لە رۆل و پىگەى رېنمايىكارانى پەروەردەيى دەروانىت. جىگای دلخۆشىيە ئەم رېبەرە بە ھەردوو شىوہزارى (بادىنى و سۆرانى) چاپكراوە، ھەروەھا بۆ سەر زمانى (ئىنگلىزى و ەربەى) ش وەرگىردراوە.

■ ئالان ھەسەيد صالح

■ وەزىرى پەروەردە

ناوی کتیب: **رېښه‌ری رېنماییکارانې پەروەردەیی**
ئامادەکاران: **سامان سیوہیلی - دانا سلام کریم - خەندان صابر محمد**
دیزاینی بەرگ و ناوہوہ: **رەوہند سعید صابر**
سالی چاپ: **۲۰۲۱**
نویسە چاپ: **یەکەم**
چاپخانە:
تیراژ:

ناومرپۇك

ناوى بابەت	ژ. لاپەرە
يېشەكى	۶
بەشى يەكەم/ رېنمايى دەروونى و بىنەماكانى	۴۹-۷
كورتە باسكى رېنمايى دەروونى	۸
رېنمايى دەروونى	۹
تايىبە ھەندىيەكانى رېنمايىكىردن لەسۆنگەي پېناسەكانىيەو	۱۱
رېنمايى دەروونى پەيوەندى رېنمايىكىردن بە زاراۋەكانى ترەو	۱۱
ئاراستەكىردنى دەروونى	۱۱
چارەسەرى دەروونى	۱۲
رېنمايىكىردنى پەرۋەردەيى	۱۴
گرنگىي رېنمايىكىردنى پەرۋەردەيى	۱۴
رېنمايىكىردن ۋەك پېداۋىستىيەكى گرنگى سەردەم	۱۶
ئامانجەكانى رېنمايىكىردنى پەرۋەردەيى	۱۸
بەپرەۋەكانى رېنمايىكىردن(خۇپاراستى، پەرەپېدان و چارەسەرى).	۱۹
جۈرەكانى رېنمايىكىردن	۲۱
رېنمايىكىردنى راستەوۋۇ	۲۱
رېنمايىكىردنى ناراستەوۋۇ	۲۳
رېنمايىكىردنى بىزاردەيى	۲۵
رېگەكانى رېنمايىكىردن	۲۶
رېنمايى تاكى	۲۶
رېنمايى بەكۆمەل (بەگروپ).	۲۸
ھەنگاۋەكانى ئەنجامدانى رېنمايىكىردنى بەكۆمەل	۲۹
جىياۋازى نىۋان رېنمايى تاكى و رېنمايى بەكۆمەل	۳۰
نمۈنەيەك لە دانىشتەكان و بەرنامەي رېنمايى بەكۆمەل (بەگروپ)	۳۱
چاۋپېكەۋتن لە پېرۋەسى رېنمايىكىردندا	۳۳
بىنەماكانى چاۋپېكەۋتن	۳۶
قۇناغەكانى بەرپۈۋەچوونى چاۋپېكەۋتن	۴۱
گرنگى كۆكردنەۋەي زانىبارى لە رېنمايى دەروونىدا	۴۲
مەرجهكانى كۆكردنەۋەي زانىبارىيەكان	۴۳
ئەو ھۆكارانەي ئاسانكارى دەكەن بۇ كۆكردنەۋەي زانىبارىيەكان	۴۴
گرفتەكانى بەردەم كۆكردنەۋەي زانىبارىيەكان	۴۶
سەرچاۋەكانى كۆكردنەۋەي زانىبارى	۴۶
زانبارىيە پېۋىستەكان چىن كە پېۋىستە كۆبكرىتەۋە؟	۴۷
ئامرازەكانى كۆكردنەۋەي زانىبارى	۴۸
بەشى دوۋەم/ رېنمايىكارى پەرۋەردەيى و ئەركەكانى	۸۵-۴۹
رېنمايىكارانى پەرۋەردەيى كىن؟	۵۰

۵۱	خەسلەتەكانى رېنمايىكارى پەرۋەردەيى
۵۲	گىرگىزىن تايىپەمەندىيەكانى رېنمايىكار
۵۳	ئەرگەكانى رېنمايىكارى پەرۋەردەيى لەناو قوتابخانەدا
۵۷	رېكخستى پەيۋەندى نىۋان (بەرپۈبەرەن و يارىدەدەرەن) و (رېنمايىكارانى پەرۋەردەيى) لەناو قوتابخانەكاندا
۵۹	ئەو كارانەي ناپىت رېنمايىكاران ئەنجامى بەن لەناو قوتابخانەدا
۶۰	ئىتىكى رېنمايىكردن و پىۋەرە پىشەيەكانى
۶۲	كارامەيەكانى رېنمايىكار
۶۳	◊ كارامەيى گۆگرتن.
۶۹	◊ كارامەيى زارەكى (قسەكردن).
۷۰	◊ كارامەيى نازارەكى.
۷۱	◊ كارامەيى پىساركدن.
۷۶	◊ كارامەيى تۆماركدن.
۷۹	◊ كارامەيى رووبەروو بوونەو.
۸۰	◊ كارامەيى بەكارهيتانى ئامىرە ئەلگىرۈننىيەكان.
۸۱	سەرچاۋەكانى دۆزىنەۋەيى ھالەت
۸۲	رەۋانەكردنى ھالەت
۸۴	بۆردى راۋىژكارى و سەلامەتى قوتابيان / خويندكاران
۸۶	بۆردى سەلامەتى رېنمايىكارانى پەرۋەردەيى
۸۷	پاشكۆكان
۸۸	فۆرمى رېنمايى تاكى
۹۰	كۆدى ھالەتەكان
۹۲	پىناسەكردنى زاراۋەكان
۹۴	سەرچاۋەكان
۹۵	رېز و سوپاس بۆ رېكخراۋى يونىسىف

له سالی (۲۰۱۵) کۆمه‌له‌ی کۆمه‌لناسان و ده‌روونناسانی کوردستان یه‌که‌مین ریه‌ری کاری توێژهری ده‌روونی و کۆمه‌لایه‌تی له قوتابخانه‌کاندا به‌چاپ گه‌ياند و دابه‌شی سه‌ر قوتابخانه‌کانی سه‌ر به وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده‌ی کرد، ئه‌م هه‌وله‌ بۆ ئه‌و رۆژگاره و ئیستاش جیگه‌ی ده‌ستخۆشییه، چونکه پێشتر هیچ ریه‌ریک له‌به‌رده‌ستی رینماییکاران بوونی نه‌بوو، به‌هۆی نوێبوونی کاری رینماییکاران له‌ پرۆسه‌ی په‌روه‌رده‌ له‌و ده‌مه‌دا ریه‌ره‌که به‌شیک له‌ ته‌مومژ و ناروونی سروشتی کاری رینماییکاران په‌وانده‌وه، به‌لام له‌به‌ر فراوانی بواری کاری رینماییکاران ریه‌ره‌که به‌ زۆریک له‌ ویستگه‌ گرنگه‌کانی کاری رینماییکاران رانه‌گه‌یشتوو، شایانی باسه‌ برای به‌ریز کاک (دانا سه‌لام) رۆلیکی به‌رچاوی گیرا له‌ ئاماده‌کردنی یه‌که‌مین ریه‌ر.

بۆیه وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده له سالی (۲۰۱۹) دا کاری له‌سه‌ر ئاماده‌کردنی ریه‌ریکی نوێ بۆ رینماییکاران کرد، به‌ ئامانجی به‌خشینی به‌رچاوپروونی زیاتر و زانیاری پێویست به‌ رینماییکاران له‌ بواری رینماییکردندا، وه‌ک سروشتی پێشه‌ی رینماییکردن و ناساندنی پرۆسه‌که و چۆنیتی به‌ریوه‌بردنی چاوپیکه‌وتنی رینمای، گرنگی ئه‌م پرۆسه‌یه له‌ بواری په‌روه‌رده‌دا و زۆر لایه‌نی دیکه‌ی رینماییکردن، وه‌ک خودی رینماییکاران له‌رووی خه‌سله‌ته‌کانیان، ئه‌رکه‌کانیان، کارامه‌یه‌یه‌کانیان و ده‌سه‌لاته‌کانیان ئیتیکی کاری رینماییکاران وه‌ک چوارچێوه‌یه‌کی ئه‌خلاق‌ی پێشه‌ییانه‌ی ئه‌وان.

بیگومان پرۆگرامه‌کانی خویندنی قوناغی زانکۆیی به‌شه‌کانی کۆمه‌لناسی به‌پله‌ی یه‌که‌م و ده‌روونناسی به‌پله‌ی دووهم له‌ زانکۆکانی کوردستان، ده‌رچووان وه‌ک پێویست ئاماده‌ ناکه‌ن بۆ ئه‌و ئه‌رکه‌ی وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده به‌ رینماییکاران ده‌سپیریت له‌پاش دامه‌زراندنیان، به‌م هۆیه‌وه که‌م تا زۆر بۆشایی له‌ بواری زانیاری پێویست بۆ رینماییکردن لای رینماییکاران هه‌بووه و هه‌یه، به‌لام به‌شه‌کانی رینمای ده‌روونی ده‌رچووانیان بۆ ئه‌و ئه‌رکه ئاماده‌ ده‌که‌ن، له‌گه‌ل ئه‌مه‌شدا به‌داخه‌وه ژماره‌یه‌کی که‌م له‌ رینماییکاران ده‌رچووی به‌شی رینمای ده‌روونین. که‌واته ئه‌م ریه‌ره هه‌ولیکه بۆ پرکردنه‌وه‌ی ئه‌و بۆشاییه، چوارچێوه‌یه‌کی فهرمیشه‌ بۆ رینماییکاران بۆ به‌ره‌وپێشچوونیان له‌ بواری رینماییکردن و به‌جیه‌ینانی ئه‌رکه‌کانیان به‌باشترین شیوه، له‌هه‌مان کاتدا به‌رچاوپروونی زیاتریش ده‌به‌خشیته به‌ریوه‌به‌ران و ده‌سته‌ی کارگیر و سه‌ره‌پرشتیاران و مامۆستایان بۆ ئه‌وه‌ی زیاتر ئاشنای سروشتی کار و ئه‌رکه‌کانی رینماییکاران بن.

بواری رینماییکردن و مامه‌له‌کردن له‌گه‌ل کیشه و گرفته‌کانی قوتابیان / خویندکاران، گه‌شه‌پیدان به‌ توانا‌کانیان، خۆپاراستن له‌تووشبوونیان به‌ کیشه‌ جو‌راو‌جو‌ره‌کان، بواریکی یه‌کجار فراوان و قوله‌، ئه‌رکیکی په‌روه‌رده‌یی گه‌وره‌شه، بۆیه به‌دنیاییه‌وه چه‌ندین سه‌رچاوه و هه‌نگاوی دیکه له‌م بواره‌دا پێویستن.

به‌هيوای ئه‌وه‌ی ئه‌م ریه‌ره خزمه‌تیکی باش به‌ رینماییکاران بکات، له‌ کاتی پێویستدا رینماییکاران بۆی بگه‌رینه‌وه و که‌لکی لیه‌وه‌بگرن، وه‌ک پالپشتیک بۆ خۆیان لینی بروانن، چونکه ئه‌وه‌ی له‌دووتویی ئه‌م ریه‌ره‌دا هه‌یه، گوزارشت له‌ روانینی وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده‌ی حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستان بۆ کاری رینماییکاران ده‌کات، چوارچێوه‌یه‌کی پێشه‌ییانه‌ی کاری ئه‌وانه. ئه‌م ریه‌ره له‌لایه‌ن لیژنه‌یه‌ک له‌ وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده ئاماده‌کراوه، که بریتی بوون له‌ (سامان سیوه‌یلی، دانا سه‌لام کریم، خه‌ندان صابر محمد). هه‌روه‌ها به‌ریز (گوران فتاح و ته‌رزه جاف) کاری تایپکردنیان ئه‌نجامداوه.

سامان سیوه‌یلی

به‌ریوه‌به‌ری رینماییکردنی په‌روه‌رده‌یی/ به‌وه‌کاله‌ت

به‌شی یه‌که‌م

رئ‌نمای‌یک‌ردن

رېنمايی د پرووناسی (Counseling Psychology) لقیکی گړنگه له لقه کانی د پرووناسی پراکتیکس، بویه

نمو کسمی هله دستیت به پروسمی رېنمايی پیویستس به پسیوری هییه و مخرج له م پسیورییه دا

قول بوویتموه، نهم لقه له پرووناسی هر له سهره تاکانی سدهدی بیسته موه پهره یسه ند و چندی ن تیوری بو دانرا و په لویوی بو سهرجه م لایه نه کانی ژیانی مروف هاویشته، بو ه موو قوناغه کانی ته مه ن هر له مندالییه وه هتا به سال اچوون، له ه موو رهوشیکدا له کاتی تهنروستی و نه خوشیدا، بو سهرجه م کایه کانی ژیان، له بواری کارکردن، له قوتابخانه و ناوهنده کانی په روه رده و فیرکردن، له بواری تهنروستی، له سهروبه ندی هاوسه رگیری، له ژیانی خیزانی، له چاکسازیه کان و ... تد. هتا وایلیهات زاراوه دی رېنمايی بوو به سیمای دیاری رهوشه کان یان تاییه تمندییه کان، (رېنمايی پیشه یی، رېنمايی په روه رده یی، رېنمايی مندالان، رېنمايی هره زه کاران، رېنمايی هاوسه رگیری، رېنمايی خیزان، رېنمايی نایینی، رېنمايی که تنکاران، رېنمايی کومه لکه لوکالییه کان، رېنمايی د پروونروستی و ... تد).

رېنمايی سهر به پروونناسی پراکتیکیه (Applied Psychology) و ده که ویته خانه ی خیزانی پسیوریه یارمه تیده ره کان یان پیشه هاریکاریه کان (Helping Professions)، وه کو (د پروونناسی کلینیکی، پزشکی د پروونی، کاری کومه لایه تی)، که نامانجیان هاوکاریکردن خه لکه له رووبه پروو بوونه وهی فشاره کانی ژیانیان و نه و گرفتانه ی به ده ستیانه وه دنالینن له هلو یسته جیاجیاکانی ژیاند، به نامانجی گورینی ژیانیان به ره و باشته.

کاتیک ده گوتريت رېنمايیکردن بی سی و دوو هلو یستی دیته پیش چاو که دوو لایه ن کارلیکردن له نیوانیاندا پروودهات، لایه نیکیان داوی یارمه تی ده کات که پیی دهوتريت (رېنمايیخواز)، لایه نه که ی تریان یارمه تی پیشکه ش ده کات که پیی دهوتريت (رېنمايیکار)، به مخرجیک نهم رېنمايیکاره ده بیت راهینراو و خاوه ن پسیوری تاییه ت (Professional) بیت له مېواره دا، که لانیکه م ده بیت پروانامه ی به کالوریوسی هه بیت، بو نه وهی بتوانیت به و کاره هه ستیت، نهم یارمه تی پیشکه شکرده ش له لایه ن رېنمايیکاره وه هه لومه رچی تاییه تی خوی هییه و پیویستی به ژینگه ی تاییه ت و کاتی دیاریکراو و کومه لیک کارامه ییه، که ده بیت له که سی رېنمايیکاردا هه بیت، واته رېنمايیکردن زانسته چونکه پشت به کومه لیک تیور و پرهنسیپی تاییه ت به م پیشه ده به ستیت، له هه مان کاتیشدا رېنمايیکردن هونه ره، چونکه کومه لیک کارامه یی تاییه تی دهویت، که ده بیت له و که سه دا هه بیت، که به م کاره هله دستیت، جگه له لایه نه اکادیمیه که ی.

له موه ده گه یه نه و راستیه ی، که رېنمايیکردن پروسه یه کی هه رهمه کیانه نییه، که هر که سیک بیه ویت پیی هه ستیت، به لکو ریسو و ریوشوینی تاییه تی خوی هییه و نه مروش له دنیا دا وه کو زانستیکي سهر به خو مامه له ی له گه ل ده کريت و کولیز و به شی تاییه ت به خوی له ناو زانکوکانی جیهاندا هه یه.

زۆر ئۇ پېناسانە، كە بۇ پرۇسە رېنمايىكردن كراون، كە ھەريەكەيان لە دىدگايەكەو شروۋەى پرۇسەكەى كىردوۋە و جەختى لە لايەنىكى پرۇسەكە كىردۈتەو، بەلام دواجار ھەمويان لە چەند خالىكدا يەكەدەگرنەو ھەمان واتا بەپرۇسەكە دەبەخشن، چوارچىۋەيەكى گشتى ھەموو پېناسەكان كۈدەكاتەو. بەشىك لە پېناسەكان برىتىن لە:

● برىتتېيە لە پرۇسەى يارمەتىدانى تاك بۇ ئۇەدى لە خودى خۇى تىگات وەك (ئامادەگىيەكانى، توانستەكانى، لىھاتوويەكانى، ئارەزوۋەكانى، ئۇ ھەلانەى لە بەردەمىدان، گىرتەكانى، پىداويستىيەكانى)، ھەروەھا بۇ ئۇەدى زانىارىيەكانى بەكاربەيتىن لە ئەزموونكىردن و برىار وەرگىرتندا بەمەبەستى بەدىھىنانى گونجاندن بەجۈرىك ژيانىكى بەختەوەرەنە بژى.

● برىتتېيە لە پرۇسەى يارمەتىدان و ھاندانى تاك بەمەبەستى برىاردان لە بژاردەكان و برىار وەرگىرتن و پلاندانان بۇ ئايىندە بەشىۋەيەكى ورد و بەرپرسيارانە لەبەر رۇشنايى ھەلەكەوتى ئۇ ۋەكۈمەلگەيەى تىيدا دەژى.

● برىتتېيە لە پرۇسەى يارمەتىدانى تاك بۇ تىگەيشتن لە ئىستا و خۇئامادەكىردن بۇ ئايىندەى، بەئامانجى گەيشتن بەپىگەيەكى گونجاو بۇ خودى خۇى و بۇ ۋەكۈمەلگەكەى، ھەروەھا يارمەتىدانى لە بەدىھىنانى سازاندنى كەسىي و پەرۋەردەيى و پىشەيى، لەپىناو ژيانىكى بەختەوەرەدا.

● برىتتېيە لە پرۇسەى يارمەتىدانى تاك بۇ ئۇەدى بەشىۋەيەكى دروست توانست و لىھاتوويەكانى خۇى بەكاربەيتىن لەپىناو سازاندن لەگەل ژياندا.

● برىتتېيە لە پرۇسەى يارمەتىدانى تاك لەبۋارى پەرەپىدانى توانست و لىھاتوويەكانىدا لەرپى چارەسەرى كىشەكانىيەو.

- بریتییە له پرۆسە یارمەتیدانی تاک له دانانی ئامانجی گونجاو و دانانی پلانی گونجاو بۆ گەشتن بەو ئامانجانە، ھەروەھا یارمەتیدانی تاک بۆ پەرەپێدان بە پالنەرەکانی لەپیناو ژيانیکی باشتەر.
- بریتییە له پرۆسە یارمەتیدانی تاک له ئامادەگییەکانی و خوێامادەکردن بۆ ئاییندە بۆ ئەوەی پیگەیهکی گونجاو لەناو ئەو کۆمەلگەییە تییدا دەژی بۆ خۆی دەستەبەر بکات.
- بریتییە له پرۆسە یارمەتیدانی تاک بۆ ئەوەی بتوانیت، کە بەرچاوری و نوانە ئاراستەیی خۆی بکات و کەلک له زیرەکی و لێھاتووێیەکانی خۆی وەرگری، بەمەبەستی بەدیھینانی دەرووندروستی و سازان له بوارە جیاجیاکانی ژياندا.
- بریتییە له پرۆسە بەدیھینانی خود، واتە خودۆزینەوێ تاک و ناسینی ئامادەگی و توانستەکانی، کە ئەم خوێاسینە دەبێتە ھۆی سازاندن و بەختەوێ و دەرووندروستی.
- بریتییە له رێنماییکردنی تاک بۆ رێگە جیاوازیەکان کە بەھۆیانەوێ توانست و لێھاتووێیەکانی خۆی بدۆزیتەوێ و بەکاریان بەھینیت، فێر بکړیت بۆ ئەوەی له باشتەرین حالدا بژی بەپێی ئەو توانست و ھەبووانە کە ھەیەتی و ئەو کۆمەلگەییە تییدا دەژی.
- بریتییە له پرۆسە فێربوون و فێرکردنیکێ دەروونی و کۆمەلایەتیانە.
- بریتییە له ھەولیکێ بەئاگایانە و مەبەستدار بۆ ئاراستەکردنی تاک بەمەبەستی تیگەشتن لەخودی خۆی و ئامادەگی و توانست و ئارەزووەکانی و کەلک وەرگرتن لەم لایەنانە، بەمەبەستی بەدیھینانی ئامانجگەلیکی دروست لەپیناو گەشتین بە ژيانیکی سەرکەوتووانە.
- بریتییە له پرۆگرامیکێ ریکخراو بۆ یارمەتیدانی تاک بەمەبەستی گەشەکردنیکێ دروست تا ئەوپەری رادە و یارمەتیدانی بۆ پەرەپێدان بە وزە و ئامادەگی و بەھرەکانی تا ئەوپەری رادە توانراو، بەجۆریک تاک بتوانیت پیگەیهک بۆ خۆی لەناو کۆمەلگەکیدە دەستەبەر بکات وەک ھاوالاتییەکی باش.
- خزمەتگوزاریەکی نەخشە بۆکیشراو، بە ئامانجی پیشکەشکردنی یارمەتی تەواو بۆ تاک، بۆ ئەوەی بتوانیت ئەو کیشە کەسی و پەرەردەیی و پیشەیی و تەندروستی و رەفتاریانەیی خۆی چارەسەر بکات. کە له ژيانیدا رووبەر وویان دەبێتەوێ و توانای سازاندنی لەگەڵیاندا ھەبێت.

پێناسە رێنمایە لە رووانگە وەزارەتی پەرەردەوێ

رێنماییکردن؛ بریتییە له پرۆسە ھاوکاریکردنی قوتابیانی و خوێندکاران له چارەسەرکردنی کیشەکانیان و رێنماییکردنیان سەبارەت بە خوێاراستن له تووشبوون بە کیشە جۆراو جۆرمەکانی ژيانی رۆژانەیان. ھەروەھا پالێشتیکردنی قوتابیانی و خوێندکارانە بەمەبەستی گەشەکردنیان بەشیوەیەکی دروست بۆ بەدەستھێنانی برۆا بەخۆبوون و گەشتن بە گونجانیکی باش لەگەڵ دەور و بەر.

تایبه تمه ندیه کانی رینماییکردن له سونگی پیناسه کانیوه

پاش ئاشنابوون به پیناسه کانی رینماییکردن، ده توانریت ده ستیشانی چند تایبه تمه ندیه کی رینماییکردن بکریت:

- ۱- رینماییکردن پرۆسه یه، واته چند ههنگاوکی یهک به دوا یه که، که په یوه ندیدارن به یه که وه.
- ۲- رینماییکردن مۆرکیکی فیرکاری هه یه، واته رینماییکردن جهخت له سه ر گۆرینی رهفتار دهکات.
- ۳- رینماییکار نه خشه سازی پرۆسه ی رینماییکارییه، که که سیککی خاوه ن پسپوری ئاماده کراوه.
- ۴- رینماییکار نه که سیککی ئاساییه، واته گرفته کانی ئه وهنده سهخت نین که پتیوست به ریکاری چاره سازی تر بکات وه کو چاره سه ری دهروونی یان ده رمان، واته که سیتی رینماییکار نه، که سیتییه کی یه کانگیره.
- ۵- ئامانج له رینماییکردن باشبوونی رینماییکار نه و یارمه تیدانییه تی بو تیگه یشتن له خودی خوی و هه لوسته کانی له ئیستا و داهاتوودا، هه روه ها له پرۆسه ی وه رگرتی بریاری گونجاو.
- ۶- ئه و ژینگه یه ی پرۆسه ی رینماییکردنی تیدا ئه نجامده ریت، ژینگه یه کی تایبه ت به رینماییکردن وه رووبه رووه.
- ۷- رینماییکردن گرنگی به گواسته وه ی زانیاری و شاره زاییه کان له ژینگه ی رینماییکارییه وه بو هه لوسته کانی ژیانی رینماییکار نه دهکات.

په یوه ندی رینماییکردن به زار او ه کانی تروه

زور جار کاتیک باس له رینماییه دهروونی دهکریت باس له چند زار او ه یه کی تر دهکریت به جوړیک هه ندی جار ئه م زار او نه له بری یه کتریش به کار ده یترین، دیاره زورترین نزیک له نیوان هه ر سی زار او دی (رینماییه دهروونی، ئاراسته کاردن یان ئاراسته ی دهروونی، چاره سه ری دهروونی) دا هه یه، جار جار هه هندی که س تیکه لیه ک له نیوان رینماییکردن و ئامۆژگاریکردن به هه له دهکن، بویه له خواره وه به راورد له نیوانیاندا بکریت به ئامانجی روونکردنه وه ی زیاتری چه مکه کان.

ئاراسته کردنی دهروونی:

له زۆربه ی سه رچاوه کانی رینماییکردن هه ردوو چه مکی (ئاراسته کردنی دهروونی و رینماییه دهروونی) به یه که وه دین و به جوړیک وهک هاوواتا و هاوبوار باسیان لیوه دهکریت و له هه ندیک باریشدا به جودا باسده کرین، له راستیدا ئاراسته کاردن له **پیناسه گشتیه کهیدا بریتیه له بهخشینی زانیاری و پهره پیدانی ههست به لپیر سراویتی کردن، دهکریت بهخشینی ئه م زانیارییه ساده بن یاخود ئالۆز، به لام رینماییکردن وهکو پرۆسه، بریتیه له پرۆسه ی یارمه تیدانی تاک بو ئه وه ی له خودی خوی و ژینگه کی تیباگات و بریاری دروست وه رگریت و توانای بژارده ی دروستی له نیو بژارده کاند هه بی،** له م ریه وه ئاشنا به توانست و کارامه ییه کانی خوی ده بی، له گه ل ئه مانه شدا دهکریت به مجۆره به راورد له نیوان هه ردوو چه مکه که دا بکریت:

ئاراستەى دەروونى

رېنمايى دەروونى

- برىتتيە لە پرۇسەى يارمەتيدانى تاك بۇ تىگەيشتن لە خودى خۆى و دەوروبەرى و ھەموو ئەو شتانەى گرنگيان پىدەدات، بۇ ئەو دەى بتوانىت برىارى دروست بدات.
- ئاراستەکردن گشتگىرتە لە رېنمايىکردن.
- ئاراستەکردن پىش پرۇسەى رېنمايىکردن دەكەويت و رىگە بۇ پرۇسەى رېنمايىکردن خۆش دەكات.
- ئاراستەکردن جەخت لە لايەنى تيورى دەكاتەو.
- برىتتيە لە پرۇسەى يارمەتيدانى تاك بۇ زالبوون بە سەر ئەو كىشانەى رووبەروويان دەبىتەو، بۇ ئەو دەى بگاتە سازان لە ھەموو لايەنەكانى ژيانى.
- رېنمايىکردن بەشيكە لە پرۇسەى ئاراستەکردن.
- رېنمايىکردن پاش پرۇسەى ئاراستەکردن دەستپىدەكات و رووكارى كوتايى پرۇسەكەيە.
- رېنمايىکردن گرنگى بە لايەنى پراكتىكى دەدات.

چارەسەرى دەروونى:

- جۆرىكە لە چارەسەر، كە مېتۆدە دەروونىەكانى تىدا بەكاردەھىنرىت لەگەل ئەو كىشە و شلەژانانەى، كە بارگاوين بە ھەلچوون و كاريگەرى لەسەر بارى دەروونى و رەفتار و بىركردنەوەكانى تاك دەكەن، چارەسازى دەروونى ھەلدەستىت بە كارکردن بۇ نەھىشتنى نىشانەكانى ئەو نەخۆشىيە يان راستکردنەوەديان يان پەككخستنى كاريگەرىيەكانيان، ھاوكات يارمەتى نەخۆشەكە بۇ چارەسەرکردنى گرفتە تايەتتيەكانى دەدات بەمەبەستى خۆگونجاندن لەگەل ژىنگەكەى و كەلك وەرگرتن لە توانستەكانى بەباشترىن شىو، ھەروەھا ھاوكارىکردنى لە پەرەپىدانى كەسيتىدا و ھاندانى بۇ گرتنەبەرى رىگەى گەشەيەكى دەروونى دروست، بۇ ئەو دەى لە ئايىندەدا لەرووى دەروونىيەو كەسيكى تەبا بىت.
- لەمەو دەردەكەويت كە زۆر خالى ھاوبەش لەنيوان رېنمايى دەروونى و چارەسەرى دەروونىدا ھەيە، كە لە زۆر باردا لە دووانەى يەك ھىلكە دەچن، گرنگترىن خالە ھاوبەشەكانيان:
- ۱- ھەردووكان ئامانجيان بەدبەھىنانى تىگەيشتنە لە خود و بەدبەھىنانى و چارەسەرى كىشە و سازانى دەروونىيە.
 - ۲- رىكارەكان وەك يەكن، ھەر لە پشكنين و دەستنىشانکردنى گرفت و چارەسەرى كىشەكە و ھەرگرتنى برىار و فىرکردن و چاودىرى و كوتايى پىنھىنانى.
 - ۳- ھەردووكان لە بنەماكانى كارکردندا ھاوبەشن وەكو چاوپىكەوتن و لىكۆلنەو لە ھالەت.

۴- رینمایکاری دەرروونی و چاره‌سازی دەرروونی هەردووکیان پێویستیان بە ژینگەییەکی تایبەتییه بۆ کارکردن.

هەرچەندە بەشیکی زۆر لە دەرروونناسان و زانایانی دەرروونی پێیان باش نییه جیاکاری لەنێوان ئەو دوو چەمکەدا بکریت، بەبروای ئەوان ئەو کەسانەی کە تەنھا کێشەیان هەیە ئەوا کێشەکانیان گرتی دەرروونیان بۆ دروست دەکات بە دەست چەند نیشانه‌یه‌کی دەرروونییه‌وه دەناین، بەلام لەگەڵ ئەو شدا هەندیک پێیان وایه پێویسته هێلی جیاکاری هەبێت لەنێوانیاندا ئەگەرچی ئەو هێله تۆخیش نەبێت.

گرنگترین جیاوازییه‌کان کە لەنێوان رینمایی دەرروونی و چاره‌سەری دەرروونیدا هەیە، لەم خالانه‌دا کۆدەکرینه‌وه:

رینمایی دەرروونی

چاره‌سەری دەرروونی

- گرنگی بە کەسانی ئاسایی دەدات یان ئەوانەی نەخۆشییه‌کانیان بەلای ئاستی ئاساییدا نزیکن.
- لە پێوێی چاره‌سەری دەرروونیدا چاره‌سازی دەرروونی بنیادی کەسیتی نەخۆش دەکاتەوه.
- گرتەکانی نەخۆش قوڵتر و مەترسیدارتره.
- چاره‌سەری گرتەکان لەسەر ئاستی نائاگایی و نەسته.
- کاتیکی زۆرتر دەخایه‌نیت.
- خزمە‌تگوزارییه‌کانی لەناو کلینیکه دەرروونیه‌کان و نەخۆشخانه‌کان و سەنتەرەکانی تایبەت بە چاره‌سەری دەرروونیدا پێشکە‌ش‌کە‌ت.
- بەو کەسە پێویستی بە چاره‌سەری دەرروونی هەیە دەگوتریت نەخۆش.

- گرنگی بە کەسانی ئاسایی دەدات یان ئەوانەی نەخۆشییه‌کانیان بەلای ئاستی ئاساییدا نزیکن.
- لە پێوێی رینماییکردندا رینمایبخواز خۆی بنیادی کەسیتی خۆی دەکاتەوه.
- گرتەکانی رینمایبخواز کەمتر مەترسیداره.
- چاره‌سەری کێشەکان لەسەر ئاستی ئاگایی و هەسته.
- کاتیکی کەمتر دەخایه‌نیت.
- خزمە‌تگوزارییه‌کانی لەناو قوتابخانه و زانکۆ و دامە‌زراوه کۆمه‌لایه‌تی و سەنتەرەکانی رینماییکردن و کلینیکه دەرروونیه‌کاندا پێشکە‌ش‌کە‌ت.
- بەو کەسە پێویستی بە رینماییکردن هەیە دەگوتریت رینمایبخواز.

رینمایکردنی پهروهدهیی

پیناسه و ګرنگی رینمایکردنی پهروهدهیی:

رینمایکردنی پهروهدهیی بواریکه له بوارهکانی د پرووناسی، رینمایکردن بریتییه لهو خزمه تګوزاریانه ی پېشکېش به قوتابیان / خویندکاران دهکړیت له لایه نی د پروونی و کومه لایه تی و خویندن (ټاکادیمی) و پېشه ییوه، به ټامانجی هاوکاریکردنیان بو ټه و دی له خودی ځویان و توانسته کانیان و ژینگه کیهان تیښه و به باشی که لکی لیوه ربګرن.

که واته رینمایکردنی پهروهدهیی هاوکاری قوتابی / خویندکار دهکات بو ټه و دی به سه رکه وتن بګات له بواړی خویندن و هه لېژاردنی پېشه، ټه و ټاسته نګانه تیپه رینیت که دېنه له مېر له به رده می سه رکه وتنی له خویندنا، هه روه ها بو ټه و دی به باشی توانای څوګونجاندنی هه بیت له ګل ژینگه ی قوتابخانه و ژینگه کومه لایه تیپه کیه، له ریتی به خشین زانیاری ته و او به رینمایخواز و پاراستنی له توشبوون به کیشه و هاوکاریکردنی له چاره سه رکردنی ګرفته کانیدا.

له سونګه ی ټه م پیناسه ییوه ټه و راستیه یه د ده که ویت که رینمایکردنی پهروهدهیی و د پروونی ګرنگیه کی ګه وړه ی هیه له پروسه ی بنیاتنای که سیتی هه موو تاکیکی کومه لګه که نه و دواي نه و دوه روو له دامه زراوه فیرکاریه کان دهکن له باخچه کانی مندالنه وده پاشتر له قوناغی بڼه رته هه تا دوا قوناغی خویندنیان له قوناغی ټاماده یی یان په یمانګه.

له م سه رده مه دا ټمرکی قوتابخانه و خویندنگه کان نابیت تنها ځوی له پروسه ی فیرکردنا قه تیس بګات، ټه و ټه ټمرکه کلاسیکیه کی دامه زراوه پهروهده یی ګانه، به لکو شانبه شانسی پروسه ی فیرکردن ده بیت قوتابخانه و خویندنگه کان رولیان هه بیت له پروسه ی بنیاتنای که سیتی قوتابیان / خویندکاراندا، له پرووی د پروونی و کومه لایه تیپه پهروهده یان بګات، به رچا و پروونیان پیبېه خشین بو قوناغه کانی داهاتووی ژیانیان، ټاراستیه کی دروستیان بګات بو ژیان و بو مامه له کردنیکی ټرینییانه له ګل خود و څوګونجاندن له ګل ده ورو بهر، کار له سه ر ناسینی خودی ځویان بګات، هاوکاریان بګات به پروونا ککړدنه و ی ټه و تونیلانمی ژیان که لای ټه و ان هیشتا تاریکه و زانیاریه کی ټه و ټویان نیبه له سه ر چوینتی ګوزه رکردن به و تونیلاندا، یارمه تیان بدات چوڼ بریار بدهن، فیری څو پاراستنیان بګات له توشبوون به و کیشه و ګرفتانه ی له پېشیاندا همن، له سه ر شهمام .. له ناو څیزان .. له ګل هاوړیان .. له ناو ټوره کومه لایه تیپه کان .. له ګل په ګه زی به رام بهر .. له ګل هاوړی خراپ، فیریان بګات چوڼ ټامانج دابنن بو ټایینده یان و ټاشنایان بګات به میکانیزمه کانی ګه یشتن به و ټامانجانه، هاوکاریان بیت له چاره سه رکردنی کیشه کانیاندا، به مانای وشه نه و یه کی د پرووندروست .. په فتار دروست .. بیر دروست .. په یوه ندی دروست، پیبګه یه نیټ، که پاشه روژ وهک هاوولایه کی به که لک بتوانیت خزمه ت به ځوی و څیزانه کی و کومه لګه و ځا که کی بګات، هه موو ټه م کار و همنګا وانه ش ده چنه خانمی رینمایکردنه و.

ټه ګه ر بروا وایت تنها به یشت به ستن به پروسه ی فیرکردن له ناو قوتابخانه کادا ده توانریت نه و ده کانی کوردستان به و شیوه دروسته پیبګه یه نین، ټه و ا مانای ټه و یه ناتوانریت ټامانجه پهروهده یی کان بپیکریت،

باوهری له وچوره نهجامه پیچه وانه که ی به دهسته وه ددات، به چوریک فهراموشکردنی لایه نی رینماییکردن له ناو قوتابخانه کانداه بیت له مپهر له به ردهم فیرکردنیکي دروستدا،

که واته ده بیت له مودوا باشتر له و راستیه تیښه ین که فیرکردنیکي دروست به ی پالپشتی پرؤسه ی رینماییکردن نایه ته دی، هروها به ی بوونی رینماییکارانس پهرودده یس کارامه و شاره زا و راهینراو له ناو قوتابخانه کانداه بیت چاوهر وانی زیاده بوونی کیشه و گرفته جوړاوچوره کانس مندالان و همرزه کاران بکړیت، به لادان و نه خوشیه دهر وونیه کانیشه وه.

له م روژگارده له ولاته پیشکه و توه کانی دنیا دا گرنگیه کی زور به رینماییکارانی پهرودده یی له ناو قوتابخانه و دامه زراوه پهرودده ییه کانداه راوه و ددریت، ته نانه ت له ناو قوتابخانه کانداه پرؤسه ی رینماییکردن له لایه ن تیمه وه به ریو ده چیت، نه گهرچی رهنه یه ک کهس له و تیمه خاوه ن پسپوری بیت، به لام چند که سیکي دیکه وه ک تیم هاوکاری ده کهن، جگه له وه ی له دهر وه ی باز نه ی قوتابخانه کان دامه زراوه کانی وه کو (چاودیری کومه لایه تی، خیزان، پولیس، شیلته ره کان و ... تد) هه ماهه نگیان له گهل ده کهن.

واته له ریی پرؤسه ی رینماییکردنه وه ده توانریت کار له سره گه شه دان به توانست و لایه نه جیا جیا کانی که سیتی قوتابیان / خویندکاران بکړیت، هروها له توشبوون به کیشه و نه خوشی پپاریزریت، هاوکارییان بکړیت له چاره سه رکردنی کیشه کانی ژیاناندا.

نه گهرچی پرؤسه ی رینماییکردن له هه موو سه رده مانیکدا پیویستی بوونی هه بووه و هه تا مروف هه بیت نه م پیداویستییه گرنگی خوی ده بیت، به لام له م روژگارده ی ئیستادا زیاتر له هه موو سه رده مانیک گرنگی گهره تری هه یه و زیاتر له هه موو سه رده میک پیویسته که واته هوکاري نه م پیداویستییه گرنگه ی رینماییکردن له م سه رده مه دا بوچی ده گهریته وه؟

۱- ماوهكانى گواستنهوه:

هەموو مروڤىك له قوناغهكانى گەشەكردنیدا و بەدریژایى ژيانى بەچەندىن ماوهى گواستنهوهدا تېدەپەرىت، بەجۆرىك لەجۆرەكان پېوىستى بە ئاراستەكردن و رېنمايېكردن دەبیت، بېگومان كۆمەلىك ماوهى گواستنهوه هەيه كه هەستىارى زۆریان هەيه لەژيانى مروڤدا، بۆ نموونه كاتىك منډال لەمالهوه بۆ يەكەمجار دەچیتە باخچەى منډالان، يان ئەو كاتانەى منډال بۆ يەكەمجار دەچیتە قوتابخانە، يان كاتىك مروڤ قوناغى منډالى بەجیدەهیلېت و پیدەنیتە قوناغى هەرزەكارى، هەموو ئەم ماوه گواستنهوانە لە تەمەنى منډالان و هەرزەكاراندا و گواستنهوهى ژینگەكان و فشارى خویندن و بەریهكەوتنى كۆمەلایەتى و دوور كەوتنهوه لەخیزان و گۆرانكارى فسیولۆژى و بايولۆژیهكان، كەمشارەزایى لەچارەسەرکردنى ئەو كىشانەى رووبەروویان دەبیتەوه، تىكرا ئەمانە شلەژانى دەروونى و كىشەى خۆگونجاندنیان بۆ پېشەدەهینیت، ئەمەش وادەكات قوتابیان / خویندكاران لەبەردەم پېوىست بوون بەرېنمايېكردن و ئاراستەكردن رابگریت.

۲- بوونى ئامیره ئەلكترۆنیهكان و تۆرەكانى پەيوەندىكردنى ئەلكترۆنى:

لەم رۆژگارەدا بەشیوهیهكى بەربلاو ئامیره تەكنۆلۆژیهكان لەلایەن منډالان و هەرزەكارانەوه بەكاردەبرین، بەشیکیان دووچارى ئالوودەبوون هاتوون، ئەو منډال و هەرزەكارانەى بۆ ماوهى زۆر سەرقالى یارییه ئەلكترۆنیهكانن دووچارى گوشەگیرى دەبن، بەدواى ئەمدا دلەراوکی و خەموکیان توش دەبیت، تەركیزیان كەمدەبیتەوه، ئاستیان لەخویندن دادەبەزیت، كەم دەجولین، كىشیان زیاد دەكات، چاویان كز دەبیت، بۆ هەرزەكارانیش ویرای ئەو نیشانانە لەرێى چاتكردن و تۆرە كۆمەلایەتییهكانەوه ئەگەرى توشبوونیان بە كىشە و گرفت زۆر دەبیت، هەندىجار تۆرە كۆمەلایەتییهكان دەبنە كەنالىك بۆ دروستكردنى پەيوەندى سۆزدارى نىوان هەردوو رەگەز، لەمریگەیهوه وینە و تىكست و كردنەوهى كامیرا دەگۆردریتەوه، كە پاشتر و پاش پچرانى پەيوەندیهكە ئەو دۆكیومینتانه دەبنە ئامرازىك بۆ هەرهشەكردن لەسەر بەرامبەر، بەمەهویانەوه چەندین كىشە دووچارى قوتابیان / خویندكاران دەبیت بەتایبەتى بۆ كچان. هەموو ئەو گرفتانهى بەمەهویانەوه دووچارى منډالان و هەرزەكاران دەبنەوه وادەكات كە پېوىستیان بەرېنمايېكردن و چارەسەرکردنى ئەو كىشانە هەبیت كە دیتە رینگەیان.

۳- گۆرانكارى كۆمەلایەتى:

ئەو گۆرانكارىانەى بەسەر بەها و ئاراستە و نەرىت و بیركردنەوه و رەفتاردا دیت، زۆرجار دەبنە مایهى دروستبوونى ململانىنى نىوان نەوهكان، دایكان و باوكان و بەتەمەنەكان لەزۆر باردا بەركەوتنیان لەگەل جگەرگوشە و نەوهكانى خویاندا بۆ دروستدەبیت، هەندىجار فشارى زۆر و توندوتیژیشى لیدەكەویتەوه، جگە لەمە هەموو ئەو گۆرانكارىانەى لە شیوازی ژيانى تاك و خیزاندا هاتوونەتە ئاراوه، تىكرا هەموو هۆكارن بۆ گړنگى و پېداوېستى رېنمايېكردن وهك پېداوېستېيېكى ئەم سەردەمه.

٤- گۆرانکاری له خیزاندا:

پیش چهند دهیههک خیزان له کوردستان بهشیوهی خیزانی گهوره (بنه ماله) دهژیان، که پیکهاتبوون له چهند خیزانیکی بچووک و بهیهکهوه و لهدهوری یهک دهژیان، بهدهگهن روویده دا کاتیک کوریک هاوسه رگیری بکات یهکسهر له ماله باوانی جیابیتتهوه، زورجار له مالیکدا که چهند ژووریکی ههبووه ههر ژووریک خیزانیکی تیدا ژیاوه که ئەندامی خیزانه گهوره که بوون، باپیره و داپیره و کور و بوک و کچ و کوردهزا و نهوهکان پیکهوه ژیاون، گهورهی مال (ردین سپی) خاوهنی قسه و بریار و دهسهلات بووه، لهزوربهی حالتهکاندا نانخواردن بهکومهل بووه، پهیوهندییه کومه لایهتییهکانی ناو ئەندامانی خیزانه گهوره که بههیزبوون، ئەندامانی خیزانه گهوره که هاوکاری یهکتربوون، بهلام لهم سهردهمه ی ئیستادا چه ندین گۆرانکاری بهسهر ئەو پهیوهندییه کومه لایهتیانه و خیزاندا هاتووه، هاتووه، ئەویش وا دهکات پرۆسه ی رینماییکردن وهک پیداو یستییهکی سهردهم لینی بروانریت

٥- زیادبوونی پیداو یستییهکانی و خهرجیهکانی خیزان:

گۆرانکاری له ستایلی ژیاانی خیزان، کرانه وهی بازارهکانی کوردستان بهرووی دنیا دا، زوربوونی ریکلام کردن بو کالاکان، زیادبوونی هوشیاری خیزان به پیوستییهکان، بوونی دیاردهی چاولیکه ری و زیده رووی له کرینی کالاکان، تیکراو ئەمانه وایانکردووه که خهرجی خیزان لهم سهردهمه دا زور زیادی کردووه، ئەمهش وادهکات بو پرکردنه وه و دابینکردنی ئەو پیداو یستییهکان دایابان پیوستیان به کارکردنی زیاده هه بیت، هه ندی خیزان دایکان و باوکان هه ردووکیان دوو کار دهکن، هه ندیکیان ته نها یه کیکیان دوو کار دهکات، هه ندی خیزانی دیکه باوکه که زور سه رقاله به کارکردن و دوو که و تنه وه له خیزان و سه فه رکردن به مه بهستی بازرگانی کردن، دایکان و باوکان له مبارانه دا که مترین کاتیان بو مندال و جگه رگوشه کانیانه، که مه رخمی زوریان پیوه ده رده که ویت به رامیه ر په روه رده کردن و چاو دیریکردنی جگه رگوشه کانیان، کاتیکیش شه وان ده گه رینه وه ماله وه شه که ت و ماندوون له رووی جه ستیی و ده روونییه وه، کاتی ئەو تو یان نابیت بو جگه رگوشه کانیان، ئەمهش وادهکات، جگه رگوشه کانیان دوو چاری کیشه و گرفت ببنه وه له رووی رهفتاری و تووشبوون به لادان و خراپ به کارهینانی ئامیره ئەلکترۆنییه کان و بی نازی و بی سوزی، که دوا جار رهنگدانه وهی خراپ له سه ر ژیاانی مندال و هه رزه کارهکان دروست دهکات.

کهواته رینماییکاران قوتابخانه کان ده بیت ئەو راستیه بزانی که ئەو قوتابی / خویندکارانه ی له ناو باخچه و قوتابخانه و خویندنگه و پهیمانگهکاندا دهوام دهکن، به ده رنین لهو گۆرانکاریانه ی به سه ر خیزانه کانیان و خودی خو یاندا هاتووه، بیگومان ئەو گۆرانکاریانه ش پهنگدانه وهی له سه ر بیرکردنه وه و پهفتار و باری دهروونی و کومه لایهتی و ئاستیان له خویندن ده بیت و جیکه و ته می خو یان داده نین، بویه ئه رکی رینماییکاران له ناو قوتابخانهکاندا ئه رکیکی گهوره و گرنگه، رینماییکردن بووه ته پیوستییهکی گرنگی ئەم سهردهمه به تایبهتی له ناو دامهزراوه فیرکاری و پهروه ده ییهکاندا.

ئامانجەكانى رېئىمايىكىردنى پەرودەدىيى

- ۱- خولقاندنى گۆرانكارى ئەرینی لەرەفتارى قوتابیان / خویندکاراندا.
- ۲- فەراھەمکردنى كەشكى گونجاو بۇ فېربوون و فېركردن.
- ۳- گرنگیدان و گەشەپیدان بە كەسیتی قوتابی / خویندكار لەرووی (ژیری، دەروونی، جەستەیی، كۆمەلایەتی).
- ۴- گرنگیدان و گەشەپیدان بە توانستەكانى قوتابی / خویندكار لەسەر ھەموو ئاستەكان.
- ۵- پارىزگارکردن لە دەرووندروستی قوتابی / خویندكار.
- ۶- ھاوکارىکردنى قوتابی / خویندكار بۇ بەدیھینانى خودى خۆی.
- ۷- ھاوکارىکردنى قوتابی / خویندكار بۇ بەدیھینانى سازاندن لەسەر ئاستەكانى (كەسىی، پەرودەدىی، پېشەیی).
- ۸- چاكسازى و پەرەپیدان بەرەوتى پرۆسەى فېركردن و پەرودە لەرینی دروستکردنى پەيوەندى لەگەل خیزانەكان و دەستەى كارگېرى و مامۇستایان و دامودەزگاكان.
- ۹- دەستنىشانکردنى ئەو رەوش و بارە دەروونی و كۆمەلایەتی و پەرودەدیيانەى رووبەرووی قوتابیان / خویندكاران دەبنەو، ھەروەھا دەستنىشانکردنى ئەو كیشانەى دینە پېش قوتابی و خویندكار، ھاوکارىکردنى قوتابیان / خویندكاران لەچارەسەرکردنى كیشەكانیاندا.
- ۱۰- ھاوکارىکردنى قوتابی / خویندكار بەھردارەكان بۇ كەلك وەرگرتن لە توانستەكانیان.
- ۱۱- ھاوکارىکردنى قوتابی / خویندكارە خاوەن پىداویستى تايبەتەكان و ئەوانەى كیشەیان ھەيە لەبوارى فېربووندا.
- ۱۲- چارەسەرکردنى كیشەكانى قوتابیان / خویندكاران.

پهیرهوهکانی رینماییکردن

۱- گهشپیدان:

گرنگی ئەم پهیرهوه له وهدايه که خزمهتگوزارییهکانی رینمای دهروونی پیشکش به قوتابیان / خویندکاران (کهسانی ئاسایی) دهکات بهمهبهستی بههیزکردن و زیادکردنی توانستهکانی رینمایخواز و پالپشتی کردنیان بۆ گهیشتن به ئاستیکی بهرز له سازاندن.

ئەم پهیرهوه گرنگی گهورهی ههیه له دانانی پلانی گونجاو و پرۆگرامی ئاراستهکردن و رینمای دهروونی له قوتابخانهکاندا له ریی ئاراستهکردن و چاودیریکردنی گهشهیهکی دروست و گرتهبهری رهفتاری گونجاو، گرنگترین ئەو بوارانهی پهیرهوی گهشپیدان لهمبوارانهدا دهتوانیت کاری خوی بکات:

- ناسین و تیگهیشتن له خود و پهسهندکردنی خود.
- گهشپیدان به چه مکی ئهرینی خود.
- دهستنیشانکردنی ئامانجی دروست بۆ ژيان.
- شیوازی گونجاو بۆ لیکۆلینهوه له توانست و ئارهزوهکان.
- چاودیریکردنی دیاردەکانی گهشهکردن لهرووی کهسیتی (جهستهیی، ژیری، کۆمهلايهتی و دهروونی).
- چۆنیتی دابهشکردنی کات و خویندن و خوئامدهکردن بۆ تاقیکردنهوهکان.

۲- خۇپاراستن:

ئەم پهیرهوه گرنگی به قوتابیان / خویندکاران (کهسانی ئاسایی) دهکات بهمهبهستی پاراستنیان له تووشبوون به کیشه و گرفت و شلهژانه دهروونییهکان، ئەم پهیرهوهش لهسهر ئەم سنی ئاستهدا کار دهکات:

- خۇپاراستنی پله یهک: ریگرتن لهروودانی کیشه له ریی پهیرهوهکردنی رهفتار و نه ریتی دروست و نههیشتنی هۆکارهکان.
- خۇپاراستنی پله دوو: زوو ئاشکراکردن و دهستنیشانکردنی کیشه و شلهژانهکان له قوناغهکانی سهرهتايدا.
- خۇپاراستنی پله سێ: ههولدان بۆ کهمکردنهوهی کاریگهرییهکانی شلهژانهکان و ریگرتن له تهشه نهکردنی نه خۆشییه که.

لهناو قوتابخانهکاندا، رینماییکاران دهتوانن لهمبوارهدا ئەسپی خۆیان تاو بدن له ریی ئەنجامدانی سیمینار (ئاراستهکردن) بۆ قوتابیان / خویندکاران، تمهیری بابتهکانیان پێویسته لهسهر کیشه و گرفته باوهکانی ئەو قوناغانی تهمن بیت که لهکۆمهلهگهدا باویان ههیه، بۆ نموونه بۆ قوناغهکانی (۷ - ۱۲) ی ئامادهییان بۆ قوتابیان و خویندکارانی پهیمانگهکان، بابتهکانی (خراب بهکارهینانی ئامیره تهکنۆلۆژییهکان، کیشه سۆزداریهکان، چۆنیتی خویندن و خوئامدهکردن بۆ تاقیکردنهوهکان، دلهراوکی تاقیکردنهوهکان، ئەو گۆرانکاریانی لهرووی گهشهکردنهوه بهسهر جهسته و دهروون و لایهنهکانی دیکمی ژيانی ههرزهکاراندا دین، زیانهکانی جگهره و نیرگهله کیشان، مەترسیهکانی مادههۆشبهههکان، پهیرهوهکردنی نه ریتی دروست بۆ ژيان - خهوی دروست، خوراکي دروست، وهرزشکردن، زالبوون به سههر شەرم، پهسهندکردنی خود و ... تد)، یاخود سازکردنی کۆر بۆ مامۆستایان و دایکان و باوکان و هۆشیارکردنهوهیان لهپهیرهکردنی

رەفتارى دروست لەگەڵ قوتابيان / خويندكاران و جەگەرگۆشەكانيان.

ئەوەندەى رينمايىكاران خويان توانايان ھەبىت ئەم ھەنگاوانە بنين، ئەگەرنا زۆر ئاسايىيە پەنا بۆ كەسانى

پسپۆر بىمەن لەدەرەوھى قوتابخانە بۆ وتەوھى بابەتەكان.

۳- چارەسەرکردن:

ئەم پەيرەوھە گرنگى بە چارەسەرکردنى كيشە و نەخۆشەكان دەدات بەمەبەستى گيرانەوھى كەسە تووشبووھەكان بۆ باريكى دەروونى ئاسايى و گيرانەوھى ئارامى بۆ ژيانى تاك، بىگومان ئەمەش لەرىيى گرنگيدان بە دەستنيشانکردنى جورى ھالەتەكە و ھۆكارەكانى و شيوازەكانى چارەسەر، بۆ چارەسەرکردنى كيشە ياخود ئەو ھالەتە دەروونيانەى زياتر بەلاى ھالەتى ئاسايىيەوھە نزيكەن، واتە پەشيوپە دەروونىيەكە لەئاستىكى بەرز و قولدا نەبىت دەكرىت لەناو قوتابخانەدا لەلايەن رينمايىكار چارەسەر بكرين، بەلام ئەگەر كيشە ياخود نەخۆشەيەكە لەسەر و تواناي رينمايىكار بىت، پيوستە رەوانەى دەروھى قوتابخانە بكرىت بۆ لاى كەسانى پسپۆر يان دەزگاي تايبەتمەند.

كاركردن لەسەر ئەو پەيرەوانە دەبنە ھوى بەدەھيانى چەندىن ئامانجى گرنگ بۆ قوتابيان / خويندكاران، كە گرنگترينيان ئەمانەن:

۱- دەستەبەربوونى دەرووندروستى:

بىگومان كاتىك رينمايىخواز بەدەست كيشەيەكەوھە بنالينىت و نەتوانىت چارەسەرى بكات، ئەوا رەوشىكى لەمجورە دەبىتە ھوى تووشبوونى قوتابى / خويندكارەكە بە دلەراوكى، بەدرىژەكيشانى ماوھى كيشەكە ئەگەر ليكەوتەى ترى ليكەوتەوھە و شلەژانى دەروونى تريش بەروكى مروڤ بگريت وەك فوبيا و خەموكى و گۆشەگيرى و ھەولەى خوكوشتن و ھيستىريا يان ھەر شلەژانىكى دەروونى دىكە، تىكرا ئەم شلەژانە دەروونيانە كار لەسەر رەفتار و بارى دەروونى و ئاستى خويندن و چالاكى و بەرھەم و ... تەدى مروڤ دەكەن، كەواتە چارەسەرى كيشەى رينمايىخواز لەرىيى پرۆسەى رينمايىكردنەوھە بارە دەروونىيەكە ئاسايى دەبىتەوھە، يان پرۆسەى رينمايىكردن بەرچاوردونى دەداتە رينمايىخواز بەو گرتە دەروونيانەى رۆوبەروويان دەبىتەوھە و بەمەبەستى چارەسەرکردن.

۲- بەدەھيانى خود:

(رۇجىرز) جەخت لەوھە دەكاتەوھە كە بەدەھيانى خود بەيەكەك لە گرنگترين پالەنرەكان دادەنرىت كە دەرووندروستى بۆ مروڤ دەستەبەردەكات، رۆلى رينمايىكارىش يارمەتيدانى مروڤە لە پەردەپيدان بە چەمكىكى ئەرىنى دەربارەى خود واتە دروستبوونى تيروانينى پۆزەتيقانەيە بۆ خود، چونكە زياتر ئەوھى بەرەبەست دروستدەكات لە بەدەھيانى خود تيروانينى نەرينيانەيە بۆ خود، ريزگرتن لەخود گۆزەرنامە (پاسپۆرت) بەرەو ژيان.

۳- دەستەبەربوونى سازاندن:

بىگومان ھەرچەندە مروڤ تواناي سازاندنى ھەبىت، ئەوەندە كەمتر دووچارى تەنگرەى دەروونى دەبىتەوھە، دەكرىت سازاندنى مروڤ لەگەل كايەكاندا لەم سى بوارەدا كۆبكرىتەوھە:

• دهسته به ربوونی سازانی دهروونی و کهسی: واته رینمایيخواز له خودی خوی ره زامه ند بیت و ههست به بهخته وهری بکات و پالنه ره سه ره کی و به دهسته ها تو وه کانی تیر بکات.

• دهسته به ربوونی سازان له بواری پیشه و خویندن: له ریی یارمه تیدانی قوتابی / خویندکار بو هه لباردنی پیشه ی گونجاو یان هه لباردنی خویندن و پروگرامی خویندن له بهر روشنایی ئاره زوو و توانسته کانی خوی، هه روه ها چوینتی که لک وهرگرتن له توانا و کارامه ییه کانی به مه بهستی دهسته به ربوونی سه ره که وتن.

• دهسته به ربوونی سازانی کومه لایه تی: ئهم لایه نه ش بوونی په یوه ندی ئاسایی و توانای هه لکردنی کومه لایه تیانه ی رینمایيخواز و خوشحالبوونه به و په یوه ندیانه، هه روه ها توانای کارلیکردنیکی کومه لایه تیانه ی دروستی هه بیت، دوور له ته نگژه و ئاژاوه و ناتهبایی، جا ئهم سازانه کومه لایه تییه له ناو خیزاندا بیت یان له گهل گروپی هاوریان یان له ژینگه ی قوتابخانه دا.

۴- باشکردنی پرۆسه ی په روه رده:

ئهم ئامانجه له گرنگترین ئامانجه کانی رینمایيکردنه، بیگومان هینانه دی ئهم ئامانجه ش له م ریگه یانه وه ده کریت:

• زیادکردنی پالنه ر لای قوتابیان / خویندکاران به ره و خویندن و به دهسته هینانی سه ره که وتن، پیاده کردنی پاداشت و پالپشتیکردن.

• ره چاوکردنی جیاوازییه تاکیه کانی نیوان قوتابیان / خویندکاران.

• به خشیانی بری گونجاو له زانیاری ئاکادیمی و کومه لایه تی و پیشه یی، که یارمه تی رینمایيخواز بدات له ناسینی خودی خوی.

• فیرکردنی قوتابیان / خویندکاران که چون بخوینن و کوشش بکن به شیوه یه کی دروست.

جۆره کانی رینمایيکردن

یه کهم / رینمایيکردنی راسته وخۆ (Direct Counseling):

بریتیه له و خزمه تگوزاریانه ی رینمایيکاری په روه رده یی که به شیوه یه کی راسته وخۆ پیشکه ش به قوتابی / خویندکاری ده کریت، به مه بهستی چاره سه رکردنی ئه و کیشه یه ی له دهستی ده نالینیت، له مجوره ی رینمایيکردندا ئه رکی سه ره کی ده که ویته ئه ستوی رینمایيکار، له مباره دا رینمایيکار رۆلیکی کارا ده بینیت له ئاشکرکردنی ململانیکانی قوتابی و شروقه ی زانیاریه کان، به دوا ی ئهمدا ئاراسته کردنی رینمایيخواز به ره و ره فتارگه لیکی ئه رینیانه ی نه خشه بوکیشراو، که ده بیته هوی دروستبوونی کاریگه ری راسته وخۆ له سه ره که سیتی و ره فتاری قوتابی / خویندکاره که.

له رینمایيکردنی راسته خۆدا سه رنج ده خرته سه ره کیشه ی رینمایيخوازه که نه ک سه ره خودی رینمایيخوازه که، له مجوره ی رینمایيکردندا مامه له له گهل لایه نی هوشمه ندی ده کریت نه ک لایه نی سۆزداری.

رینمایيکار پیش ده ستپیکردنی یه کهم دانیشتنی رینمایيکارانه له باری رینمایيخوازه که و کیشه که ی ده کولیته وه،

له پيش هەر چاوپيکه و تنیکی نیوانیان رینماییکار به تیبینی و زانیاریه کان و بوچوونه کانی رینمایيخوازه که دا له چاوپيکه و تنه کانی پیشوودا دهچيته وه، به مه به سستی گه یشتن به چاره سهریکی گونجاو بو گرفته که، بریاری کوتایی بو رینماییکار، بویه له مباره دا رینماییکار مافی خویه تی کاتیک رینمایيخواز دهگاته بوچوونیک دربارهی چاره سهری گرفته که ی، داوای لییکات به بوچوونه که یدا بچيته وه.

له بهرئه وهی ئه رکی سهره کی له مجوره ی رینماییکردن دا ده که ویته ئه ستوی رینماییکار هەر له ده ستینشانکردنی کیشه که هه تا چاره سهری کیشه که، بویه پیوسته له سهری په یوه ندیه کی دروست بنیاد و بنیت له گه ل رینمایيخوازه که له سهر بنه مای متمانه و ریز و هاوسوژی، به جوریک درفته بو رینمایيخوازه که بره خست ئازادانه قسه له سهر هه موو ئه و شتانه بکات که له میشکیدا هه ن، هه روه ها هه ولی که مکردنه وهی گرژیه دهروونییه کانی رینمایيخواز بدات، بوئه وهی بتوانیت له رووی لوژیک و ژیرییه وه مامه له له گه ل کیشه که یدا بکات.

(Williamson) که به پیشه نگی ئه م ریگایه له رینماییکردن داده نریت، پینچ هه نگاوی بو ئه مجوره له رینماییکردن دیاریکردوه:

۱- شیکردنه وه (Analysis):

بریتیه له کوکردنه وهی زانیاری دربارهی کیشه ی قوتابی / خویندکاره که، له ریگهی چه ندین سه رچاوه وه، وهک (خیزان، هاوری نزیکه کانی قوتابی / خویندکاره که، قوتابخانه، فورمی زانیاری)، به مه به سستی تیگه یشتنی ته و او له کیشه که، بیگومان گه رانه وه بو سه رده می مندالی رینمایيخواز و میژووی ژیانی و باری ته ندروستی، باری کومه لایه تی رابردوو و ئیستای، تیکرا ئه مانه ده بنه ئامرازی باش بو تیگه یشتنیکی باشتر له کیشه ی قوتابی / خویندکاره که، هه روه ها به کارهینانی ئه زموون و پیوه ره کان ده بنه سه رچاوه یه کی دیکه ی زانیاری بو رینماییکار.

۲- پیکه ستنه وه (Synthesis):

بریتیه له پرۆسه ی ریکه ستنه وه و پولینکردنی هه موو زانیاریانه ی رینماییکار دربارهی کیشه که له سه رچاوه جیاوازه کانه وه کوی کردوه ته وه، پاشان پوخته کردنیان به پیی بواره کانیان.

۳- ده ستینشانکردن (Diagnosis):

پوخته ی هه موو ئه نجامه کانه که رینماییکار پیی ده گات سه باره ت به هوکاره کانی کیشه که و تاییه تمه ندی و جوری کیشه که.

۴- پیشبینیکردن (Prognosis):

هه موو ئه و چاوه روانی و پیشبینیانه ده گریته وه که رینماییکار له به رچاوی ده گریت دربارهی ئه و گورانکاریانه ی به سه ر رینمایيخواز دیت له داها توودا، له ریی ناسینی کیشه که ی و ده ستینشانکردنی پله ی به توندی یان ساده یی کیشه که ی.

۵- رینماییکردن (Counseling):

هه موو ئه و هه نگاوانه ده گریته وه که رینماییکار ده گریته بهر به مه به سستی راستکردنه وهی ره فتاری رینمایيخواز و پیشه که شکردنی خزمه تگوزارییه کان به رینمایيخواز.

٦- به‌دواداچوون (Follow Up):

بریتیه له پرۆسه‌ی دانیاییوون له‌ئاستی سه‌رکه‌وتنی پرۆسه رینماییکاریه‌کان که رینماییکار پیشکەشی کردووه، چاودیریکردنی حاله‌تی رینماییکار، راهاتنی رینماییکار له‌سه‌ر چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌کانی له‌ئاینده‌دا.

به‌کورتی له‌مجۆره‌ی رینماییکردندا چاره‌سه‌ری گونجاو ده‌خاتەروو و پیشکەشی قوتابی/خوێندکاری ده‌کات، به‌مه‌به‌ستی چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌کە، به‌و پێودانگە‌ی رینماییکار خۆی زانیاری نییه به‌لکو زانیاری له‌رینماییکار وه‌رده‌گریت، هه‌رچه‌نده رینماییکار نابێت چاره‌سه‌ری ئاماده‌کراو پیشکەش بکات، به‌لام له‌رینماییکردنی راسته‌وخۆدا ئهم کاره ده‌کریت و شیوازی کارکردن زیاتر له‌شیوه‌ی ده‌سه‌لاتداریتی رینماییکار خۆی ده‌نوێنیت.

دووهم / رینماییکردنی ناراسته‌وخۆ (Nondirective Counseling):

له‌مجۆره‌ی رینماییکردندا ئازادی بۆ رینماییکار به‌جێده‌هێلریت خۆی باس له‌ کێشه‌کە بکات و چاره‌سه‌ری بۆ بدۆزێته‌وه، واته به‌پێچه‌وانه‌ی رینماییکردنی راسته‌وخۆ له‌مبارده رینماییکار بۆ له‌سه‌رکێشه‌کە ده‌گیریت له‌ چاره‌سه‌ری کێشه‌کەدا نه‌ک رینماییکار، له‌مبارده رینماییکار ده‌گاته ئهو بروایه‌ی که رینماییکار ده‌کە ئه‌وه‌نده سه‌رچاوه و توانستی هه‌یه که ئه‌گەر (په‌ی) یان پێبه‌ریت و به‌باشی به‌کاریان به‌یونت ده‌توانیت خۆی چاره‌سه‌ری کێشه‌کە بکات.

ئهو رینماییکارانه‌ی ئه‌مجۆره له‌رینماییکردنیان له‌گه‌لدا به‌کە‌لک ده‌بێت ئه‌وانه‌ن که ئاره‌زوومه‌ندن له‌گه‌ل ژینگه‌کەیان و کومه‌لگه‌دا بگونجین، هه‌روه‌ها ئه‌وانه‌ن که ئاستی زیره‌کیان مامناوه‌ند یان سه‌روو مامناوه‌نده و توانای ئاهاوتنی به‌هیزیان هه‌یه، واته له‌مبارده رینماییکار هاوکاری رینماییکار ده‌کات گه‌شه‌ی ده‌روونی به‌شیوه‌یه‌کی ئاسایی بروت.

ئه‌مجۆره له‌ رینماییکردن بریتیه له‌ پیکه‌ینانی په‌یوه‌ندییه‌کی رینماییکارانه له‌نیوان رینماییکار و رینماییکار و ئاماده‌کردنی که‌شیک ده‌روونی که تیايدا رینماییکار باشترین گه‌شه‌ی ده‌روونی بکات.

به‌ده‌ربهرینیکه دیکه، رینماییکردنی ناراسته‌وخۆ کار له‌سه‌ر لایه‌نی ده‌روونی رینماییکار ده‌کات، چونکه ئه‌وه خۆی رینماییکار ده‌توانیت ناخی خۆی بپشکنیت و بگاته چاره‌سه‌ریکی گونجاو بۆ کێشه‌کە، له‌مبارده رینماییکار ته‌نها هاوکار و ئاراسته‌کاره و ئه‌رکه سه‌ره‌کێشه‌کە بریتی ده‌بێت له‌ هاوسۆزیکردن و هاوبه‌شیکردنی سۆزدارانه بۆ کێشه‌ی رینماییکار ده‌کە و ئاگادارکردنی رینماییکار به‌و هاوسۆزییه، که‌واته له‌مجۆره‌ی رینماییکردندا رینماییکار چاره‌سه‌ری ئاماده‌کراو پیشکەش ناکات، چونکه ده‌زانیت که رینماییکار خۆی خۆی ده‌توانیت بگاته چاره‌سه‌ریکی دروست بۆ کێشه‌کە، واته له‌مبارده خۆی رینماییکار ده‌بێت به‌ما نه‌ک کێشه‌کە، ئه‌وه‌ی رینماییکار ده‌کات ته‌نها ره‌خساندن که‌شیک ده‌روونی له‌باره له‌کاتی چاوپیکه‌وتنه‌کان (دانیشتنه رینماییکاریه‌کان) دا بۆ رینماییکار به‌مه‌به‌ستی ده‌ربهرین هه‌لچوون و خستنه‌رووی کێشه‌کە و گه‌شتن به‌بریاوی دروست له‌لایه‌ن خۆی خۆیه‌وه، که‌واته له‌مجۆره‌ی رینماییکردندا رینماییکار هه‌موو هه‌لچوونه نه‌رێنه‌کانی په‌سه‌ند بکات و نابێت بیزاری بنوێنیت به‌رامبه‌ریان و به‌چاوپیکه‌ی نزم لێیان

بروانیت، دهره‌تی ئه‌وه بو رینمایخواز بره‌خسینیت ئازادانه هه‌نگاو‌ه‌کانی هه‌لبژیریت که پئویسته بیانگریته‌به‌ر به‌ره‌و چاره‌سه‌ری کیشه‌که‌ی، به‌مه‌به‌ستی ریک‌خسته‌وه‌ی خودی خوی به‌شیوه‌یه‌کی باش که دوا‌جار گه‌شه‌یه‌کی دروستی لیده‌که‌وته‌وه. (Rogers) پیشه‌نگی رینماییکردنی ناراسته‌وخویه. ده‌کریت گرنگترین جیا‌وازیه‌کانی نیوان رینماییکردنی راسته‌وخو و رینماییکردنی ناراسته‌وخو به‌مجوره‌ی له‌خسته‌که‌دا هه‌یه به‌خیرته‌روو:

رینماییکردنی راسته‌وخو

رینماییکردنی ناراسته‌وخو

- ۱- رینماییکار رۆلی سه‌ره‌کی ده‌گیریت.
- ۲- خزمه‌ت‌گوزاریه رینماییکارییه‌کان پیشکه‌شی ئه‌و قوتابی و خویندکارانه ده‌کات که داوای ده‌که‌ن و هه‌ولی بو دده‌ن.
- ۳- ئامانجی ئه‌مجوره له‌رینماییکردن روودانی گورانکاریه له‌رینی فیربوون و گه‌شه‌کردنه‌وه
- ۴- کاتیکی زۆرتر ده‌خایه‌نیت.
- ۵- رینماییکار ته‌نها له‌و کاتانه‌دا زانیاری ده‌به‌خشیت که رینمایخواز داوای بکات.
- ۶- رینماییکار هاوکاری رینمایخواز ده‌کات خودی خوی چاره‌سه‌ری کیشه‌که‌ی بکات.
- ۷- رینمایخواز فیری سه‌ربه‌خویی و پشت به‌خۆبه‌ستن ده‌بیت له‌چاره‌سه‌ری کیشه‌که‌ی و دانانی پلانی گونجاو بو چاره‌سه‌ر.
- ۸- له‌مبارده‌دا رینمایخواز خوی خاوه‌نی توانا و پالنه‌ره بو گورانکاری و گه‌شه‌کردن و خاوه‌نی دیدی تایبته به‌خۆیه‌تی ده‌رباره‌ی به‌رژه‌وه‌ندیه‌کانی خوی.
- ۹- ئه‌مجوره له‌رینماییکردن جه‌خت له‌لایه‌نی ده‌روونی ده‌کاته‌وه.
- ۱۰- رینمایخواز ئاراسته‌ی دانیشته‌کان ده‌کات به‌و جوهری خوی ده‌یه‌ویت چاره‌سه‌ری کیشه‌که‌ی بکات.

- ۱- رینماییکار رۆلی سه‌ره‌کی ده‌گیریت.
- ۲- خزمه‌ت‌گوزاریه رینماییکارییه‌کان پیشکه‌شی ئه‌و قوتابی و خویندکارانه ده‌کات که داوای ده‌که‌ن یان پئویستیان پنی هه‌یه ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر داوایشی نه‌که‌ن.
- ۳- ئامانجی ئه‌مجوره له‌رینماییکردن روودانی گورانکاریه له‌رینی فیرکردن و گه‌شه‌پیدانه‌وه
- ۴- کاتیکی که‌متر ده‌خایه‌نیت.
- ۵- رینماییکار هه‌موو ئه‌و زانیاریانه پیشکه‌شی رینمایخواز ده‌کات که به‌پئویستیان ده‌زانیت.
- ۶- رینماییکار هاوکاری چاره‌سه‌ری کیشه‌ی رینمایخواز ده‌کات به‌شیوه‌یه‌کی راسته‌وخو.
- ۷- رینمایخواز پشت به‌رینماییکار ده‌به‌ستیت له‌ده‌سنیشانکردن و چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌که‌ی و دانانی پلانی پئویست بو چاره‌سه‌ر.
- ۸- له‌مبارده‌دا رینماییکار توانادارتره له‌بوونی دیدیکی باب‌ه‌تیانه بو کیشه‌ی رینمایخواز و پیشکه‌شکردنی هاوکاری.
- ۹- ئه‌مجوره له‌رینماییکردن جه‌خت له‌لایه‌نی ژیری و هۆشمه‌ندی ده‌کاته‌وه.
- ۱۰- رینماییکار سه‌رکردایه‌تی پرۆسه‌ی رینماییکردنه‌که ده‌کات، به‌پنی پیگه‌که‌ی و ئه‌و شاره‌زایی و زانیاریانه‌ی هه‌یه‌تی.

رېنمايېکردنې راسته خوځ

رېنمايېکردنې ناراسته خوځ

۱۱- رېنمايېکار گرنگي به کوکړدنه وده ي زانيارۍ و نه جامدانۍ نه زمون و پيوهره کان ددات و کار به نه نجامه کانۍ دهکات به مه به ستۍ گه یشتن به ده ستنيشان کړدنۍ کيشه که.

۱۲- رېنمايېکار هه لده ستيت به هه لسه نگاندنۍ رده فتاري رېنمايېخواز و ده ستوده دداته برياره کانۍ.

۱۳- گرنگي به ده ستنيشان کړدنۍ کيشه ي رېنمايېخوازه که ددریت له لايه ن رېنمايېکار.

۱۴- پشکۍ گه وره له چاره سهرۍ گرفته کانۍ رېنمايېخوازا ده که ويته نه ستوی رېنمايېکار و بهرپرسياريتۍ نه وه.

۱۵- گرنگي به و کيشانه ددات که رېنمايېخواز له پيناويدا هاتووه، ده ستنيشان کړدنۍ و کار کړدن بو چاره سهرۍ ريان

۱۱- رېنمايېکار ريز له دهربرينه کانۍ رېنمايېخواز ده گريت به وده ي خوۍ ده ستنيشانی کيشه که ي خوۍ کړدووه، بويه گرنگي به نه زمون و پيوهره کان و کوکړدنه وده ي زانيارۍ نادات، مه گهر له سهر داوای رېنمايېخواز خوۍ بيت.

۱۲- رېنمايېخواز خوۍ هه لسه نگاندن بو رده فتاره کانۍ خوۍ دهکات به بي ده ستوده ردان و چاوديري کړدنۍ رېنمايېکار.

۱۳- ده ستنيشان کړدنۍ کيشه که زور پيوست نييه، چونکه نه گهر رېنمايېکار ده ستنيشانی کيشه ي رېنمايېخواز بکات نه و ده بيته پشتيپه ستني رېنمايېخواز به رېنمايېکار.

۱۴- پشکۍ گه وره له چاره سهرۍ گرفته کاندۍ ده که ويته نه ستوی رېنمايېخواز و بهرپرسياريتۍ خويه تي.

۱۵- گرنگي به گه شه ي که سیتی رېنمايېخواز ددات وه کو تاکيک، يارمه تي رېنمايېخواز ددریت به مه به ستۍ تيگه یشتن له خوۍ و ده ستنيشان کړدن و چاره سهرۍ کيشه که ي

سټيم / رېنمايېکردنې بزارده يي (Elective Counseling):

هه رچه نده رده فتاري مرویۍ تاراده يه ک جیگیره، له گهل نه مه شدا ناکريت جوړيک رېنمايېکړدن بگشتيندریت به سهر هه موو حاله ته کاندۍ، نه گهرچی حاله ته کانیش هاوشيوه ي به کبن، يان چهند حاله تيکۍ جياوازي يه ک که سيش بيت، چونکه ريده که ويت هه مان نه و که سه به ره وشی جياواز و نويدا تيپه ربييت، که واته نه و ريگه يه ي له رېنمايېکړدن بو که سيک به کار ده ينيريت له کاتيکۍ دياريکراودا، رهنکه هه مان ريگه بو کاتيکۍ ديکه که لکۍ نه بيت، چونکه رهنکه که سه که له و ماوه يه دا به چهند نه زمونۍ نوۍ تيپه ربييت و له رووی کومه لايه تي و ده روونی و جه سته ييه وه گه شه ي کړدبيت، که واته ده بيت رېنمايېکاري په روه رده يي په چاوی نه م راستيانه

بکات و لهکاتی پټويستدا په نا بو زياد له ريگه يه ک ببات به مه به ستي هاوکاري کړدنی رينماييخواز له چاره سهری کيشه کانيدا، چونکه له هه ندي باردا په پره وکړدنی ته نها يه ک ريگه ئامانچ ناپيکيت.

رينمايیکردنی بزارده يی ئم دوو ريگه يه ده گريته وه:

۱- هه لېزاردنی يه کيک له ريگه کان:

له مبارده رينمايیکاري په روه رده يی بيلايه نانه ئو ريگه يه هه لده بزيړيت که به پتي زيړه کی و کارامه يی خوی به گونجاوی ده زانيت بو هاوکاري کړدنی رينماييخواز و چاره سهری کيشه که ی.

۲- کوکړدنه وهی زياتر له ريگه يه ک:

له مبارده رينمايیکار چند شيواز و ته کنيک له هر ريگه يه ک هه لده بزيړيت و تیکه ليان دهکات و ريکيان دهکات و وهک ريگه يه کی رينمايیکردنی ئاويته که لکيان ليوه رده گريت له پروسه ی هاوکاري کړدنی رينماييخواز و چاره سهری کيشه که يدا.

ريگه کانی رينمايیکردن

دوو ريگه يان دوو که نالی سهره کی هه يه بو رينمايیکردن، ئه وانش رينمايی تاکي و رينمايی به کومه له:

۱- رينمايی تاکي (Individual Counselin):

له مبارده رينمايیکار مامه له له گه ل يه ک رينماييخوازدا دهکات، هيز و کاريگه يی ئم ريگه يه له رينمايیکردن بنده به توکمه يی ئو په يوه ندييه رينمايیکاري بانه ی که له نيوان رينمايیکار و رينماييخوازدا هه يه، هه روه ها له م ريگه يه دا گوړا ديران (الانصات) به يه کيک له چالاکیه سهره کييه کانی رينمايیکار داده نريت، به جوړيک رينمايیکار ئو که شه بره خسينيت و هاوکاري رينماييخواز (قوتابی / خویندکار) بکات ئازادانه قسه بکات و ناخی خوی، ئاراسته کانی، رازه کانی، گرنگي پيدانه کانی، درکړدنی به خودی خوی و دهو روه ی، ده ربريت، ئه گه ر هه يه له رينمايیکردنی تاکيدا پټويست به بوونی چند پسروريک بکات به مه به ستي چاره سهری کيشه ی رينماييخوازه که.

کانی پټويست بو ئه نجامدانی دانيشتنه رينمايیکاري به تاکييه کان له نيوان (۳ - ۶) خوله کدایه، دريژي و

کورتي ماوهی دانيشتنه کان بنده به ته مهنی رينماييخواز (قوتابی يان خویندکار) که، جوړ يان سروشتی

کيشه که ی، تاييه ته مهندييه کانی که سی رينماييخواز، بو نمونه ئه گه ر رينماييخوازه که قوتابی قوئاغی

بنه پته ی بوو واته مندال بوو، نابيت ماوهی دانيشتنه کان له (۲) خوله ک زياتر بيت، ئه گه ر هه رزه کار بوو بو

نمونه له قوئاغی ئاماده يی بوو ئه و باشتر وایه له ماوهی وانه يه کی خویندن تيپر نهکات، نه وهک قوتابی /

خویندکار به خراب که لک له و دانيشتنه وه ربگريت و به هوپه خوی له ئاماده بوونی وانه کانی بدزيته وه.

رينمايیکردنی تاکي له گه ل قوتابی / خویندکارانه دا به کارده هيئریت که کيشه يه کی که سی (تاييه تی) يان

هه يه، که ناگريت له بهرچاوی ئه وانی ديکه دا باس بگريت.

رينمايیکردنی تاکي له ناو ناوه نده کانی خویندندا له گه ل ئو قوتابی / خویندکارانه به کارده هيئریت که يه کيک

يان زياتر له م کيشه و حاله تانی هه بيت.

- کیشه‌کانی تایبەت بەخویندن:

وەک حالەتەکانی مانەو (کەوتن) لەسالی خویندندا، ئامادەنبوون (غیابات) لە قوتابخانە بەبێ ھۆ، خۆدزینەو لە قوتابخانە، وازھێنان لەخویندن، دابەزینی ئاستی خویندن، سستی فێربوون، پەیرەونەکردنی نەریتی دروست بۆ خویندن و خۆئامادەکردن بۆ تاقیکردنەوێکان، کیشە لەدابەشکردنی کات بۆ خویندن، دڵراوکی تاقیکردنەوێکان و ... تد.

- حالەت و کیشە دەرئۆبەکان:

وەک حالەتەکانی گۆشەگیری، ترس، شەرەنگیزی، تیکدان، درۆکردن، دزیکردن، دڵراوکی و کەمخەوی.... تد.

- کیشەکانی تایبەت بەخێزان:

وەک ھەلۆشانەوێ خێزان، جیاوونەوێ دایک و باوک، لەدەستدانی باوک یان دایک یان ھەردووکیان، بوونی زرباوکی یان زردایک، توندوتیژی خێزانی، بوونی حالەتی ئالوودەبوون لەسەر ئەلکھول یان مادەھۆشەبەرەکان لەناو خێزاند، خراپی مامەلەکردنی دایک و باوک لەگەڵ جگەرگۆشەکانی و تد.

- کیشە رەفتارییەکان:

وەک حالەتەکانی جگەرەکیشان، نیرگەلە کیشان، مەیی خواردنەو، خراپ بەکارھێنانی ئامێرە تەکنۆلۆژیەکان، لادان، دزیکردن، نەپاراستنی ئەمانەت، پەیرەوکردنی رەفتاری نەشیو بەرامبەر مامۆستایان و دەستەیی کارگیری، ئەو رەفتارانەیی لای کۆمەڵگە پەسەند نین و ... تد.

- کیشە تەندروستیەکان:

وەک تووشبوون بەیەکیک لە نەخۆشییە درێژخایەنەکان، بوونی پێداویستیەکی تایبەت یان کەمئەندامی، جۆلەیی زۆر و تەریکی کەم، کیشە لەبێنایی یان بیستن یان ئاخوتن، ھەناسەتەنگی، پەڕکەم و ... تد

- کیشە ئابورییەکان:

وەک خراپی رەوشی ئابووری خێزان، کەمدەرەمەتی، ھەژاری.

رێنمایی تاکێ پێویستی بە کات و کۆشش ھەیە، لەبەرئەوێ قوتابی و خویندکار بە تاک دانیشتنی رێنماییان بۆ دەکریت، بەنموونە ئەگەر قوتابخانەیەک (۷۰۰) قوتابی و خویندکاری تیدا دەوام بکات، لەناو ئەو ژمارەیدا (۳۰۰) قوتابی و خویندکاریان پێویستیان بەرێنماییکردن ھەبێت، کەواتە نەک بوونی یەک رێنماییکاری پەرورەدەیی لەیەک قوتابخانەدا پێویستە بەلکو ھەموو قوتابخانەیەک پێویستی بە زیاتر لە رێنماییکاریکە.

۲- رېنمايې بهكۆمەل (Group Counseling):

بريتيه له پرۆسەي رېنمايېکردنې ژماره يهك له قوتاييان / خويندكاران كه كيشه و پيداويستيه كاني وهكو يه كه، به جوړيک نهو قوتابي و خويندكارانه به شيوهي كۆمەل كوده كرينه وه، دروست وايه ژماره ي به شاربووان له مجوره ي رېنمايېكردندا له (۷ - ۱۰) قوتابي و خويندكار زياتر نه بيت، بويه گرنگه رېنمايېكاراني په روه رده يي جياوازي نيوان رېنمايېكردنې به كۆمەل و ئاراسته كړدنې به كۆمەل بكن، ههنديجار رېنمايېكار له ناو قوتابخانه كاندا كاتيک پوليک ودره گر، يان له هوليكي قوتابخانه دا ژماره يه كي زور قوتابي / خويندكار

كوده كنه وه و بابەتيكيان بو باس ده كن، نه چالاكيه ناچيته خانه ي رېنمايېكردنې به كۆمەل وه به كو نه مه ئاراسته كړدنې به كۆمەل وه.

رېنمايې به كۆمەل پرۆسە يه كي كارليكردنې ديناميكيه له نيوان رېنمايېكار و رېنمايېخوازاندا، به ئامانجي پيشكه شكردنې پالپشتي دهرووني و كۆمەلايه تي و په روه رده يي بو رېنمايېخوازان (قوتاييان / خويندكاران)، هاوكاريكردينان به مه به ستي چاره سه ركردنې كيشه كانيان به شيوه يه كي كارا، به شيوازيكي ديكه ده توانرئت بگوترئت، رېنمايېكردنې به كۆمەل پرۆسە يه كي په روه رده يي له سه ر بنه مايه كي دهرووني و ئاكاديمي و كۆمەلايه تي كه زانياري ورد ده به خشيته قوتاييان / خويندكاران به مه به ستي داناني پلاني گونجاو، وەرگرتني برياره دروسته كان، گوريني رهفتاريان.

له رېنمايېكردنې به كۆمەلدا، رېنمايېكار به رنامه بو دانيشتنه به كۆمەل كه داده نيئ و كاتي گونجاو بو نه نجامداني ده ستنيشان ده كات، له دانيشتنه كه دا رېنمايېكار ده رفه ت بو رېنمايېخوازه به شاربووه كان ده ره خسيئيت ديالوگ بكن و بيرورا له نيوانياندا ئالوگور بكن.

ماوه ي پيويست بو نه نجامداني رېنمايې به كۆمەل (۳۰ - ۶۰) خوله ك يان زياتر پيويسته.

ههنگاههکانی ئه نجامدانی رینماییکردنی بهکۆمهڵ

له دانیشتنی یه که مده قوتابی و خویندکارهکان خویان به یه کتر ده ناسین، کیشه هاوبه شه که یان دیاری ده کریت، ده ستیشانی هۆکارهکانی ده کریت، (بیگومان له ریی دیالوگ و بیرو را گۆرینه وهی نیوان رینماییکردنهکان ئه وه ههنگاوه ده نریت)، پینش کوتایی پیهینان به دانیشتنی یه که مده نجامهکانی یه که مده دانیشتن ده خریته روو، پاشان ئه رکیک به رینماییکردنهکان ده سپیریت که له ماله وه ئه نجامی بدن، ئه م ئه رکه په یوه سته به وه کیشه یه یه پیناویدا رینماییکردنهکان کوبوونه ته وه، له دانیشتنی دوو مده ده کریت که سیکه په یوه ندادار به کیشه که یانه وه بانگهشیت بکریت و له لایه ن به شداربووانه وه گفتوگۆی له گه ل بکریت، له کوتایی دانیشتنی دوو مده گفتوگۆ له سه ر ئه نجامهکانی ئه وه ئه رکه ده که ن که پینان سپیردرا بوو بو ماله وه، رینماییکردنهکان چه ند لایه نیکه کیشه هاوبه شه که یان له ریی دیمه نیکه نواندنه وه ده خه نه روو، نواندنی ده روونی به به ناو بانگترین شیوازی رینماییکردنی به کۆمه ل داده نریت، ده کریت رۆله کان له نیوان خویاندا ئالوگۆر بکه ن، له م رینگه یه وه به شداربووان هلی خالیبوونه وهی هه لچوونه کانیا ن بو ده ره خسیت و به رچاو روونتر ده بن به رامبه ر کیشه هاوبه شه که یان، ئه مه ش یارمه تی ده رکه وتنی ئاراسته کانیا ن و کیشه کیشه ده روونیه کانیا ن و ئه وه هه ستانه ی له ئه نجامی بوونی به ره به ست له ژیا نیا ندا دروستبووه له نیوان خویان و ئامانجه کانیا ندا، ده دات، له ئه نجامدا سازاندن و کارلیکردنیکه کۆمه لایه تی دروست دیته ئارا وه، له ریی ئه زموونه کۆمه لایه تییه کانه وه فیربوون روو ده دات، له دانیشتنیکه دیکه دا گفتوگۆی ئه وه فاکته رانه ده که ن که ده به نه هوی رزگار بوون له کیشه که، ئه وه راسپاردانه داده ریزریت که به شداربووان له سه ر ریکده که ون بو ئه وهی رینماییکاره که به دوا داچوونیا ن بو بکات، رینماییکاری په ره ره ده یی ئه م دانیشتنه و ئه وه گفتوگۆ و تییینانه ی له دانیشتنه کاند ئه نجامه دریت له تۆماری تایبه ت به رینماییکردنی به کۆمه ل تۆمار ده کات، به مه به سته ی به دوا داچوون و هه لسه نگاندن.

رینماییه که کۆمه ل بو زوریک له کیشه ده روونی و خیزانی و رهفتارییه کان و کیشه کانه تایبه ت به خویندن به کارده هینریت، وه کو (دله راوکی ساده، شه رم، گوشه گیری، جگه ره کیشان، دوا که وتن له خویندن، خراپی خوگونجاندن له گه ل رهوشی قوتابخانه و ... تد).

رینماییکار له چه ند هه لویستیکه دیاریکرا ودا له کاتی به رپوه چوونی دانیشتنهکانی رینماییکردنی به کۆمه لدا.
بۆ هه یه هه لویست بنوینیت و ده ستوه ربه داته دانیشتنه کانه وه:

- ۱- کاتیک یه کیک له رینماییکردنهکان ببیته مایه ی گالته جاری ئه وانی دیکه و به هه موویان سه ر بکه نه سه ری.
- ۲- کاتیک ئه ندامانی گروپه که له مه به سته سه ره کییه که دوور بکه ونه وه و بکه ونه باسکردنی بابه تیکه لاوه کیانه که په یوه ندی به کیشه که یانه وه نه بیت.
- ۳- کاتیک ئه ندامانی گروپه که بکه ونه باسکردنی ئه ندامیکیا ن که ئاماده ی دانیشتنه که نه بووه.
- ۴- کاتیک یه کیک له ئه ندامانی گروپه که به توندی به رپه رچی بیرو را کانی گروپه که و پرۆسه ی رینماییکردن ببیته وه.
- ۵- کاتیک ناریکی له گفتوگۆکان و پرسیاره کانیا ندا هه بیت.

چ كاتىڭ رېنمايىكىردنى تاكى بەپەسەندىر دادەنرېت لەچاۋ رېنمايى بەكۆمەلدا؟

- ۱- ئەگەر حالەتى رېنمايىخوازەكە پىۋىستى بەكارکردنى خىرا ھەبوو، ۋەكۆ ئەۋەدى لەحالەتى ھىستىريادا روودەدات.
- ۲- ئەگەر كىشەى رېنمايىخوازەكە زور تايبەت بوو، ۋەكۆ لادانى سىكىسى، يان بەكارھىنانى مادەھۋشەبەرەكان.
- ۳- ئەگەر رېنمايىخوازەكە كارامەيى كۆمەلايەتى كەمبوو يان تواناى كارلىكىردنى كۆمەلايەتپانەى نەبىت، ۋەك ئەۋەدى لەحالەتى فۇبىيى كۆمەلايەتپانەى بوونى ھەيە.

رېنمايى بەكۆمەل

- ۱- گىرەتەكان لەرېنمايى بەكۆمەلدا گىشتىن.
- ۲- لەرېنمايى بەكۆمەلدا نەپتى كىشەكان بەتەۋاۋى ناپارىزىرېت.
- ۳- كارلىكىردنى نيوان رېنمايىكار ۋ رېنمايىخوازن كەمترە.
- ۴- رۆلى رېنمايىكار بە رۆلى مامۇستا نىزىكە.
- ۵- دانىشتنە رېنمايىكارىيە بەكۆمەلەكان پىۋىستى بە ماۋەى زىاترە.
- ۶- ژمارەى دانىشتنەكان زىاترە (بەپى جۆرى كىشەكان دەگۆرېت).
- ۷- كات ۋ ماندوۋبوونى كەمترى دەۋىت.

رېنمايى تاكى

- ۱- گىرەتەكان لەرېنمايى تاكىدا تايبەتن.
- ۲- لەرېنمايى تاكىدا نەپتى كىشەكان بەتەۋاۋى دەپارىزىرېت.
- ۳- كارلىكىردنى بەھىز لەنيوان رېنمايىكار ۋ رېنمايىخوازن روودەدات.
- ۴- رۆلى رېنمايىكار كاراىرە ۋ زىاتر پىشەپىانەيە.
- ۵- ماۋەى پىۋىستى بۇ ئەنجامدانى دانىشتنە رېنمايىكارىيە تاكىەكان كەمترە.
- ۶- ژمارەى دانىشتنەكان كەمترە (بەپى جۆرى كىشەكە دەگۆرېت).
- ۷- كات ۋ ماندوۋبوونى زىاترى دەۋىت.

نمونەيەك لە بەرنامەي رينمايي بەكۆمەل

قوتابيانى كەوتوو

پيش دەستکردن بە ئەنجامدانى دانىشتەكانى رينمايي بەكۆمەل دەيت رينمايىكار لەسەر چەند لاپەرەيەك زانيارى تەواوى ھەييت لەسەر (ھۆكارەكانى كەوتنى قوتابيان، خالە لاوازەكانى خويندنى قوتابيان، چارەسەري و رينماييەكان...) دواتر دەست دەكرىت بە ئەنجامدانى دانىشتەكان. بەمشيۆەي خوارەو؛ ئامانجەكانى ئەم رينمايي بەكۆمەلە بريتيە لە:

۱. ديارىكردى ھۆكارەكانى كەوتن و شيوازە ھەلەكانى خويندن.

۲. دووبارە متمانە دروستکردنەوھى قوتابى بە خۆى.

۳. ئاشناکردنى قوتابى بە شيوازە دروستەكانى خويندن.

۴. چۆنيەتى گەيشتن بە ئامانجەكان.

دانىشتنى يەكەم/ ناوى دانىشتن: بنيادناني پەيوەندى و يەكتر ناسين.

كات: ۳۵ خولەك.

شيوازەكانى جيبەجىکردن:

- بەخيەرھاتنى ئامادەبووان.

- خۆناساندنى رينمايىكار و ناساندنى بەرنامەكە و ئامانجەكانى دانىشتەكان.

- خۆناساندنى قوتابىيەكان.

- دواتر ھەر قوتابىيەك لە پروانگەي خۆيەوھە باسى (ھۆكارەكانى كەوتن، شيوازەكانى خويندن، كاتى خويندن، ژمارەي بابەتە كەوتووھەكان، ...ھتد) بۆ ئامادەبووان بکات.

- پاشان رينمايىكار ھۆكارەكان پوخت دەکاتەوھە و دووبارە بە شيۆەيەكى زانستى تر باسيان دەکاتەوھە.

- ئەركى مالەوھە (ھەر قوتابىيەك باسى ھەزو و ئارەزووھەكانى بکات، دواتر ئامانجەكانى لە قوتابخانە و ژيان بنوسيت).

دانىشتنى دووھەم/ ناوى دانىشتن: ئاشنا کردنى قوتابى بە خودى خۆى.

ئامانج:

۱. دەرخستنى ھەزو و ئارەزووھەكانى ناخى قوتابى.

۲. چۆنيەتى دارشتنى ئامانج لە ژيان و خويندن.

كات: ۳۵ خولەك.

شيوازەكانى جيبەجىکردن:

- بەخيەرھاتنى قوتابيان.

- ھەر قوتابىيەك باسى ئەو ئامانج و ھەزو و ئارەزووانە بکات كە نوسيوپيەتى.

- دواتر رينمايىكار باسى سوودى ھەبوونى ھەزو و ئارەزوو و دارشتنى ئامانجەكان دەکات، ھەروھەا باسى چۆنيەتى دارشتنى ئامانج لە ژيانى تاک دەکات.

- دواتر رینماییکار دهرهفت بو قوتابییهکان دهرهخسینیت، ئەگەر هەر پرسیار و تیبینییهکیان هەبیت باسی بکەن.

- لە کوتاییدا ئەرکی مالهوه دەریت بە قوتابییهکان: وەک (پالنه‌ر چییە، سوود و گرنگی چییە، چون پالنه‌ره‌کانمان زیاد بکەین)؟

دانیشتنی سییەم/ ناوی دانیشتن: خستنه‌ رووی سوودی پالنه‌ر.

کات: ٣٥ خوله‌ک.

ئامانجی دانیشتن: قوتابی بە سوود و گرنگی پالنه‌ر بو کاروباری ژیا‌نی روژانه‌ی ئاشنا بک‌ریت.

شیوازه‌کانی جییه‌جیک‌ردن:

- بەخیرهاتنی قوتابییه‌کان.

- قوتابییه‌کان بە نۆره باسی ئەو ئەوش‌تانه بکەن سه‌بارەت بە ئەرکی مالهوه‌ نوسیویانه.

- دواتر رینماییکار سه‌ره‌جەم شتە باسکراوه‌کان پوخت ده‌کاته‌وه، به‌شیوه‌یه‌کی زانستی ورد باسی پالنه‌ره‌کانیان بو ده‌کات.

دانیشتنی چواره‌م/ ناوی دانیشتن: درک کردن به پیگه‌ی به‌خیوکار.

کات: ٣٥ خوله‌ک.

ئامانج: قوتابییه‌کان فی‌ری ئەوه‌ ده‌بن که ئەوان ته‌نیا بو خویان سوودیان نییه، به‌لکو بو خیزان و قوتابخانه و کومه‌لگاش سوودیان هه‌یه.

شیوازه‌کانی جییه‌جیک‌ردن:

- بەخیرهاتنی قوتابیان.

- رینماییکار هه‌ندی زانیاری سه‌بارەت به‌ رۆل و پیگه‌ی خیزان ده‌خاته‌روو، هه‌روه‌ها باسی ئەوه‌ش ده‌کات خیزان راسته‌وخۆ سوود له‌ ده‌رچوون و خوشیه‌کانی قوتابییه‌کان وه‌رده‌گرن.

- دواتر داوا له‌ (سی، چوار) قوتابی ده‌ک‌ریت که کورته‌ نواندینک له‌سه‌ر به‌خیوکار بکەن. واته‌ یه‌کیک ببیته‌ به‌خیوکار، یه‌کیک ببیته‌ قوتابی و دوانیش ببه‌ هاو‌ری قوتابییه‌که. (ئەمه‌ به‌ ئاره‌زوومه‌ندی ئەو که‌سانه‌ ده‌یکه‌ن که‌ هه‌ز ده‌کەن).

- دواتر هه‌له‌سه‌نگاندن بو نواندنه‌که ده‌ک‌ریت له‌ لایه‌ن قوتابییه‌کانی تر و رینماییکار.

دانیشتنی پینجەم و کو‌تایی/ ناوی دانیشتن: شیوازه‌کانی دروست خویندن.

کات: ٣٥ خوله‌ک.

ئامانج: چۆنیه‌تی فی‌ربوونی شیوازی خویندنی دروست.

شیوازه‌کانی جییه‌جیک‌ردن:

- بەخیرهاتنی قوتابیان.

- له‌م دانیشتنه‌ ده‌بیت قوتابی متمانه‌ی به‌خۆی دروست ببی و فی‌ره‌ شیوازی خویندنی دروست بک‌ریت.

- له‌ کوتاییدا هه‌له‌سه‌نگاندنی دانیشتنه‌کان له‌ لایه‌ن قوتابییه‌کانه‌وه ده‌ک‌ریت.

چاوپیکه و تن له پرۆسه ی رینماییکردندا

چاوپیکه و تن (المقابله – Interview)، به گه وهه ری پرۆسه ی رینماییکردن داده نریت، هه ربۆیه ره چاوکردنی بئه ماکانی چاوپیکه و تنی نیوان (رینماییکار له گه له رینماییکه و تن)، هه ره له یه کهم ساته وهختی پیشوازیکردنی رینماییکار له رینماییکه و تن و چۆنیتی ده ستپیکردن و ئاراسته کردنی گفتوگوکان و شیوازی دانیشتن و شۆینی به رۆه چۆونی دانیشتنه که و ماوه ی دانیشتنه که و کارامه ییه پیویسته کانی کاری رینماییکردن که ده بیت له که سی رینماییکاردا هه بیت و چه ندین خالی تر که پاشتر ده یانخه یه روو، مه رجن بۆ سه ره که و تنی پرۆسه ی رینماییکردنه که.

چاوپیکه و تن له پرۆسه ی رینماییکردندا په یوه ندیه کی پیشه یانه یه له نیوان دوولایه ندا (رینماییکار له گه له رینماییکه و تن یان چه ند رینماییکه و تن)، که تیایدا رووبه روو به یه که ده گن له ژووری تاییه ت به رینماییکردن له ناو قوتابخانه دا، به جۆریک له و دانیشتنه دا رینماییکه و تن باس له گرفت و خه م و په شیویه کانی ده کات، له به رامبه ریشدا رینماییکار هاوکاری ده کات به مه به سستی گه یشتن به چاره سه ر بۆ کیشه کانی و نه هیشتنی دله راوکی و خه مه کانی که سی رینماییکه و تن، له ریی ته کنیکه باوه کانی رینماییکردنه وه.

چاوپیکه و تن له پرۆسه ی رینماییکردندا به یه که ده یشتنیک ساکاری نیوان دوو کهس نییه که تیایدا ئاخاوتن بکه م له نیوانیاندا به شیویه کهس هه ره مه کیانه، وهک ئه وه ی له نیوان دوو هاوړی یان دوو کهسدا له دانیشتنیک ئاساییدا به رۆه ده چیت، به لکو رووبه روو بوونه وه یه کهس مرۆبیانه و پیشه یانه یه که پیشتر واده ی بۆ داده نریت، له ژووری تاییه تی رینماییکار، بۆ هیانامی دی ئامانجیک یان چه ند ئامانجیک تاییه ت، به کاتیکی دیاریکراو. بۆ هیانامی دی ئه م ئامانجانه ش پرۆسه ی رینماییکردن پیویستی به ئاستی زانستی و شاره زایی و کارامه یی و چه ند توانستیکی تاییه ت هه یه که پیویسته له که سی رینماییکار بوونیان هه بیت.

چاوپیکه و تن به (دل) ی پرۆسه ی رینماییکردنی دهروونی داده نریت که به هویه وه بو ار که سی رینماییکار ده ره خست به سروشتی ئه و کیشه یه ئاشنا بیت که قوتابی / خویندکاره که له پیناویدا ئاماده بووه، ههروه ها له مرییه وه رینماییکار به تاییه تمه ندی و خه سه له ته کانی که سی تی رینماییکار ئاشنا ده بیت، ههروه ها له مرییه وه به هه موو ئه و زانیاریانه ئاشنا ده بیت که بو پرۆسه ی رینماییکردنه که پیویستن، هه موو ئه مانه ش له پینا و ده ستیشانکردنی خودی گرفته که و دانانی ئه و پلانه یه که یارمه تی رینماییکار ده دات له چاره سه رکردنی گرفته که یدا.

چاوپیکه و تن له پرۆسه ی رینماییکردنی دهروونی دا به باشترین ئامراز ی کوکردنه وه ی زانیاری داده نریت ده رباره ی رینماییکار، چونکه له م ریکه یه وه ده ک ریت ره گه زه کانی پرۆسه ی رینماییکردن یه کانگیرین که ئه وانیش بریتین له (لیکۆلینه وه له گرفته که (تیگه یشتن له گرفته که)، ده ستیشانکردنی گرفته که، چاره سه ری گرفته که)، واته کوکردنه وه ی زانیاری ده رباره ی گرفته که له ریس باسکردن و تاووتوێکردنی گرفته که یارمه تی رینماییکار ده دات بو ئه وه ی ده ستیشانی گرفته که بکات و به دوا ی ئه میشدا پلان و ههنگاوه کان دیاری بکات به مه به ستی چاره سه ری گرفته که.

تیگه یشتی رینماییکار له گرفت ی رینماییکار مه رجیک ی سه ره کییه بو سه ره که و تنی چاوپیکه و تنه که چونکه به بی تیگه یشتی رینماییکار به شیوه یه کی دروست و ته واو له گرفته که ئه و ههنگاوه کانی چاره سه ر ئاکامیک ی ئه و تو ناپیکیت و کاریگه ری دروست ناکات له سه ر رینماییکار، ده ستیشانکردنی گرفته که ش به شیوه یه کی سه ره کی پشت به بری ئه و زانیاریانه ده به ستیت که له کاتی لیکۆلینه وه له گرفته که، رینماییکار له ئاخاوتنه کانی رینماییکار ده رباره ی حاله ته که یان گرفته که به ده ستیان ده هینیت، هه ربویه هه تا ئه و زانیاریانه ورد و دروستین و په یوه ندی راسته و خویان به خودی گرفته که وه هه بیت، ئه و نه ده پرۆسه ی ده ستیشانکردنی گرفته که دروست ده بیت و رینماییکار به رچا وروون ده بیت ده رباره ی هه کاره راسته قینه کانی گرفته که، ئالیه رده رولی رینماییکاری به سه لیه ده رده که ویت، هه تا رینماییکار راهینرا و خاوه ن کارمه و به توانا بیت و هه ستیک ی کلینیکانه ی هه بیت، ئه و نه ده توانای ده ستیشانکردنی خاله به هیز و لاوازه کانی ده بیت له که سی تی رینماییکار دا، ههروه ها له ده ستیشانکردنی فاکته ره به هیز و سه ره کییه کان له دروستبوونی گرفته که دا، که ئایا فاکته ره کان په یوه ستن به خودی رینماییکار ده که وه یا خود په یوه سه به ژینگه کومه لایه تییه که وه.

کاتیک رینماییکار بتوانیت به وردی ئه و ههنگاوه بنیت و خاوه نی ئه و سه لیه پیشه یه بیت ئه و لیزانه ههنگاو به ره و خاله به هیزه کانی که سی رینماییکار ده نیت، له سهریان ده وه ستیت و ده یانه ییت وه پیش چاوی که سی رینماییکار، ئه و خاله به هیزانه ده کاته سه رچاوه یه که رینماییکار هیز و وه یان لیه و به گ ریت تا کو به رچا وروونتر مامه له له گه ل خودی خوی و کیشه که یدا بکات، واته نابیت رینماییکار خاله لاوازه کانی که سی رینماییکار زه ق بکاته وه و له ره شبینی و نا ئومیدییه کانی رینماییکار زیاده کات، به لکو ده بیت چاره سه ر بو خاله لاوازه کانی دابنیت و به رچا وروونی بدات به رینماییکار به مه به ستی تیپه راندنی خاله لاوازه کانی.

لیره وه ده گه یه ئه و راستیه ی که ئه و سی قوناغه له پرۆسه ی رینماییکردن (تیگه یشتن له حاله ته که و ده ستیشانکردنی گرفته که و چاره سه رکردن) هه رییه که یان ده بیته پالپشت بو سه ره که و تنی رینماییکار له قوناغه که ی پاشتر دا.

پروسی رینمایکردن

تیگیشتن له حالتهکه

دهستیشانکردنی حالتهکه

چارهسهکردن

کاتیک رینمایخواز هه‌نگاوه‌کانی یه‌که‌می هه‌لده‌گریت بۆ ژووری رینماییکار، رووبه‌رووی هه‌ندی دل‌راوکی و ترس و شله‌ژان ده‌بیته‌وه، له‌و باره‌دا که‌سی رینمایخواز وه‌ک ئه‌و که‌سه‌ وایه که به‌ره‌رووی ئه‌زمونیکی نوی ده‌جیت، به‌لام جیاوازی ئه‌م دوو حاله‌دا له‌وه‌دایه که قوتابی / خویندکاره‌که له‌بنه‌ره‌تدا خوی خاوه‌نی کیشه‌یه‌که و دل‌راوکی یان ترس یان په‌ژاره‌یه‌ک سه‌رقالی کردووه، له‌هه‌مان کاتدا به‌دوای چاره‌سه‌ر و ده‌رچه‌یه‌کیش ده‌گه‌ریت، به‌مه‌به‌ستی رزگاربوونی له‌کیشه‌که‌ی و هاوکاریکردنی له‌ریی پرۆسه‌ی رینماییکردنه‌وه، هه‌ر بۆیه له‌مبارده‌دا که‌سی رینمایخواز چه‌ندین پرسکاری له‌لا دروست ده‌بیت که هینده‌ی تر له‌ سه‌رقالی و دل‌راوکی و ترسه‌که‌ی زیاد ده‌کات، (ده‌بیت رینماییکار لیم تیگات؟ بلیی گرنگی به‌قه‌سه‌کانم بدات؟ ده‌ترسم گالته‌ی به‌گرفته‌که‌م بیت؟ بلیی توانای چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌که‌می هه‌بیت؟ ئایا به‌روویه‌کی خوشه‌وه پیشوازیم لیده‌کات یان نا؟ ئایا وه‌ک پتویست کاتم پیده‌به‌خشیت و ریگه‌م ده‌دات به‌دلی خۆم هه‌موو قسه‌کانی ناخم ده‌ربهرم؟ ئایا رینماییکاره‌که ئه‌و که‌سه‌یه که من متمان‌ه‌ی پیکه‌م و ئه‌م گرفته‌گه‌وره‌یه‌ی خۆمی لایاس بکه‌م؟ بلیی نه‌ینیم بپاریزیت و لای به‌ریوه‌به‌ر و مامۆستا‌کانم باسی من و کیشه‌که‌م نه‌کات؟ و تد). هه‌موو ئه‌مانه ده‌ریده‌خه‌ن که ساته‌وه‌خته‌کانی بریاردانی رینمایخواز بۆ سه‌ردانکردنی رینماییکار و ئه‌و ساتانه‌ی به‌کردار هه‌نگاو هه‌لده‌گریت بۆ رووکردنه ژووری رینماییکار، له‌گه‌ل خویدا ئه‌و نا‌ئارامی و شله‌ژان و ترسه دروستده‌کات، جگه له‌کاریگه‌ریه‌کانی گرفته سه‌ره‌کییه‌که‌ی رینمایخواز له‌سه‌ر ده‌روون و بیرکردنه‌وه و ره‌فتاره‌کانی.

که‌واته پتویسته رینماییکار له‌یه‌که‌م ساته‌وه‌ختی هاتنه ژووره‌وه‌ی رینمایخواز به‌چاوی ئه‌و حاله‌تانه‌ بکات و وه‌ک پتویست له‌ئاستی چاوه‌روانییه‌کانی رینمایخوازدا بیت و به‌کردار و گو‌فتار و هه‌لو‌بست و ره‌فتاری ئه‌رێنیانه وه‌لامی هه‌موو ئه‌و پرسکارانه بداته که‌پیش سه‌ردانکردنه‌که له‌لای که‌سی رینمایخواز دروست بووه، تا‌کو دل‌نایاسی به‌بخشیته رینمایخواره‌که.

1- واده‌ی چاوپیکه‌وتن:

کاتیک قوتابی / خویندکاریک ده‌یه‌ویت سه‌ردانی رینماییکاری قوتابه‌که‌ی بکات، له‌سه‌ر رینماییکار پتویسته واده‌یه‌ک دیاری بکات بۆ چاوپیکه‌وتن له‌گه‌ل قوتابی / خویندکاره‌که، واته هه‌ردوو لایان ئا‌گاداری واده‌ی چاوپیکه‌وتنه‌که بن، له‌دانانی واده‌دا ده‌بیت، (ریکه‌وت و پۆژ و کاتی چاوپیکه‌وتن) ه‌که پیشوه‌خت دیاری بک‌ریت، رینماییکار واده‌که له‌تیانوو‌سی رۆژانه‌ی کارکردنی خۆی تۆمار بکات، (بیگومان ئه‌م رێوشوینه ئه‌و حاله‌تانه نا‌گریته‌وه که کتوپر رووده‌ده‌ن له‌ناو قوتابخانه‌دا یاخود کیشه‌ی هه‌نوکه‌یین له‌ناو پۆل یان قوتابخانه به‌گشتی و پتویستیان به‌وه‌رگرتنی حاله‌ته‌که له‌لایه‌ن رینماییکار به‌شیوه‌یه‌کی خیرا هه‌یه، بۆنموونه کاتیک قوتابی / خویندکاریک له‌ریی قوتابخانه دوو‌چاری هه‌ره‌شه‌کردن بووه‌ته‌وه، له‌ئه‌نجامدا هه‌ست به‌ترس و شله‌ژانیکی ده‌روونی زۆر ده‌کات، په‌نا بۆ رینماییکار ده‌بات، نا‌ک‌ریت له‌مبارده‌دا رینماییکار واده‌ی بۆ دا‌بنیت، به‌ل‌کو پتویسته ده‌ستبه‌جی کیشه‌که‌ی به‌هه‌ند وه‌ب‌گریت و چاوپیکه‌وتنی له‌گه‌لدا ئه‌نجام‌بدات).

پتویسته رینماییکار پابه‌ند بیت به‌و واده‌یه‌وه که دا‌یده‌نیت بۆ قوتابی / خویندکاره‌که، تا‌کو بیسه‌لمینیت که

خودی رینمایيخواز و کيشهکەى جىي بايهخ و گرنگپيدانن لای ئەو، لەحالیگدا بەهەر ھۆکاریکی تايبەتى رینمایيکار نەیتوانى لەو وادەیدا ئامادە بێت، دەبێت پشووخت رینمایيخواز لە دواکەوتنى وادەکە ئاگادار بکاتەو و پوزش بهینیتەو لەو دواخستە، لەهەمان کاتدا وادەیکە نوى دیاری بکاتەو بەمەرجیک رای رینمایيخواز بەهەند وەر بگريت لەدانانى وادە نوێیەکەدا، دانانى وادە بۆ چاوپیکەوتن لەدانیشتنە رینمایيە چارەسەر ییەکاندا یارمەتى رینمایيکار دەدات کە خوى ئامادە بکات بۆ چاوپیکەوتنەکە و فورمى زانیاری قوتابى / خوێندکارەکە ئامادە بکات و ھەک سەرچاوەیکە زانیاری کەلکی لیبييت، لەهەمان کاتدا بەلگەى بەگرنگى تەماشاکردنى کەسى رینمایيخواز و کيشەکەى تى و بەشیکە لە ئەتەکتى پيشەییانەى رینمایيکار. بیگومان لەناو قوتابخانەدا، پيوستە رینمایيکار رەچاوى رەوشى خوێندنى رینمایيخواز بکات و ھەماھەنگى لەگەل ماموستایان و دەستەى کارگيرى قوتابخانەدا بکات بەمەبەستى رەخساندى وادەى چاوپیکەوتن لەگەل ئەو قوتابى / خوێندکارانەى پيوستیان بەچاوپیکەوتنى تايبەتى ھەيە بەمەبەستى رینمایيکردن.

٢- شوێنى چاوپیکەوتن (ژینگەى رینمایيکردن):

ئەو ژینگەى یان ئەو ژوورەى رینمایيکار کارى رینمایيکردنى تیدا ئەنجامدەدات لەگەل قوتابیان / خوێندکاراندا، رۆلێکی گەورە دەبینیت لەسەرکەوتنى پرۆسەى رینمایيکردندا، ھەرودەکو چۆن ژینگەى کلینیکى پزیشک و ژینگەى قوتابخانە و ژینگەى فەرمانگە و ...تد، رۆل دەبینن لەسەرکەوتنى ئەرکە پيشەییە جیاجیاکاندا، ئەگەر ژینگەى رینمایيکار شیاو و لەبار بێت بەدنیایى ھەو کاریکەرى پوزەتیف دروستدەکات لەسەر رینمایيخواز کە زیاتر ھەست بەدنیایى بکات و پالەنەرى بۆ بەردەوامبوونی سەردانەکانى بۆ لای رینمایيکار زیاد دەکات، ئەگەر مەرجەکانى تری پرۆسەى رینمایيکردن رەچاو بکريت.

ھەرچەندە لەمبارەى ھەو بۆچوون ھەيە دەلێت (رینمایيکارى شارەزا ژینگەکەى و رەوشى کارکردنى ھەرچۆنیک بێت دەتوانیت کارى خوى بکات)، ئەگەر ئەم بۆچوونە بۆ ولاتى ئیمە تارادەیکە دروست بێت بەھوى ئەوہى ژمارەیکە لەرینمایيکارانى ناو قوتابخانەکان ھەتا ئیستاش ژوورى تايبەت بەخویان نییە، لەگەل ئەوہشدا رینمایيکارى دلسوز و شارەزا لەو بارە ناھەموارانەشدا ناکريت و نايیت دەستەوسان بوەستیت، بەلکو بەپى بوار و دەرفەت دەکريت کارەکانى خویان راپەرین.

لەگەل ھەموو ئەمانەشدا پيوستە ئەو ژینگەى ھەيە رینمایى پەرودەیی تیدا دەکريت لەناو قوتابخانەکاندا، دەبیت چەندین مەرجى پيوستى تیدا بێت تاكو دنیایى و ھەست بەئاساییش کردن بخولقینیت لەلای رینمایيخواز.

لە توێژینەوہیکە ھەردوو توێژەر (ھاس و دیماتیا ١٩٧٦)، دەرکەوتووہ کە گەورەیی و بچوکی ژوورى رینمایيکارکاریکەرى ھەيە بەنەرینى کار دەکاتە سەر دەربرین و وەلامدانەوہ زارەکییەکانى رینمایيخواز. ھەرودەھا لە توێژینەوہیکە تردا (شایکین دیرلیجا و میلەر ١٩٧٦) دەرکەوتووہ کە کرانەوہى رینمایيخواز بەرووى رینمایيکاردا زیاتر دەبیت ئەگەر ژوورى رینمایيکارەکە کەلوپەلى گونجاو و سادەى تیدا بێت نەک کەلوپەلى زۆر و نەشیاو، (بۆنموونە نايیت ژوورى رینمایيکار تاقمى قەنەقەى گەورەى تیدا بێت کە لە ژوورى میوانى مالاندا یان لە ئوفیسی بەرپرسە بالاکاندا دادەنریت).

ههروهه پيويسته له ژووری رينمايیکاردا دولاښی تیدا بهمه بهستی پاراستنی فورمی زانیاری قوتابیان/ خویندکاران، فورمه کانی رينمايیکردن (ليکولینه وهی حالت)، تومار هکانی رينمايیکاران، پيويسته ژووری رينمايیکار میزیکي ئوفیس و کومپیوتر و تاکیک کورسی دريژ یان چهند تاکیک کورسی تیدابیت له کاتی سهردانی دایکان و باوکاندا که لکی لیبنیریت، ههروهه یهک یان دوو تابلوی ئارام به خش و کاترمیریک به دیوار هکانه وه ههلبواسریت، چهند ئینجانه یهکی گول له ژووره که دا بیت، تابلویه کی ئاگاداری تیدابیت، رينمايیکار ئهرکه کان و واده کانی خوی پیادا ههلبواسیت بهمه بهستی بیرکه و تنه وه.

سه بارهت به شیوازی دانیشتنی رينمايیکار و رينمايیخواز له کاتی بهرپوه بردنی چاوپیکه و تندا پيويسته ره چاوی ئهم خالنه بکريت:

۱- پيويسته دوو کورسی دابنریت که بیزاری دروست نه کات بو ههر دوو لایان و ههوانه وه بهه خشیت بهه هردوولا له کاتی دانیشتندا و باشتر وایه کورسییه کان قولی ته نیشته کانی هه بیت و هاوشیوهی یهک بن و کورسیه کان ره وره وهی له ژیردا نه بیت، به لام له رينمایي به کومه لدا باشتر وایه کورسی رينمايیکار کورسیه کی جولهدار بیت واته ره وره وهی له ژیردا بیت.

۲- نابیت کورسییه کان دوو له یهک دابنرین تا نه بیته هه سترکدن رينمايیخواز به دووری له رينمايیکاره وه، نابیت نه وهندهش نزیک بن له یه کتر شله ژان بو رينمايیخواز دروست بکات، به لکو ده بیت ماوهی نیوان ههردوو کورسیه که له نیوان یهک مه تر هه تا یهک مه تر و پانزه (سم) زیاتر نه بیت و نابیت روو به رووی یه کتر دابنرین به لکو ده بیت که میک به لاری به رووی یه کتردا دابنرین (له شیوهی گوشه ی ۴۵ یان ۹۰)، تاکو رينمايیخواز هه ست به شله ژان نه کات و بتوانیت ئازادانه دهر برینه کانی خوی بخاته روو.

۳- باشتر وایه له ته نیشته هه ر کورسیه که وه میزیکي بچوک (ته پله کی به رن) دابنریت که (ئاو و کلینکس) ی له سه ر بیت، چونکه هه ندیجار رينمايیخواز له گه ل باسکردنی کیشه که ی ده گری و فرمیسک به چاوه کانیدا دینه خواره وه، یان به هو ی قسه کردنه وه تینووی ده بیت.

۴- باشتر وایه له نیوان ههردوو کورسی رينمايیکار و رينمايیخوازدا میز دانه نریت تاکو رينمايیخواز هه ست به بوونی هیچ بهر به ستیک نه کات له نیوان خوی و رينمايیکاردا.

۵- نابیت رينمايیکار له پشت میزی ژووره که ی یان نووسینگه که ی دابنیشیت و رينمايیخواز له به رده می میزه که ی، چونکه ئهم شیوازه له دانیشتن فورمی لیکولینه وه وهر ده گریت و رينمايیخواز هه ست به بوونی بهر به ست و دووری ده کات له نیوان خوی و رينمايیکاردا، به مهش له هه سترکدن به دلنایي و ئاساییشی رينمايیخواز که مده کات.

۶- نابیت کورسییه کان روو به رووی په نجه ره دابنرین به جوړیک تیشکی خور راسته وخو له رينمايیخواز بدات و بیته مایه ی بیزاری بو رينمايیخوازه که، به لکو ده بیت پشتیان له په نجه ره بیت یان روویان له دیوار یک بیت یان له ناوه ندی ژووره که دابنیشن، باشتريش وایه ئه گه ر په نجه ره ی ژووری رينمايیکار له سه ر پار هوری هاتوو چوی قوتابیان/ خویندکاران بوو یان له سه ر گوړه پانی قوتابخانه که بوو، ئه وا به په رده داپو شریته، بوئه وهی قوتابی/ خویندکاره که هه ست به دلنایي بکات که کهس له دهر وهی ژووره که نابینیت.

۷- نابیت کورسی رینمایخواز راسته وخو رووبه رووی ئامیری فینککه ره وه یان گهرمکه ره وه دابنریت چونکه ئه گهر ههیه بههه وای ئه و ئامیرانه دوو چاری بیزاری و شله ژان بیت.

۸- روناکی ژووری رینماییکار پیویسته رووناکییه کی هیمن بیت و راسته وخو نه دات له چاوی رینمایخواز.

۳- ماوهی دانیشته که:

ماوهی خایاندنی دانیشته کان پشت به دوو خال ده به سیتیت (ته مه نی رینمایخواز، سروشتی کیشه که)، بو مندالانی خوار ته مه ن (۱۰) سال ماوهی دانیشته کان نابیت له (۲۰) خولهک زیاتر بیت، له گهل زیادبوونی ته مه ندا ده کریت ماوهی دانیشته کان زیاتر بکریت، بو قوتابیان / خویندکاران له ناو قوتابخانه کاند پیویسته ماوهی دانیشته کان به قه در ماوهی به شه وانه یه ک بیت، به جوړیک نابیت دانیشته کان و ماوهی دانیشته کان کار له سه ر ئاماده بوونی قوتابیه که بکات له ناو پولی خویندندا، واته ئه گهر ماوهی دانیشته که زیاتر بیت له ماوهی به شه وانه یه ک یان رینماییکار ریبدا ت به کراوه یی و به ئاره زووی قوتابی / خویندکاره که ماوهی دانیشته که دریژ بکریت وه ئه و بوی ههیه زووزوو له لایه ن قوتابیان و خویندکارانه وه به خراپ که لک له م دهرفته وه ره برگریت به مه به سستی خودزینه وه له وانه کان.

۴- ئاماده کاری پیویست بو چاوپیکه وتن:

سه باره ت به ئاماده کاری بو چاوپیکه وتنی رینمایخواز له لایه ن رینماییکار (دیاره مه به ستمان یه که م سه ردانی کردنی رینمایخوازه که یه)، کاتیک ئه و واده یه دیت که پیشتر بو رینمایخواز دانراوه، پیویسته بهر له ده ستپیکردنی چاوپیکه وتنه که، رینماییکار فورمی زانیاری قوتابی / خویندکاره که دهر بهینیت و زانیاریه تو مارکراوه کان بخوینته وه، که بیگومان ئه و زانیاریانه بهر چاوپروونی زیاتر ده دات به رینماییکار سه باره ت به که سیتی و ژیا نی قوتابی / خویندکاره که.

پیویسته ئه و ژووره ی چاوپیکه وتنه که ی تیدا ئه نجامه دریت بهر له ده ستپیکردنی چاوپیکه وتنه که ئاماده کرا بیت له رووی پاکو خاوینی و ریکخستنی که لوپه له کانیه وه، ههروه ها نابیت فایلی رینمایخوازان ی پیشووتر له بهر ده ست و له سه ر میزی رینماییکار دانرا بیت تا کو رینمایخواز هه ست به دلنایی بکات له وهی ئه و زانیاریانه ی دهیدر کینیت به باشی ده پاریزریت.

۵- ئامانجه کانی چاوپیکه وتنی یه که م:

چاوپیکه وتنی یه که م له نیوان رینماییکار و رینمایخوازا دا گرنگیه کی گه وره ی ههیه له سه رکه وتنی پرۆسه ی رینماییکردنه که بو چاوپیکه وتنه کانی ئایینه، له بهر ئه وه ی رینمایخواز رهنگه یه که مجاری بیت سه ردان بکات، بویه چاوپیکه وتنی یه که م ئه و ویستگه یه یه که تیایدا رینماییکار له لایه ک هه موو ئه و گومانانه ی رینمایخواز بره وینته وه و له لایه کی دیکه وه متمانه ی رینمایخواز به ده ستبهینیت، گرنگترین ئه و هه نگاوانه ی که ده که ویته ئه ستوی رینماییکار له چاوپیکه وتنی یه که م دا بو هیانه دی ئامانجه کانی رینماییکردن بریتین له:

۱- دروستکردنی رایه له یه ک له نیوان خوی و رینمایخوازا له سه ر بنه مای ریز و هاوسۆزی.

۲- به گرنگیه وه گویرتن له دهر برین و ئاخاوتنه کانی رینمایخواز.

۳- به ده ستبهینانی متمانه ی رینمایخواز.

قۇناغەكانى بەرپۇەچوونى چاوپىكەوتن

چاوپىكەوتن لە پىرۇسەي رېنمايىدا بەسى قۇناغى يەك لەدواي يەكدا تىدەپەرىت كە بەھەرسىكىيان دانىشتىكى رېنمايى يان چارەسەرى پىكەدەھىنن، ماودى خايدانى ھەرىك لەو سى قۇناغە وەكو يەك نابن و بەپىي كەسىتى رېنمايىخواز و تەمەن و جۇر و سىرۇشتى كىشەكەي لەپىناويدا ئامادەبوو دەگورىت:

قۇناغى يەكەم:

ئەم قۇناغە بەپىشوازي رېنمايىكار لە رېنمايىخواز دەستپىدەكات، كە تىايدا رېنمايىكار پىشوازيەكى گەرم لە رېنمايىخواز دەكات و جگە لە دەربىرى زارەكى، دەربىرى نازارەكىش بەكار دەھىنن، ئەگەر ھەيە رېنمايىخواز لە يەكەم سەرداندا دلەراوكىي ھەبىت يان بىرست يان شلەژانىكى ھەبىت، ئەركى رېنمايىكار لەم قۇناغەي سەرتاي دانىشتەكەدا ھىور كىرەنەودى رېنمايىخواز و ناساندنى چوارچىوۋى كار و پىشەكەي و دلىايى بەخشىنە بەرېنمايىخواز بەودى ھەموو نەپتىيەكى پارىزراو دەبىت و ھانى بدات بۇ دەربىرى تەواوى كىشەكەي بى ھىچ دوودلىك، ئەم قۇناغە كەمتر لە (۵) خولەكى پىويستە.

قۇناغى دووھەم:

ئەم قۇناغە درىژترىن قۇناغى دانىشتى رېنمايىكارىيە، كە زۇربەي كاتى دانىشتەكە دەبات و بەنزيكەي (۲۰ - ۲۵) خولەكى پىويستە، كاتەكانى ئەم قۇناغە زىاتر دەبەخشىرەت بە رېنمايىخواز بۇ قسەكردن دەربارەي ئەو كىشەيەي لە پىناويدا ئامادەبوو، لەم قۇناغەدا پەيوەندى پىشەپىانەي نىوان رېنمايىكار و رېنمايىخواز دەگاتە ئاستى كرانەو و كارلىككردن، رېنمايىكار ھانى رېنمايىخواز دەبات ھەموو ئەو زانىارە گرنگانەي پىويست بۇ وتن دەربارەي كىشەكە دەربىرىت، رېنمايىكار لەم قۇناغەدا دەبىت پەنا بۇ چەندىن ئامراز ببات بەمەبەستى تىگەيشتن لە كىشەكە و كارلىككردن و ئاوتەبوونى پۇزەتقانە لەگەل رېنمايىخوازدا، وەكو (ئاراستەكردنى پرسىار، تىبىنكردن، سەرنجدان، گويگرتن، دەربىرى نازارەكەيە).

قۇناغى سىيەم:

قۇناغى سىيەم قۇناغى كۇتايى پىھىنانى چاوپىكەوتنەكەيە، كە دەبىت لەم قۇناغەدا رېنمايىكار شارەزايانە كۇتايى بە وتوويژەكان بەپىنن و ئەم كۇتايى پىھىنانە نەپتە مایەي نارەزايى لای رېنمايىخواز، چونكە لەھەندى باردا رېنمايىخواز زىاد لە پىويست درىژە دەبات بە باسكردنى كىشە و كۇژانەكانى، پىويستە رېنمايىخواز بەشوازي تايەتى خۇى ئاراستەي بابەتەكە بەرەو كۇتايى پىھىنان ببات، لەم قۇناغەدا رېنمايىكار ھەموو ئەو زانىارەكانە كورت و پوخت دەكاتەو كە بەدەستى ھىناون لە دەربىرەكانى رېنمايىخوازەو وەك پىشاندىك بۇ تىگەيشتن لە كىشەي رېنمايىخوازەكە، پاشان دەستىشانى كىشە يان كىشەكانى دەكات، پاشتر باس لە ھەنگاوەكانى چۇنپىتى چارەسەركردن و مامەلەكردن لەگەل كىشەكە دەكات و ھەنگاوەكانى ئايىندەي ھەرىكە لە رېنمايىخواز و رېنمايىكار دەستىشان دەكات، بۇ نمونە پىويستە رېنمايىكار بەر لەوادەي كۇتايى پىھىنانى چاوپىكەوتنەكە بە (۱۰) خولەك يان كەمتر بەيەكك لەم دەربىرەكانە ئامازە بەكۇتايى ھاتنى كاتى چاوپىكەوتنەكە بدات:

• با ئیستا پیداجوونه وهیهک بکهینه وه بهو قسانه ی کردمان.

• با تهواوی قسه کانمان کورت و پوخت بکهینه وه و بهچهند دیریک کیشه که ی بکهینه وه بهرچاومان.

• تهنها چهند خوله کیک کاتمان له پیش ماوه با قسه له سه ره ئوه بکهین که چی گرنگ ماوه ئاماژه ی پیدریت.

پیویسته رینماییکار ههروه کو چون له سه ره تایی چاوپیکه وتنه که دا گه رموگوری پیشان دها به هه مان شیوه کوتایی پیهینه که ش گه رموگورانه بیت، نه وه ک رینماییکار ئوه هه سته ی لادروستبیت که رینماییکاره که ماندوو بووه له گوگیرتن و بزاربووه له قسه کانی، **له هه مان کاتدا واده ی سمردانس داهاتوو دیاری ده کم**

و نابیت رینماییکار کات به کراوه یس بو رینماییکار به جیه یلایت، بو نموونه نابیت پیس بلایت (که ی بو ت

ده کریت سمردان بکه ره وه، به ئاره زووی خو ت که ی پی ت خو ش بوو سمردان بکه ره وه) به لکو ده بیت رینماییکار

پابه ند بکریت به واده یه ک دیاریکراو بو سمردانس داهاتوو، له گه ل ئه مانه شدا ده بیت ره چاوی رهوشی

رینماییکار و سروشتی کیشه که ی بکریت له دانانی واده ی داهاتوو دا.

گرنگی کو کردنه وه ی زانیاری له رینماییه دهروونیدا

کو کردنه وه ی زانیاری به یه کیک له پایه کانی پرۆسه ی رینماییکردن داده نریت، چونکه له ریی ئوه زانیاریانه وه رینماییکار له کیشه ی قوتایی / خویندکار و باری دهروونی و که سیتی و ژینگه و رهفتاره کانی تیده گات، له و رابردوو وه ی رینماییکار تیده گات که رهنگه جی په نجه ی له سه ره دروستبوونی کیشه کانی ئیستای هه بیت، ههروه ها له و خهون و خولیا و ئامانجان تیده گات که رینماییکار بو ئایینده ی خوی لیان دهروانیت.

پرۆسه ی کو کردنه وه ی زانیاری هه ندیجار به پرۆسه ی پشکنین و لیکولینه وه له حاله ت ناوده بریت، واته به بی بوون و ده سته و تن و کو کردنه وه ی زانیاری، رینماییکار ناتوانیت هیچ ههنگاو یک بنیت بو پرۆسه ی رینماییکردن، ئوه زانیاریانه ی ده سته که ون ده رباره ی رینماییکار نه ک هه ره ته نها بو رینماییکاره که گرنگه له پرۆسه ی ده ستینشان کردنی کیشه و حاله تی رینماییکاره که و به دوا ی ئه میشدا چاره سه ره حاله ته که، به لکو له هه مان کاتدا بو خودی رینماییکاره که ش گرنگه، چونکه له ریی درکاندن و به خشی نی ئوه زانیاریانه وه رینماییکار باشتر له خودی خوی تیده گات .. له خاله لاوا و به هیزه کانی .. له پلاندانان بو ئایینده ی خوی، چونکه له زور باردا کاتیک که سیک به ده ست کیشه یه که وه ده نالینیت ته نها چاوی له سه ره کیشه که یه و هه موو هه لسه وکه وت و هه ست و بیرکردنه وه کانی به ده وری کیشه که دا ده خولینه وه، به لام له ریی پرۆسه ی رینماییکردنه وه رینماییکار رینماییکاره که به و توانستانه ی ئاشنا ده کات که که لکیان لیه و ده گریت بو تیپه راندنی کیشه که ی و ههنگاونان به ره و ئایینده یه کی باشتر.

کاتیک رینماییکار مامه له له گه ل رینماییکار ده کات بو ئه وه ی به باشی و به تهواوی لئی تیگات، پیویسته له سه رجه م لایه نه کانی ژیا نی بروانیت، چونکه کاتیک که سیک بیه ویت له دارستانیک بکولیته وه نابیت ته نها ته رکیز له سه ره یه ک درهختی ناو ئوه دارستانه بکات و ئهوانی دی فرهاموش بکات، به هه مان شیوه له سه ره

رېنمايېكار پېوېسته له سەر ته وای لایه نه کانی ژيان و که سیتی رېنمايېخواز هه لوهسته بکات، به بی ئهم تېروانېنه گشتگیره له لایه رېنمايېکار، ئهو زانیاریانه ی به دهستیان دههینیت ناته و او ده بیت. ئه گهرچی ئهو بهش و لایه نه ی ژيان و که سیتی رېنمايېخواز به شیوه ی جیاجیا یان بهش بهش زانیاریان له سەر کو بکریته وه به لام دواچار ئهرکی رېنمايېکار به ستنه وه و گریدانه وه ی زانیاریه کانه له پیناو تیگه یشتنیکی باشتر له رهفتار و که سیتی رېنمايېخواز، که ئهمهش به (ئهن دازیاری مرویی) ناوده بریت.

مهرجه کانس کو کردنه وه ی زانیاریه کان:

کومه لیک مهرج هه یه که پېوېسته له کاتی کو کردنه وه ی زانیاری له لایه رېنمايېکاره وه ره چاوبکریت، له وانه:

۱- نهین پاریزی:

دلنایای به خشین به رېنمايېخواز له لایه رېنمايېکار، به وه ی ئهو زانیاریانه ی دهیدرکینیت و باسیان لیوه دهکات دهر باره ی کیشه که ی و ژيانی تایبه تی خوی پاریزراو دهن، به هیچ جوریک ناکه ونه بهر دهست و چاوی که سانی دیکه، نهین پاریزی یه کیکه له گرنگترین ئهو مهرجانه ی پېوېسته رېنمايېکار ره چاوی بکات له پرۆسه ی رېنمايېکردندا، هه نگاوکی گهره شه بو دروستبوونی متمان و ره خساندن کی که شیکی پر ئاساییش بو رېنمايېخواز، بو ئه وه ی به و په ری متمان و بویری وه زانیاریه په یوه دنداره کان به کیشه که و ژيان و که سیتی خوی دهر بریت که پېوېستن بو پرۆسه ی رېنمايېکردنه که.

ئهو زانیاریانه ی کو ده کرینه وه و وهر ده گیرین له رېنمايېخواز پېوېسته به باشی تومار بکرین، به شیوه یه کی گونجاو بپاریزرین، له زور باردا ئه گهر کیشه که هه ستیار بوو به پینی کولتووری کومه لگه پېوېسته (کو د) به کار بهینریت له کاتی تومار کردنی زانیاریه کاند.

۲- کو شکر دن تا ئه و په ری راده:

پېوېسته رېنمايېکار هه موو کو ششیک بکات له پیناو دهستکه و تنی زانیاری پېوېست دهر باره ی کیشه که، به گرته به ری ریگه و ئامراز و که ره سه ی گونجاو، پېوېسته ئهو زانیاریانه له سه ره چاوه ی دروست و ئاگادار و باوه رپیکراوه وه بن، له مپیناوه دا پېوېسته له سەر رېنمايېکار هه موو توانست و کارامه یی و شار ده زاییه کی خوی بخاته گهر.

۳- هاندانی رېنمايېخواز له سەر هاوکاری کردن:

پېوېسته هانی رېنمايېخواز بدریت بو به خشین زانیاری و هاوکاری کردن رېنمايېکار له کو کردنه وه ی زانیاریه کاند و هاندانی رېنمايېخواز به گرنگیدان بهم پرۆسه یه، به تایبه تی له و حاله تانه ی که رېنمايېخواز به ره لهستی دهکات له به خشین زانیاری پېوېست.

۴- کارامه یی له کو کردنه وه ی زانیاریه کاند:

پېوېسته رېنمايېکار بزانت (چی؟ بۆچی؟ چون؟ که ی؟ له کی؟) زانیاریه کان کو بکرینه وه و پرۆسه ی کو کردنه وه ی زانیاریه کان به شیوه یه کی سروشتی و ئاسان به ریوه بچیت.

5- راستگویی و جیگری (الصدق و الثبات):

مه به سست له راستگویی ئه وهیه که ئه زانیاریانه به راستی جیکه وتیان له سهر رهفتاری رینمایخوازه که هیه، مه به سست له جیگریش بریتیه له نه گورینی زانیاریه کان به خیرایی له نیوان دانیشتنیک و دانیشتنه کانی پاشتردا.

6- دوورکهوتنه وه له بریاری پیشوه ختانه (Halo Effect):

پیوسته رینماییکار خوی به دوور بگریت له بریاری پیشوهخت له سهر رینمایخواز به هوی خهسلهتیکی دیاری رینمایخوازه وه.

7- زانیاریه کان ئامرازن نه که مه به سست:

پیوسته هه موو ئه زانیاریانه ی له سهر گرتی رینمایخوازه که کو ده کرینه وه ئامرازیک بن بو ده ستیشانکردنی کیشه که و چاره سه رکردنی، نه که بو مه به سستیکی تر.

ئه وه هۆکارانه ی ئاسانکاری ده که ن بو کو کردنه وه ی زانیاریه کان

کۆمه لیک هۆکار هه ن که ئاسانکاری ده که ن له پرۆسه ی کو کردنه وه ی زانیاریه کاندا، له وانه:

1- **هاوکاریکردنی رینمایخواز:** هاوکاریکردنی رینمایخواز زور گرنگه له پرۆسه ی کو کردنه وه ی زانیاریه کاندا، پرۆسه ی رینماییکردن بو که سی ئاسایی یان که سیک که هیشتا به ئاگایه له ژیان و رهفتار و کیشه که ی خوی ئه نجام ده دریت بویه له م حاله تانه دا رینمایخواز به ئاسانی ده کړیت زانیاری لیه وهر بگریت.

2- **هاوکاریکردنی خیزان:** له بهر ئه وه ی رینمایخواز ئه ندامی خیزانیکه و له ئامیزی خیزانیکدا گه شه ی کردو وه و کارلیک له گه ل ئه ندامه کانیدا ده کات و زور به ی کاته کانی له ناو خیزاندا به سهر ده بات، بویه هاوکاریکردنی خیزان به به خشیانی زانیاری ده رباره ی که سیتی و رهفتار و کیشه ی رینمایخواز گرنگی گه وره ی هیه، بیگومان له مباره دا ده بیت سروشتی کیشه ی قوتابی / خویندکاره که له بهر چاو بگریت، بو ئه وه ی زیانی پینه گات.

3- **هاوکاریکردنی قوتابخانه:** به هوی ئه وه ی رینمایخواز به شیک له کاته کانی له ناو قوتابخانه دا به سهر ده بات و په یوه ندی هاوڕێیه تی له گه ل چه ند هاوڕێیه کی هیه، ماموستایان سه رنجی خویان هیه له سهر هه لسه که وت و توانا و رهفتاره کانی، ئه مه جگه له و زانیاریانه ی له تۆماره کانی قوتابخانه دا تۆمارکراون به تاییه تی ئه و زانیاریانه ی لای خودی رینماییکار قوتابخانه تۆمار کراون، تیکرا ده کړین ئه م که نالانه ئاسانکاری بکه ن بو کو کردنه وه ی زانیاری (بیگومان به ره چاو کردنی سروشتی کیشه ی قوتابی / خویندکاره که).

گرفته‌کانی به‌رده‌م کوک‌ردنه‌وه‌ی زانیارییه‌کان

به‌نگه رینماییکار هه‌ندیجار دووچارى سه‌ختى و ئاسته‌نگ ببیته‌وه له پرۆسه‌ی کوک‌ردنه‌وه‌ی زانیارییه‌کاندا، له‌و گرفتانه‌ی دینه به‌رده‌می رینماییکار له‌مبواره‌دا:

۱- **خۆپێچانه‌وه (Encystment of Self):** له‌مبارده‌دا رینماییکار نا‌یه‌و‌یت کیشه‌که‌ی وه‌ک خۆی ئاشکرا بکات، راستى نالیت له‌و زانیاریانه‌ی ده‌یانلێت، ئه‌و پیتی وایه‌ وتنى راستیه‌کان و ئاشکراکردنى خۆدى خۆی، وه‌ک ئه‌وه‌یه‌ خۆی رووت بکاته‌وه‌.

۲- **تینه‌گه‌یشتن له‌چارچێ‌وه‌ی ژيانى رینماییکار:** بۆ نمونه‌ خیزان له‌ پێداویستیه‌کانى هه‌رزه‌کاران تیناگات، به‌جۆریک وینای کیشه‌کانى کور یان کچه‌ هه‌رزه‌کاره‌کیان ده‌کهن وه‌ک ئه‌وه‌ی لادهر و یاخى بن، له‌کاتێکدا هه‌ولێ هه‌رزه‌کاران بۆ به‌ده‌سته‌ینانى سه‌ربه‌خۆیی به‌شیکه‌ له‌ سه‌روشتى قوناغی هه‌رزه‌کارى، واته‌ تینه‌گه‌یشتنى خیزان له‌ تايه‌مه‌ندییه‌کانى جگه‌رگۆشه‌کانیان و هاوکارى نه‌کردنیا له‌گه‌ل رینماییکار.

۳- **ئاسته‌نگى کولتوورى:** بۆ نمونه‌ کاتیک کچیکى هه‌رزه‌کار دووچارى لادانى سیکسى ده‌بێت له‌به‌ر ترس و شوره‌یی کیشه‌که‌ی ده‌شاریته‌وه‌ و ناخوازیت قسه‌ له‌باره‌ی کیشه‌ به‌ره‌تیه‌که‌وه‌ بکات و هه‌یچ زانیاریه‌ک نادرکینیت. یان به‌شیک له‌ کیشه‌که‌ی باس ده‌کات.

۱- **خودى رينمايىخواز:** خودى رينمايىخواز به‌گرنگترين سەرچاوه‌ى ده‌ستكه‌وتنى زانىارى دادنه‌ريت، چونكه خوى خاوه‌نى سهره‌كى كيشه‌كه‌ى خويه‌تى و خوى هه‌ست به‌كارىگه‌رييه‌كانى كيشه‌كه‌ى ده‌كات له‌سهر ژيانى، گرنه‌ رينمايىكار له‌ ديدى رينمايىخواز تيبكات بۆ كيشه‌كه‌ى خوى و هه‌تا ئه‌و ساته‌ وه‌خته‌ى سهردانى رينمايىكارى كردووه‌، چون مامه‌له‌ى له‌گه‌ل كيشه‌كه‌يدا كردووه‌، كى و چى به‌هوكار ده‌زانيت؟ ئايا كيشه‌كه‌ى به‌راستى له‌و ئاسته‌دايه‌ كه‌ رينمايىخواز خوى پيوه‌ سهرقال كردووه‌؟ ئه‌مانه‌ و ده‌يان پرسىارى تر كه‌ خودى رينمايىخواز باشتري كه‌سه‌ بۆ وه‌لامدانه‌وه‌يان.

۲- **خيزان:** ژينگه‌ى ماله‌وه‌ و ناو خيزان ئه‌و سەرچاوه‌ گرنه‌يه‌ كه‌ ده‌كرت رينمايىكار پشتى پييه‌ستيت به‌مه‌به‌ستى كۆكردنه‌وه‌ى زانىارى (بيگومان به‌ره‌چاوكردنى سروشتى كيشه‌ى رينمايىخوازكه‌)، له‌سهر شيواى ژيانى رينمايىخواز و چونيتى ره‌فتارکردن و نوستن و خواردن و گوشه‌گيرى، چونيتى به‌سهربردنى كات، هه‌لچوون، په‌رچه‌كرداره‌كانى، و زۆر لايه‌نى ديكه‌ى ژيانى، گرنه‌ رينمايىكار له‌ رينمايىخواز بپرسيت له‌ناو خيزاندا په‌يوه‌ندى له‌گه‌ل كاميان زۆر باشه‌ تاكو له‌رى ئه‌و كه‌سه‌وه‌ ده‌رگاي ئه‌م سەرچاوه‌يه‌ى زانىارى به‌رووى خويده‌ بكاوه‌، بيگومان كاتيك رينمايىخواز منداڵ بيت ئه‌وا ده‌ستبه‌جى دايك و باوك ده‌بيت ببنه‌ سەرچاوه‌ى يه‌كه‌مى ده‌ستكه‌وتنى زانىارى، به‌لام كاتيك رينمايىخواز هه‌رزه‌كار يان گه‌وره‌ بيت ئه‌وا پيوسته‌ رينمايىكار راي رينمايىخواز به‌هه‌ند وه‌ربگريت بۆ ئه‌وه‌ى (دايك و باوك، خوشك و برا، خزم و هاوړى نزيك) بگريه‌ سەرچاوه‌ى ده‌ستكه‌وتنى زانىارى، چونكه‌ له‌ كۆمه‌لگه‌ى ئيمه‌دا زۆرچار رووده‌دات كه‌ كهيك به‌نه‌ينى سهردانى رينمايىكار ده‌كات و به‌هه‌ره‌ويه‌ك بيت نايه‌ويت خيزانه‌كه‌ى ئاگادارى كيشه‌كه‌ى ببن له‌ ترسى ئه‌وه‌ى متمانه‌ له‌ده‌ستنه‌دات لاي خيزانه‌كه‌ى يان رووبه‌رووى توندوتيرى نه‌بيتته‌وه‌.

گرنه‌ رينمايىكاران له‌كاتى بوونى كيشه‌ى ره‌فتارى و ده‌روونى هه‌ماهه‌نگى باشيان هه‌بيت له‌گه‌ل خيزانى ئه‌و منداڵانه‌ى كه‌ كيشه‌يان هه‌يه‌، بۆ ئه‌و قوتابى / خويندكارانه‌ى هه‌رزه‌كارن، ده‌كرت جگه‌ له‌ خيزان كه‌لك له‌ هاوړى نزيكه‌كانى قوتابيش وه‌ربگريه‌ **به‌تايه‌تى داوى ئه‌وه‌ى رينمايىكار په‌زامه‌ندى رينمايىخواز**

وه‌ده‌گريت له‌سهر په‌يوه‌نديکردن به‌ هاوړى زۆر نزيكه‌كانى كه‌ ئاگادارى كيشه‌ى قوتابيه‌كهن، بۆ خيزانيش

باشتر وايه‌ په‌يوه‌ندى به‌ دايكه‌وه‌ بگريت نه‌ك باوك و برا، چونكه‌ له‌ كۆمه‌لگه‌ى ئيمه‌دا له‌ زۆرباردا باوكان

و براكان (تيرينه‌) په‌رچه‌كردارى تونديان ده‌بيت بۆ كور يان كچه‌كانيان و ئه‌گه‌ر هه‌يه‌ رووبه‌رووى توندوتيرى

بنه‌وه‌ له‌سهر ده‌ستى باوكان و براكانيان.

۳- **پسپوران:** بۆ نمونه‌ كاتيك رينمايىكار، قوتابى / خويندكارىك ره‌وانه‌ى لاي پزىشكيك يان سه‌نته‌ريكى رينمايىکردن ده‌كات، ئه‌وا گرنه‌ داواى زانىارى له‌و پسپورانه‌ بكات ده‌رباره‌ى حاله‌تى قوتابيه‌كه‌ كه‌ باشتر وايه‌ زانىارىيه‌كان به‌ راپورتى نووسراو بيت.

۴- **قوتابخانه‌:** ده‌سته‌ى كارگيرى قوتابخانه‌ و ماموستايان و هاوړى نزيكه‌كانى رينمايىخواز (بيگومان به‌ره‌چاوكردنى سروشتى كيشه‌ى رينمايىخواز).

زانیاریه پئویستهکان چین که پئویسته کۆبکرئنهوه؟

۱- زانیاریه گشتیهکان - کهسییهکان - خیزانییهکان:

هه‌موو ئه‌و زانیاریانه ده‌گریته‌وه که له‌سه‌ر فورمی زانیاری رینمایيخواز تۆمارکراون.

۲- زانیاری تایبەت به‌گرفت یان نه‌خۆشیه‌که:

هه‌موو ئه‌و زانیاریانه‌ی کۆده‌کرینه‌وه و به‌ده‌ستده‌هینرین که له‌به‌رژه‌وه‌ندی چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌ی رینمایيخوازه‌که‌دایه، به‌ئامانجی گیرانه‌وه‌ی رینمایيخواز بۆ گونجاندنیکێ باشتر له‌گه‌ل خودی خوی و ژینگه‌که‌ی و گیرانه‌وه‌ی ده‌رووندروستی و ئارامییه‌ بۆ خودی رینمایيخوازه‌که.

۳- ده‌ستنیشانکردنی کیشه‌ی رینمایيخواز:

پئویسته له‌سه‌ر زاری رینمایيخوازه‌وه ده‌ستیشانی کیشه‌که بکریت واته له‌روانگه‌ی رینمایيخوازه کیشه‌که هه‌لبه‌سه‌نگیندریت، یان له‌سه‌ر زاری (دایک یان باوک یان هاوری رینمایيخوازه‌که یان ئه‌و لایه‌نه‌ی که ره‌وانه‌ی کردووه)، پاشان رینماییکار ده‌توانیت به‌پیی تینگه‌یشتنی ته‌واوی خوی له‌کیشه‌که و زانیاریه‌کانی خوی رای خوی بدات سه‌باره‌ت به‌ده‌ستنیشانکردنی کیشه‌که.

۴- ده‌ستنیشانکردنی جوړی کیشه‌که:

ئایا کیشه‌که (کومه‌لایه‌تی، سۆزداریه، سیکسیه، ده‌روونی، خیزانیه، تایبه‌ته‌به‌ناو قوتابخانه، پیشه‌یه، ئابووری، ... تد)، چونکه زۆرجار رینمایيخواز به‌هوی خراب مامه‌له‌کردیه‌وه له‌گه‌ل کیشه‌که‌ی و ئه‌و شله‌ژان و فشاره‌ ده‌روونیانه‌ی به‌هوی کیشه‌که‌یه‌وه دووچارای هاتووه خودی خوی ناتوانیت به‌ریکی ده‌ستیشانی کیشه‌که‌ی بکات، بۆیه ئه‌رکی رینماییکاره، وینه‌که به‌ته‌واوی له‌به‌رچاوی رینمایيخوازدا روون بکاته‌وه بۆ ئه‌وه‌ی رینمایيخواز بزانی کیشه‌که‌ی چیه و چۆن هه‌نگاو بنریت بۆ چاره‌سه‌رکردنی.

۵- ده‌ستنیشانکردنی قه‌باره‌ی کیشه‌که:

ئایا کیشه‌که ساده‌یه و رینمایيخوازه‌که له‌خوی گه‌وره کردووه یان کیشه‌که گه‌وره‌یه و رینمایيخوازه‌که زۆر به‌هه‌ندی وهرنه‌گرتووه.

۶- ده‌ستنیشانکردنی جوړی نه‌خۆشیه‌که:

ئایا جوړی نه‌خۆشیه‌که چیه (له‌راوکییه، خه‌مۆکییه، هیستیریا، فوبیا، وه‌سواسیه، شیزوفرنیا، ... تد)؟ بیگوومان کاتیک قوتابی/خویندکاره‌که نه‌خۆشی ده‌روونی هه‌بیت ئه‌وا پئویسته رینماییکار رینمایيخوازه‌که ره‌وانه‌ی لای پزشکیکی پسپۆر بکات به‌مه‌به‌ستی ده‌ستنیشانکردنی نه‌خۆشیه‌که.

۷- ده‌ستنیشانکردنی هۆکاره‌کان:

ده‌ستنیشانکردنی هۆکاره‌کان یارمه‌تیدهریکی گه‌وره‌یه بۆ ده‌ستنیشانکردنی هه‌نگاوه‌کانی چاره‌سه‌ر، بۆ ده‌ستنیشانکردنی هۆکاره‌کان پئویسته له‌سه‌ر زاری رینمایيخوازه‌وه زانیاری وهرگیریته‌وه هه‌روه‌ها له‌سه‌ر زاری (باوک یان دایک) یان هاوری.

۸- ده‌ستنیشانکردنی نیشانه‌کان:

هه‌ندی له‌نیشانه‌کان له‌سه‌ر زاری رینمایيخوازه‌وه ده‌ستیشانی ده‌کرین، هه‌ندیکێ تر له‌سه‌ر زاری دایک و

باوک و هاوړی و کهسه نژیکهکانی یان پسرور و ماموستاګانیه وه.

۹- دهستنیشانګردنی میژووی گرفته که یان نه خوشیه که: ئایا ئه م کیشه یه یان ئه م نه خوشیه له که یه وه سهریه لداوه، ئایا پشتر چون مامه له ی له گهل ئه م حالته کردوه، ئایا سهردانی هیچ که سیکي کردوه یان هیچ چاره سهریکی به کارهیناوه له رابردودا؟

نامرازهکانی کوکړدنه وهی زانیاری

۱- چاوپیکه وتن:

وهک نامازهمان پیدا چاوپیکه وتن به دلی پرؤسه ی رینماییکاری داده نریت، بویه ئه و دانیشتنه رووبه پروانه ی له نیوان رینماییکار و رینمایيخوازدا نه جام ددریت، هه روه ها ئه و زانیاریانه ی رینمایيخواز دهر باره ی کیشه که ی دهریده بریت، ئه و نه جامانه ی له ئاکامی پرسیار و وهلامه وه ده ست رینماییکار ده که ویت، تیکرا ئه مانه ده مانګه یه نیته ئه و راستیه ی که چاوپیکه وتن به ګرنگترین نامرازی کوکړدنه وهی زانیاری داده نریت.

۲- تیبینیکردن:

تیبینیکردنیش نامرازیکی دیکه یه بؤ کوکړدنه وه زانیاری، بؤ نمونه له کاتی به ریوه چوونی چاوپیکه وتنه رینماییکاریه کاندرا رینماییکار ده توانیت له رتی تیبینیکردنه وه له جوله ی جهسته ی رینمایيخواز و دهر برینه کانی ده موچاویه وه چه ندین زانیاری به ده سته بیت، یان لایکه م به تیبینیکردنی هندی رفتهاری رینمایيخواز، رینماییکار دهر ګای هندی پرسیار دیکه به پرووی رینمایيخوازدا بکاته وه و به مهویه وه زور زانیاری تری ده سته که ویت، هه روه ها رینماییکاران له ناو قوتاخانه دا ده توان تیبینی رفتهاری قوتاییان / خویندکاران بکه ن له کاتی ریست و نه جامدانی چالاکی و یاریکړدندا.

۳- لیکولینه وه له حالت (میژووی حالت):

هه موو ئه و زانیاریانه ی له سهر رینمایيخواز کوکړدنه وه، به رچوون به ناو قوناغه جیاجیاکانی ژیانیدا. لیکولینه وه له حالت تنها بؤ کیشه ی هه نووکه یی رینمایيخوازه، به لام میژووی حالت ګه رانه وه یه بؤ ویستګه جیاجیاکانی ژیانی، میژووی حالت به شیکه له لیکولینه وه له حالت.

۴- کوڼګره ی حالت:

پسروری دهر وونی و ماموستا و رینماییکاری په روه رده یی پیکه وه زانیاریه کان تاوتوی ده که ن و کوکړدنه وه و هه ر که سیکي نژیک به حالته که ده توانیت بیته ناو ئه م کوڼګره یه وه.

۵- تیست و پیوه ره کان:

هه موو ئه و تیست و پیوه رانه ده ګریته وه که له ریانه وه رینماییکار ده توانیت وه سفی حالته کان به ژماره بکه ن و ده ستنیشانی حالته کان بکه ن له ریی وه لامدانه وهی لیستیک له و پرسیارانه ی بؤ ئه م مه به سته ده ستنیشانګراون، که له ریی ئه م ریکارانه وه رینماییکار زانیاری زوری ده سته ده که ویت بؤ جور و ئاستی ئه و کیشه یه ی که رینمایيخواز له پیناویدا ناماده بووه.

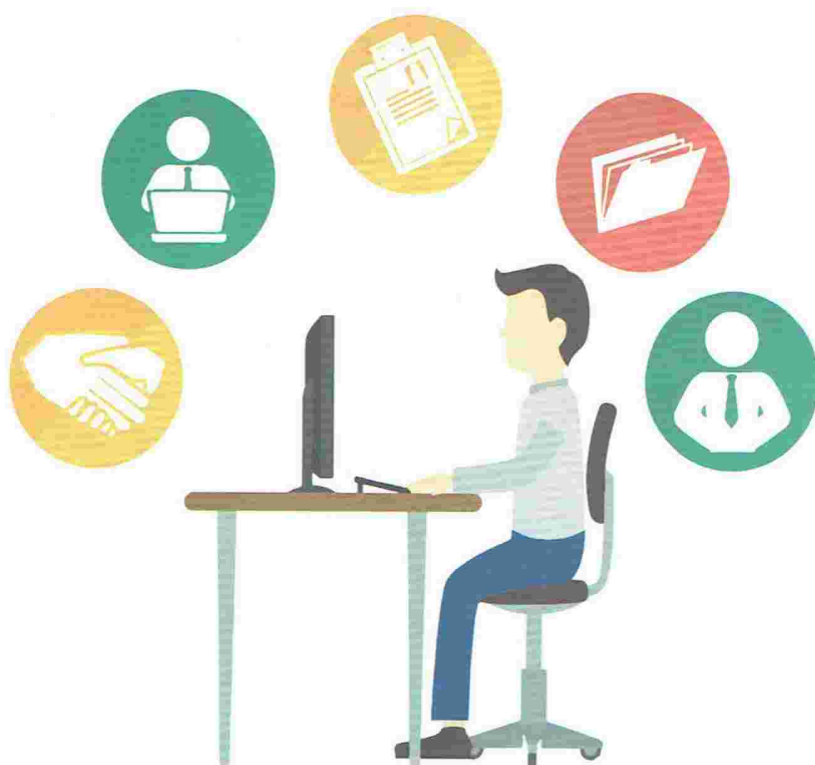
بەشى دووهم

رېنمايىكارى پەروەردەيى
و ئەرکەکانى

رێنماییکارانی پەرۆردەیی کێن؟

رێنماییکارانی پەرۆردەیی: لە ئێستادا دەرچووانی بەشەکانی (پەرۆردە و دەرۆوناسی، رێنمایی دەرۆونی، دەرۆوناسی، ئاراستەکردنی پەرۆردەیی و کۆمەڵناسی) لە زانکۆکانی کوردستان یان زانکۆ باوەڕپیکراوەکانی دەرۆدی هەریمی کوردستان، برۆنامەی بەکالۆریۆس یان بالایان هەیە، میلاکی وەزارەتی پەرۆردەن ئەگەرچی تێبینی زۆر هەیە لەسەر پرۆگرامەکانی خوێندنی هەندیک لەو بەشەکانی کوردستان، کە بەو جۆرە قوتابیانی و خوێندکارەکانیان ئامادە ناکەن کە پاش دەرچوونیان لە زانکۆ بتوانن ئەو ئەركانە بەباشی جێبەجێ بکەن کە وەزارەتی پەرۆردە وەکو رێنماییکار پێیان دەسپێرێت، بەلام لەبەرپێوستی زۆری قوتابخانەکان لەرابردوودا ئەم لایەنە لەبەرچاو نەگیراوە، هەتا ئێستا توانراوە لەرێکای کردنەوهی خۆلەوه ئەو بۆشاییانەیان بۆ پر بکێتەوه، بۆئەوهی بتوانن خزمەتێکی باش بەپێرۆسە پەرۆردە بکەن، بەلام بۆ ئاییندا بەدنیایەوه زانکۆکان و ئەو بەشەکانە پێوستە رەچاوی پێداویستییەکانی وەزارەتی پەرۆردە بکەن. پێوستە بەو پرۆگرامانەدا بچنەوه کە لەو بەشەکانەدا دەخوێندرێت، یاخود تەنها دەرچووانی بەشەکانی رێنمایی دەرۆونی بتوانن ببنە رێنماییکاری پەرۆردەیی.

ھەمىۋا پىشەيەك پىۋىستى بەچەند تايبەتمەندى و خەسلەتەك ھەيە كە پىۋىستە لە كەسى پىشەوۋەردا ھەيىت بۇ ئەۋەدى بتوانىت سەرگەوتوۋىت، رېنمايىكارىش بەۋ پىۋىدانگەي مامەلە لەگەل مەۋقۇدا دەكات و ئەۋ كەسانەي كە روۋدەكەنە رېنمايىكار لەناۋ قوتابخانەكاندا زۆربەيان لەدەست كىشەي جۇراۋجۇر يان نەخۇشى دەروۋنى دەنالىن، ھەروەھا بەۋ پىۋىدانگەي لە دىيائى ئەمرو و لەناۋ سەرچاۋە زانستىيە جىھانىيەكاندا رېنمايىكار بە (ئەندازىيە مەۋىي) ناسىنراۋە، كەۋاتە پىۋىستە رېنمايىكار خاۋەنى چەندىن تايبەتمەندى يىت بۇ ئەۋەدى بتوانىت ئەركەكانى سەرشانى خۇي ۋەك پىۋىست بەجىيەيىت، **بەۋاتايەكى دىكە بەدەستەيىنانى پرونامەي زانگۇيى بەتەنھا بەس نىيە بۇ ئەۋەدى دەرىچۋىيەكى بەشە پەيۋەنددارەكان بىنە رېنمايىكار، بەلگۈ سەربارى پىۋىستى و پرونامەي زانگۇيى، خۇدى پىۋىستەكە دەيىت خاۋەنى كارامەيى و توانست و تايبەتمەندى پىۋىست يىت بۇ پىشەي رېنمايىكارىي.**

گرنګترین تاییه تمه نډییه کانی رینماییکار:

۱- رینماییکار پیو یسته ئاماده کړاو بیت له رووی زانستییه وه:

پیو یسته ئه و به شه ی لینی ده خوینیت له زانکو ناشنای بکات به و زانست و بواره گرنګانه ی بو پیشه ی رینماییکردن پیو یستن و دک (دروونناسی گشتی، دروونناسی گه شه، دروونناسی خاوه ن پیداو یسته تاییه ته کان، تیوره کانی رینماییکردن، چاره سه ری ده فتاری و زانه کی، رینماییه پهره رده یی و پیشه یی و دروونی و خیزانی - به شیوه ی تیوری و پراکتیکی، تیست و پیوانه ی دروونی، و تد)، پاش در چوونی رینماییکار له زانکو، پیو یسته له کاروانی زانست و خوپه روه رده کړدن خوی دوانه خات، ته نها پشت به بروانامه ی زانکوی نه به ستیت به لکو پیو یسته گرنګی زور به خویندنه وه ی سه رچاوه زانستییه کان بدات و به شداری خول و وورکشوپه کان بکات، راویژ به پسپورانی خاوه ن ئه زمون بکات و ئاماده گی و توانای فیروونی هه بیت.

۲- تاییه تمه نډییه که سییه کان:

- له رووی ژیرییه وه سه لامه ت بیت.
- له رووی دروونییه وه هاوسه نگ بیت.
- چوست و چالاک و کومه لایه تی بیت.
- گرنګی به ریکپوشی خوی و پاکو خوینی خوی بدات و پیشه نگیکی باش بیت.
- نه رمونیان بیت له مامه له کړدندا، زبر و رهق نه بیت.
- خوبه زلزان و خوپه رست نه بیت.

۳- تاییه تمه نډییه پیشه ییه کان:

- نهینپاریز بیت.
- نابیت به خراب که لک له هه ست و سوز یان کیشه کانی رینماییکه اوزان (قوتاییان / خویندکاران و که سوکاریان) و ده بگریت.
- پشوودریژ بیت.
- زمان پاراو و گو یگریکی باش بیت.
- توانای کاریگه ری دروستکردنی هه بیت له سه ر که سانی تر.
- ته وده ری کارکردن و هه نګاوه کانی له ده وری به رژه وده ندی رینماییکه اوزا دخولیته وه.
- ریژ له رینماییکه اوزان بگریت و هاوسوز بیت له گه لیاندا.
- ره چاوی جیاوازیه تاکیه کانی رینماییکه اوزان بکات.
- پیو یسته توانای دروستکردنی هه ماهه نگی هه بیت له گه ل پسپورانی دیکه و ئه و دامه زراوانه ی په یوه نندارن به بواری رینماییکردن و چاره سه ری دروونی و چاره سه رکردنی کیشه کانی قوتاییان و خویندکارانه وه.
- خاوه نی کارامه ییه پیو یسته کانی پیشه ی رینماییکردن بیت.

ئەركەكانى رېنمايىكارى پەرۋەردەيى قوتابخانەدا

۱- دانانى پلانى كار كىرگەن بەر لە دەستىكى سالى نوپى خويندىن.

۲- ئامادە كىردى تۆمارەكانى رېنمايىكار، تۆمار كىردى زانىيارى پىويستەكان لەسەر ئەو تۆمارانە بەدرىزايى سالى خويندىن.

۳- پىركىرنەوۋەي فورمى زانىيارى سەبارەت بە قوتابيان / خويندكارە نوپىيەكان، ھەرۋەھا گۇرانكارى لە فورمى قوتابيان / خويندكارانى سالى پىشوو، ۋەك يەككە لەسەرچاۋەكانى كۆكردنەوۋەي زانىيارى، ھەرۋەھا پاراستنى ئەو فورمانە بەشپۈرەيەكى زۆر باش.

۴- خۇناساندن و ناساندنى ئەركەكانى بە قوتابيان و خويندكارە نوپىيەكان لە دەستىكى سالى نوپى خويندىن.

۵- ھەماھەنگى كىردى و ئەنجامدانى كۆپۈنەوۋە لەگەل بەرپۈرەبەر و دەستەي كارگىرى و مامۇستايان لە ھەردوۋە وەرزى خويندىن، بەشدارى كىردى لەو لىژنانەي تايبەتن بە قوتابيان / خويندكاران، **جگە لە**

لىژنەي (تاقى كىردنەوۋەكان و وردىيىنى)، سەرەكىترىن لىژنەش بۇ رېنمايىكار، لىژنەي رېنمايى كىردى و لىژنەي

پاست كىردنەوۋەي رەفتارە.

۶- ھەماھەنگى كىردى لەگەل بۇردى راۋىژكارى لە بەشەكانى رېنمايىكارانى پەرۋەردەيى سەربە بەرپۈرەبەرەيەتى گىشتى پەرۋەردەي پارىژگا، بەمەبەستى دۆزىنەوۋەي رېگە چارە بۇ ئەو كىشە سەختانەي لەسەرۋو تۈنا و دەسلەتلى رېنمايىكارانەوۋەي لەناو قوتابخانەكاندا.

۷- رېنمايى كىردى ئەو قوتابى / خويندكارانەي پىويستيان بە رېنمايى تايبەت ھەيە (كىشەدارن) لە ژوۋرى رېنمايى كىردى، ئەنجامدانى دانىشتى رېنمايىكارانە بەشپۈرەيەكى پىشەيىانە، (رېنمايى تاكى)، پىركىرنەوۋەي فورمى تايبەت بە رېنمايى كىردى تاكى بۇ ھالەتەكان.

۸- ئەنجامدانى رېنمايى بە كۆمەل بۇ ئەو قوتابى / خويندكارانەي كىشەي ھاۋشپۈرەيان ھەيە، باشتر وايە ژمارەي قوتابيان / خويندكاران كە لە رېنمايى بەكۆمەلدا بەشداريان پىدەكرىت، لەنيوان (۷ - ۱۰) قوتابى / خويندكاردا بن.

۹- رەۋانە كىردى ئەو ھالەتانەي پىويستيان بە خىزمەتگوزارىيەكانى پىسپۇران و دامودەزگا دەروندروستى و تەندروستىيەكان ھەيە، ۋەك ئەو ھالەتانەي گەشتۈنەتە ئاستى (نەخۇشى دەروۋنى، تىكچوۋنى تەندروستى و ... تد)، بۇ ئەم مەبەستەش گىرگە كە رېنمايىكار بىتۈنلىك پەيۋەندى لەگەل پىسپۇران و دامودەزگا پەيۋەنددارەكان لەبەرژەۋەندى ئەو ھالەتانەدا دروست بىكات.

۱۰- ئامادە كىردى ئامار لە كۆتايى سالى خويندىن سەبارەت بە ھەموو كار و چالاكىيەكانى رېنمايىكار، ئەو ھالەتانەي چارەسەر كىراۋن يان بەدۋادچوۋنىان بۇ كىراۋە يان رەۋانە كىراۋن بۇ دامەزراۋەكانى دىكە، بەر زىكردنەوۋەي ئامارەكان بۇ بەشى رېنمايىكاران لە بەرپۈرەبەرەيەتى گىشتى پەرۋەردەي پارىژگا، بە واژۋوى بەرپۈرەبەرى قوتابخانە.

۱۱- بەدۋادچوۋن بۇ ئەو قوتابى / خويندكارانەي دادەبىرىن لە خويندىن، پىشكەش كىردى رېنمايى پىويست

بەمەبەستى چارەسەر كىرگەن ۋە بەدۋادىچوون ۋە ھەلدىن بۇ گىرەنە ھەيەن بۇ خۇيىن، تەنەت سەردان كىرگەن خىزانە كەيەن لە كاتى پىيۇستە.

۱۲- بەدۋادىچوون بۇ ھالەتە نەھاتتە ۋە (غەيە) قوتابى / خۇيىن كەيەن، پىشكە شىرگەن رىنمەي پىيۇست.

۱۳- چاۋدىرىك كىرگەن ئەۋ قوتابى / خۇيىن كەيەن خاۋەن پىداۋىستى تەيەن (دۈكەن تەن لە خۇيىن، سىستى فېرەوون، پەككە ۋە تەيەن جەستەي ... تە)، بەدۋادىچوون بۇ كىشە كەيەن بە ھەمەھەن گىرگەن لە گەل خىزانە كەيەن ۋە دامۇدەزگا پەيۋەندە كەندە.

۱۴- چاۋدىرىك كىرگەن ئەۋ قوتابى / خۇيىن كەيەن لەئاستىكى زىرەكى بەرزدان ياخۇد بەھەردەن، ھەيەن كەيەن بە دانەن پلانى گۇنجاۋ بەمەبەستى پەيۋەندەن تەنەن كەيەن.

۱۵- دروست كىرگەن ھەمەھەن گەيەن لەئەن خىزان ۋە قوتابخەن، بەشدار كىرگەن كەيەن لە كۇبۇنە ۋە كەيەن دايەن ۋە باۋەن، خۇناسەن ۋە ناسەن ئەكەن بە خىزان قوتابى / خۇيىن كەيەن، ئاگادە كىرگەن ۋە خىزانە كەيەن لە كىشە باۋەن كۇمەلگە بەيەن قۇنەگەن تەمەن جەگەگۇشە كەيەن، تەنەت لە كاتى پىيۇستىشدا سەردەن خىزان بەرگەن كەيەن بەررە ۋەندە قوتابى / خۇيىن كەيەن، ياخۇد لەرەيى ژمارەن مۇبەيەن بە خىۋەن يەن نامەۋە بانگەيەن خىزان بەكەن لە بەررە ۋەندە رىنمەيخەن.

۱۶- رىكخەن ۋە بەيەن ئەۋ ھەلەمە تە نىشتەيەن ۋە رۇرە جەيەنەن لەلەن ۋەزارەن پەروەردەۋە رادەگەيەن ۋە لەلەن بەشەكەن رىنمەي كەيەن پەروەردەيەۋە پلانى جەيەن كەيەن دەنرەت.

۱۷- ھەيەن كەيەن قوتابى / خۇيىن كەيەن بۇ خۇنەمە كىرگەن باش ۋە گۇنجاۋ بۇ ئەزموونە كەيەن، رەۋەندەۋەن دىلەۋەن ۋە گەيەن دەروونى لە قوتابى / خۇيىن كەيەن سەبەرەن بە ئەزموونە كەيەن، لەرەيى ئەنەمەن سىمەن يەن ۋەرگەن ئەۋ ۋەنەن كەيەن مەمۇستەيەن ئەمەن، ھەيەن كەيەن ئەۋ قوتابى / خۇيىن كەيەن تىروەنەن نەيەن لەسەر ئەزموونە كەيەن.

۱۸- چاۋدىرىك كىرگەن جەيەن تەكەكەن نەن قوتابى / خۇيىن كەيەن ۋە تەنەن ۋە ئارەزۋە ۋە ئەمەگەن، بۇ ئەۋەن كەيەن گۇنجاۋ فەھەم بەرگەن كەيەن قوتابى بەيەن ئەۋ جەيەنەن ھەيەن گەشە بەكەن ۋە فېرەن.

۱۹- ئەنەمەن سىمەن پىيۇست بەمەبەستى ھەيەن كەيەن زىتەن قوتابى / خۇيىن كەيەن لەۋ بەتەنەن گەن بۇ قۇنەگەن تەمەن، ھەروەھە بەمەبەستى خۇپارەستەن لەۋ رەقەر ۋە كىشەنەن زىان بە ئاستى خۇيىن ۋە بەر دەروونەن دەگەيەن، (خەپ بەكەيەن ئەمەرە تەكۇلۇرە كەيەن، كىشە سۇزدارە كەيەن، لەدەن سىكەيەن، جەرە ۋە نىرگەلە كىشەن، مەدەھۇشەبەرە كەيەن ... تە)، لەكەن پىيۇستىشدا بانگەيەن كىرگەن پىيۇرەن بۇ ھەمەن مەبەست.

۲۰- پىيۇستە رىنمەي كەيەن ھەلەن بەدەستەنەن مەنەن قوتابى / خۇيىن كەيەن بەدەستەنەن مەنەن قوتابى نەتەن ئەكەن كەيەن سەرشەن ۋەك پىيۇست رەپەيەن، بۇ ئەمە بەمەبەستەن پىيۇستە رەقەرەن ۋە نەمەن.

۲۱- پىيۇستە رىنمەي كەيەن پەروەردەيەن خاۋەن رەۋەن بەررەن ۋە بەيەن جۇرەك بەخەپ كەلە ھەست

و سۆز و گرفته‌کانی قوتابی‌ان / خویندکاران و خیزانه‌کانیان وهرنه‌گریت، ده‌مپاک و ده‌ستپاک و داوینپاک بیت.
۲۲- چاودیریکردنی نمره و ئاستی به‌ده‌سته‌هینانه‌کانی قوتابی‌ان / خویندکاران له وهرزه‌کانی خویندندا، به‌دواداچوون بۆ هۆکاره‌کانی دابه‌زینی ئاستی خویندن و نمره‌ی قوتابی‌ان/ خویندکاران بکات، هه‌ولی چاره‌سه‌ری ئهم حاله‌تانه بدات.

۲۳- پيوسته رينمايیکاری په‌روه‌رده‌یی تا ئه‌وپه‌ری راده نه‌هینپاریز بیت، نابیت بکه‌وێته ژیر کاریگه‌ری هیچ که‌سیکه‌وه له‌ناو قوتابخانه‌دا بۆ باسکردن و گیرانه‌وه‌ی کیشه و گرفتی قوتابی‌ان / خویندکاران، **ته‌نها له دوو حاله‌تدا ده‌توانییت به‌ریوه‌به‌ری قوتابخانه له بوونی کیشه‌یه‌ک ئاگادار بکاته‌وه، ئه‌وانیش، ئه‌گهر مه‌ترسی له‌سهر ژیا‌نی قوتابی‌ه‌ک هه‌بیت، یان ئه‌گهر کیشه‌ی قوتابی‌ان/ خویندکاریک په‌هه‌ندی ئاساییشی هه‌بیت، یان سروشتیکس تاوانکاریس هه‌بیت.**

۲۴- پيوسته رينمايیکاری، هاوکاری سه‌ره‌پرشتیارانی رينمايیکارانی په‌روه‌رده‌یی بکه‌ن له‌کاتی سه‌ردانه‌کانی‌اندا بۆ قوتابخانه و خویندنگه‌کان، تومار و فورمه‌کانیان بخه‌نه به‌رده‌ست به‌مه‌به‌ستی هه‌له‌سه‌نگاندن بۆ کار و چالاکیه‌کانیان و پالپشتیکردنیان بۆ باشت‌ر پاره‌باندنی کاره‌کانیان.

۲۵- نووسینی راپورت سه‌باره‌ت به‌و کیشه و ئاسته‌نگانه‌ی کاریگه‌ری نه‌رینی له‌سهر ئاستی خویندن و فیربوون و باری په‌فتاری و ده‌روونی قوتابی‌ان و خویندکاران ده‌که‌ن له‌ناو قوتابخانه‌دا و به‌رزکردنه‌وه‌ی بۆ به‌شه‌کانی رينمايیکارانی په‌روه‌رده‌یی، تاكو له‌ویوه به‌رزبکریته‌وه بۆ به‌ریوه‌به‌رایه‌تیی په‌روه‌رده‌ی قه‌زا یان به‌ریوه‌به‌رایه‌تیی گشتیی په‌روه‌رده‌، به‌مه‌به‌ستی چاره‌سه‌رکردن.

۲۶- چاودیریکردنی ره‌وشی ئه‌و قوتابی / خویندکارانه‌ی خیزانه‌کانیان هه‌ژار و که‌مه‌درامه‌تن، بۆ ئهم مه‌به‌سته ده‌بیت له‌گه‌ل به‌ریوه‌به‌ر و ده‌سته‌ی کارگیري قوتابخانه/ خویندنگه و لیژنه‌ی تاییه‌تمه‌نده‌کان هه‌ماهه‌نگی بکریت بۆ گرتنه‌به‌ری ریکاری پيوست، له‌کاتی پيوستیشدا ئاساییه ئه‌گهر سه‌ردانی خیزانی قوتابی/ خویندکاره‌که بکات.

۲۷- به‌شداریکردن له‌و خول و وۆرکشۆپانه‌ی له‌لایه‌ن به‌ریوه‌به‌رایه‌تیی رينمايیکاران یان هۆبه‌ی رينمايیکارانه‌وه یان سه‌ره‌پرشتیارانه‌وه سازده‌کرین، به‌مه‌به‌ستی به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی پیشه‌یی رينمايیکاران، هه‌روه‌ها به‌شداریکردن له‌ هه‌ر خول و وۆرکشۆپیک که ریکخراوه ناحکومیه‌کان سازي ده‌که‌ن به‌مه‌رجیک تاییه‌ت بیت به‌پسپۆری رينمايیکاران، په‌زامه‌ندی به‌ریوه‌به‌ری قوتابخانه بۆ ئهم مه‌به‌سته وهرگیریت، پاش ته‌واوبوونی به‌شداریه‌کان له‌ خول و وۆرکشۆپه‌کاندا به‌ نووسراویکی فه‌رمی قوتابخانه به‌شی رينمايیکاران لی ئاگادار بکریته‌وه.

۲۸- به‌پیی توانا، رينمايیکار، هه‌ر جوړیکي بلاوکراوه (بۆ هه‌له‌واسین بیت له‌ناو راره‌وه‌کانی قوتابخانه، یان ده‌ستی بیت راسته‌وخۆ بۆ رينمايیکه‌زان) ئاماده بکات، له‌چوارچیوه‌ی رينمايیکردنی قوتابی‌ان / خویندکاران له‌هواره‌کان: (خویندن و خوئاماده‌کردنی باش بۆ تاقیکردنه‌وه‌کان، متمانه‌به‌خۆبوون، خۆبه‌دوورگرتن له‌ په‌فتاری نه‌شیواو، پاکخواین راگرتنی ژینگه‌ی قوتابخانه، ریزگرتن له‌ ماموستایان و هاوڕییان، تد).

۲۹- جیه‌جیکردنی فه‌رمان و رينمايیه‌کانی وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده و ده‌زگا‌کانی سه‌روو خۆی، کردنه‌وه‌ی

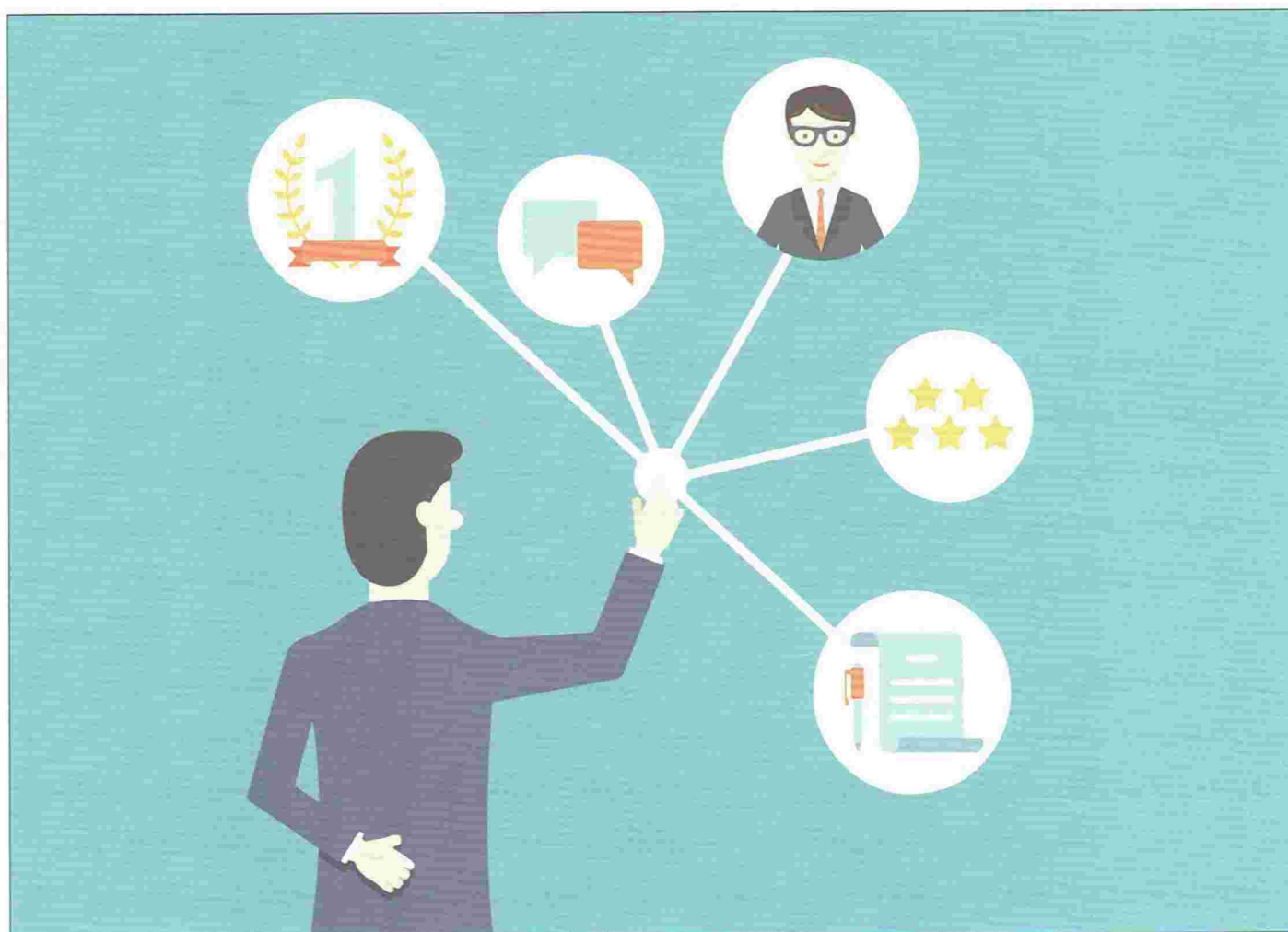
دۆسيه يه كى تاييه ت به هه موو ئه و فه رمان و رينمايى و نوسراوانه ي تاييه تن به كاره كاني خوى كه له لايهن به ريوه به رايه تى په روه رده ي قه زايان له لايهن به ش و هوبه ي رينماييكارانه وه به ده ستى ده گات، وه لامدانه وه ي ئه و نوسراوانه ي كه پيوستيان به وه لامه له كاتى خويدا.

۳۰- هه ستان به هه ر چالاكيه ك يان به شداريكردن و سه رپه رشتيكردي هه ر چالاكيه ك له به رژه وه ندى لايه نى ده روونى و كومه لايه تى و ئاستى خويندن و هوشيارى قوتابيان / خويندكاراندا ييت.

۳۱- له كاتى به ريوه چوونى ئه زمونه كاني كوتايى سالدا، پيوسته رينماييكار ئاماده يى هه بيت هاوكارى خيرا و رينمايى پيوست به خشيته ئه و قوتابى / خويندكارانه ي دووچارى شله ژانى ده روونى هاتوون به هوى ئه زمونه كانه وه.

۳۲- ريكخستن و گرنگيدان به ژوورى تاييه ت به رينماييكردن و پاكرگرتنى و پاراستنى سه رجه م دوكميته كاني تاييه تى به قوتابيان / خويندكاران به باشترين شيوه.

۳۳- پيوسته رينماييكار سيم كارتىكى موبایل تاييه ت به كارى قوتابخانه و كيشه كاني قوتابيان / خويندكاران بو خوى دابين بكات، ژماره ي تاييه تى خوى نه داته قوتابيان / خويندكاران.

رېځخستنی په یوه نځوان (بهړیوه بهران و یاریده دهران) و (رېنماییکارانې په روه رده یی)

له بهر گرنگی رولې رېنماییکارانې په روه رده یی له ناو قوتابخانه کاند، له پېناو سهرکه وتنی زیاتری پر و سهری په روه رده و فیرکردن، بو ئه وهی زهمینه یه کی گونجاو بو فیرکردنی قوتابیان/ خویندکاران له ناو قوتابخانه و خویندنگه کاند، بره خست، پیویسته بهړیوه بهران و یاریده دهران هه ماهه نگی ته واو له گهل رېنماییکاران بکه ن له پېناو راپه راندنی ئه رکه کانی سهرشانیان به شیوه یه کی پیشه بیانه و هاوکاریان بن له م خالانده دا:

۱- پیویسته بهړیوه بهران و یاریده دهران، پالپشتی ته واوی کاره کانی رېنماییکاران بن له ناو قوتابخانه کاند، له راپه راندنی کاره کانیاندا و له چوارچیوهی سنووری کار و پیشه کانیاندا هیچ جوړه ئاسته نگیان بو دروست نه کهن.

۲- نابیت بهړیوه بهران و یاریده دهران، رېنماییکاران ناچار بکه ن کاری لاوه کی ناو قوتابخانه بکه ن، واته نابیت هیچ ئه رکیکی دیکه یان پیسیپرن جگه له کاری خویان، ته نها له و حاله تانه دا نه بیت که کار و چالاکیه کی قوتابخانه هه بیت ستافی قوتابخانه تیکرا تیایدا به شدار ده بن.

۳- پیویسته له سهر بهړیوه بهران و یاریده دهران، ژووری پیویست بو کاری رېنماییکاران دابین بکه ن، به پیداو یستییه کانی ئوفیسه وه، وهک (دولاب بو پاراستنی فورم و تومارکان، کورسی و میز، چند کورسیه کی تاکی زیاده، ئامیری کومپیوتر، پرینتر، پیداو یستییه په راوگه ییه کان).

۴- پیویسته له سهر بهړیوه بهران و یاریده دهران، هاوکاری رېنماییکاران بن، له نهینی پاراستنی زانیاری کیشه و گرفته کانی قوتابیان/ خویندکاران، **نابیت ناچاریان بکه ن دهر باره ی کیشه که سییه کانی قوتابیان/**

خویندکاران زانیاری بدرکینن، جگه له و حاله تانه ی مه ترسی له سهر ژیانس رېنماییکار خاوه ه بیت، یا خود

کیشه ی قوتابی/ خویندکاره که په هندی ئاساییشی هه بیت، یان مه ترسی له سهر قوتابخانه و قوتابیان/

خویندکاران دروست ببیت.

۵- له حالیکدا بهړیوه بهر له بهر که می ژوور له قوتابخانه که دا نه یوانی ژووری تاییه ت بو رېنماییکار دابین بکات، ئه و نا کریت ئه رکی سهره کی رېنماییکار په راویز بخریت له (رېنماییکردن و هاوکاریکردنی قوتابیان/ خویندکاران، چاره سهری کیشه کانیان، په ره پیدان به توانا کانیان، خو پاراستنیان له تووشبوون به کیشه و گرفته باوه کانی ناو کومه لگه)، بویه ده بیت له مبارده بهړیوه بهران و یاریده دهران هاوکاری رېنماییکاران بکه ن به دوزینه وهی چاره سهری گونجاو بو راپه راندنی ئه رکه کانی سهرشانیان.

۶- پیویسته بهړیوه بهران و یاریده دهران هه ماهه نگی باش دروست بکه ن له نځوان (ماموستایان) و (رېنماییکاران) دا، له بهر ئه وهی ماموستایان له ناو پوله کانی خویندنگا زیاتر به رکه وتنیان هه یه له گهل کیشه و رهفتاره کانی قوتابیان/ خویندکاران، له کاتی بوونی هه ر کیشه یه کدا پیویسته ماموستایان کیشه کان به پینی تاییه تمه ندی رهوانه ی رېنماییکاران بکه ن.

۷- پیویسته بهړیوه بهران و یاریده دهران له کاتی بهړیوه چوونی کوبونه وهی دایکان و باوکاندا درفته

بۇ رېنمايىكار برەخسىن، بۆلەۋەي وتە و رېنمايى پىۋىست پىشكەش بە دايكان و باوكان بىكەن سەبارەت بە چاۋدىرىكىدىكى دروستى جگەرگۈشەكانيان و ھەماھەنگىكردن لەگەل قوتابخانە و رېنمايىكار، لەكاتى بوۋنى كىشە و گرفتى خىزانى يان كىشە تايىبەت بە قوتابى / خويندكارەكانيان ھاۋكارىن لەجىبەجىكردى رېنمايىكەنى رېنمايىكاران.

۸- پىۋىستە بەرپۈەبەرەن و يارىدەدەرەن ھاۋكارىن لە دروستبوۋنى ھەماھەنگى نىۋان خىزانى رېنمايىخۋان لەگەل رېنمايىكاردا لەبەرژەۋەندى چارەسەرى كىشە و گرفتهكانى قوتابيان / خويندكاراندا.

۹- پىۋىستە بەرپۈەبەرەن و يارىدەدەرەن دەرەت برەخسىن بۇ چالاكىيەكانى رېنمايىكار لەئەنجامدانى سىمىنار يان بانگەشكردى پىپۇران ھەر چالاكىيەكى دىكە كە لە بەرژەۋەندى قوتابيان / خويندكاران بىت.

۱۰- پىۋىستە بەرپۈەبەرەن و يارىدەدەرەن لەكۈبۈنەۋەي دەستەي كارگىرى و كۈبۈنەۋەي مامۇستاياندا بەشدارى بە رېنمايىكار بىكەن، ئەمەش لەپىناۋ باشتەر بەرپۈەچوۋنى كاروبارەكانى رېنمايىكار و چارەسەركردى كىشە و تىپەرەندى ئاستەنگەكان.

۱۱- پىۋىستە بەرپۈەبەرەن و يارىدەدەرەن بەشدارى بە رېنمايىكار بىكەن لە لىژنەكانى ناۋ قوتابخانەدا جگە لە لىژنەي (ئەزمۇنەكان و وردىنى)، لە لىژنەي تايىبەت بە (رېككارى رەفتار)ىشدا، پىۋىستە رېنمايىكار بىراردەرى لىژنەكە بىت و راكانى بەھەند وەربگىرىت.

۱۲- پىۋىستە لەسەر بەرپۈەبەرەن و يارىدەدەرەن ھاۋكارى رېنمايىكار بن بە دابىنكردن و تەرخانكردى تىچۋوى پىۋىست لەروۋى دارايىيەۋە بۇ ئەۋ چالاكىيەكانى پىۋى ھەلدەستن بەپىۋى تواناي دارايى قوتابخانە / خويندنگەكە.

۱۳- پىۋىستە ھەلسەنگاندنى بەرپۈەبەرەن بۇ رېنمايىكاران لەسەر بىنەماي دىسۋى و چالاكىيەكانى و راپەرەندى ئەركەكانى بىت بەشپۈەيەكى پىشەپىانە و پەرۋەردەپىانە، نەك لەسەر بىنەماي مەزاژ و دوۋرى و نىزىكى لەپەيۋەندى نىۋان (رېنمايىكار) و (بەرپۈەبەر و يارىدەدەرەن).

ئەو كارانەى نايىت رېنمايىكاران لەناو قوتابخانەدا ئەنجامى بەدن

رېنمايىكاران پېۋىستە چوارچىۋەى كارى خۇيان بزانن و خۇيان بەدووربگرن لە ھەر كار و چالاككەى كە زيان بە چوارچىۋە پېشەىيەكەى ئەوان دەگەىيەنىت، ئەگەر لەلايەن بەرپوۋەبەرانى قوتابخانە و دەستەى كارگىرى قوتابخانەشەوۋە داوايان لىبكرىت بۇ ئەنجامى كارىك يان بەشدارىكردن لەلېژنەىك كە كارى ئەوان نەبىت بەپېى ئەو ئەركانەى لەم رېبەرەدا ديارىكراون، ئەوا پېۋىستە بەدىالوگ و گەرانەوۋە بۇ ئەم رېبەرە روونكردنەوۋە بېخشن بە بەرپوۋەبەران و دەستەى كارگىرى، لەم سۆنگەىيەوۋە پېۋىستە رېنمايىكاران خۇيان بەدووربگرن لەئەنجامدانى ھەندى كار و چالاكى كە بەخراب دەشكىنەوۋە بەسەر متمانەى قوتابيان / خويندكاران بەوان، ياخود رېنمايىكاران دوور دەخاتەوۋە لە چوارچىۋە پېشەىيەكەى خۇيان:

- ۱- نايىت رېنمايىكار ئەركى چاودىرىكردنى ھۆلى ئەزموونەكان بگرىتەوۋە ئەستۇ.
- ۲- نايىت رېنمايىكار ئەركى تۆماركردنى نەھاتنەوۋە قوتابيان / خويندكاران لەناو پۆلەكاندا بگرىتە ئەستۇ، بەلكو لەرپى دەستەى كارگىرىيەوۋە ناوى ئەو قوتابى و خويندكارانە وەردەگرىت كە نەھاتوون بۇ قوتابخانە.
- ۳- نايىت رېنمايىكار ئەو بوشايىيە پر بكاتەوۋە لەناو پۆلدا كە بەھوى دواكەوتنى مامۇستايانەوۋە بۇ چەند خولەكىك دروستدەبىت، بەلام ئەگەر وانەىك بەتەواوى مامۇستاكە ئامادە نەبىت ئەوا ئاسايىيە رېنمايىكارەكە كەلكى لىبىنىت و بابەتەىكى بەكەلك لەچوارچىۋەى (ئاراستەكردنى پەرورەدەى) دا بلىتەوۋە.
- ۴- نايىت رېنمايىكار ئەركى چاپكردنى نووسراو و ھىنان و بردنى پۇستە فەرمىيەكانى قوتابخانە بۇ بەرپوۋەبەرايەتى پەرورەدە لەئەستۇ بگرىت.
- ۵- لەكاتى نەبوونى مىلاكى ھەر پسپۇرىيەكدا لەناو قوتابخانەدا، نايىت رېنمايىكار وەك وانەبىژ ھىچ وانەىكە پسپۇرىيەكانى دىكە بلىتەوۋە.
- ۶- نايىت رېنمايىكار توندوتىژى بەكاربھىنىت بەرامبەر قوتابيان / خويندكاران، ھەرۋەھا نايىت پشتگىرى بەكارھىنانى توندوتىژى لەلايەن مامۇستايان يان دەستەى كارگىرىيەوۋە بەرامبەر قوتابيان / خويندكاران بكات.
- ۷- نايىت رېنمايىكار ھىچ رىكارىك بگرىتە بەر كە زيان بە قوتابيان / خويندكاران بگەىيەنىت.
- ۸- نايىت رېنمايىكار خوى سەرقالى كارە لاوۋەكىەكانى ناو قوتابخانە بكات بەجۆرىك كارىگەرى لەسەر ئەركە سەرەكىيەكانى دروست بكات، جگە لەو كار و چالاككەى بەھەرۋەزى ئەنجام دەدرىت لەلايەن ستافى قوتابخانەوۋە.

ئىتتىكى رېنمايىكىردن و پئومره پىشەبىهكانى

ھەموو پىشە و پىسپورى و بواريكى كاركردن چوارچىۋەبىھىكى رەۋىشتىنەنى خۇي ھەبە كە چەند پئومەرىك دەستىنىشەنى ئەو چوارچىۋەبە دەكات، بۇنمۇنە پىشەنى پزىشكى، مامۇستابى، مامۇستابى ئايىنى، رۇژنامەنۇوسى و پۇلىسى و ... تد، ھەر كام لەو پىشە و بوارانە ئىتتىكى تايىبەت بەخۇيان ھەبە كە دەرچوون لىيان نەك ھەر زىان بە ناوبانگى ئەو پىشەبە و خۇدى پىسپور يان پىشەبەدەكە دەگەبەنەت، بەلكو زىان بەو كەسانەش دەگەبەنەت كە بەركەوتنىان لەگەل ئەو خاۋەن پىشانەدا ھەبە.

بوارى رېنمايىكىردىش بەبەككە لە بوارە مەۋىي و پەرۋەردەبىيە گىرنگەكان دادەنرەت كە ھاۋىشەۋەنى بواردەكانى دىكە ئىتتىكى تايىبەت بەخۇي ھەبە، چەندىن پئومەرى پىشەبەنى ھەبە كە نابىت بەزىنرەت لەلەين رېنمايىكارانەۋە گىرنگىرنىان ئەمانەن:

۱- دەبەت ئەو كەسەبى بە كارى رېنمايىكىردن ھەلدەستەت كەسەبى ئامادەكراۋ بىت لەرۋى پىسپورى و شارەزايى و كارامەبىيەۋە.

۲- پارىزگاركرىدن لەبەرژەۋەندى رېنمايىخاۋ (قوتابيان / خويندكاران)، واتە نابىت ھىچ كارىك لەلەين رېنمايىكار بكرىت كە زىان بە رېنمايىخاۋ بگات، پئويستە پەيۋەندى نىۋان رېنمايىكار و رېنمايىخاۋ (قوتابى / خويندكار) پەيۋەندىكى پىشەبەنە بىت، نابىت پەيۋەندىكە بە ئاراستەنى دىكەدا بىرىت.

۳- پئويستە رېنمايىكارى پەرۋەردەبىي نەنپىيارىز بىت بۇ ھەموو ئەو زانىارىنەنى دەربارەنى رېنمايىخاۋان (قوتابيان / خويندكاران) دەكەۋىتە دەستى، لەسەر ناۋ و كەسەبى و كىشە و نەخۇشى و ھەر زانىارىيەكى دىكە، ھەرۋەھا بەباشى فۇرمەكانى زانىارى و فۇرمەكانى رېنمايىكىردن بپارىزىت لەناۋ قوتابخانەدا، بەجۇرىك بچوكتىن دەرەفەت دروست نەبەت كە ئەو زانىارىنە بەكونە بەردەست و چاۋى كەسانى دىكە، **تەنھا لە**

حالەتەدا دەتوانىت بىن رەزامەندى رېنمايىخاۋ ئاگادارى كەسۇكار يان كەسانى پەيۋەندەدار يان بەرپئومەرى

قوتابخانە و دەستەبى كارگىرى بگاتەۋە، ئەگەر رېنمايىكار ھەستى كىرە مەترسى راستەقىنە لەسەر ژيانى

رېنمايىخاۋ ھەبە، يان ئەگەر كىشەبى رېنمايىخاۋ پەيۋەندى بە ئاسايىشى ۋەلاتەۋە ھەبەت، يان ئەگەر

حالەتەكە مەترسى بۇ سەر قوتابخانەكە و قوتابيان / خويندكاران دروست بگات، يان ئەگەر رېنمايىخاۋ

مندال بىت ئەۋا ئاسايىيە بانگى دايك و باۋىك بكرىت و لەبەرژەۋەندى مندالەكە زانىارى ئالوگۇر بكرىت.

۴- ۋەرگىرتى رەزامەندى لە رېنمايىخاۋ لەكاتى پئويستەۋون بە ۋەرگىرتى زانىارى لە كەسانى دىكەبى پەيۋەندەدار بە كىشەكەۋە، يان بەمەبەستى ناردنى زانىارى بۇ پىسپورىكى دىكە لەكاتى رەۋانەكرىدى رېنمايىخاۋدا (رەۋانەكرىدى ھالەت)، دەبەت رەزامەندىبەكانىش بە نووسراۋ بىت و رېنمايىخاۋ ۋاژۋى بگات، نەك زارەكەنە.

۵- بەخراپ كەلك ۋەرنەگىرتن لە رەۋىشى دەرۋونى و كۇمەلەبەتەنى و خىزبانى رېنمايىخاۋ.

۶- ئاگاداركرىدى رېنمايىخاۋ پىش دەستىكرىدى پروسەبى رېنمايى لە شىۋازى كاركرىدى و ھەنگاۋەكانى پروسەبى رېنمايىكىردن و مەرەجەكانى پابەندەۋونى رېنمايىخاۋ بەۋ ھەنگاۋانە ئەگەر رېنمايىخاۋكە گەۋرە

بوو، وه ئاگادارکردنی به ځيواکار ته گهر رينماييخواز منډال بوو.

۷- رينماييکار پيوسته راويژ به پسروراني تر بکات که توانادارن له پرووی پيشه ييه وه هر کاتيک پيوستې به راويژکردن و بيرو را ئالوگورکردن بيت، به لام نابيت راويژ به پسروريک بکات که په يوه ندي يان به رژه وه نديه کې هه بيت له گهل رينماييخوآزا.

۸- پيوسته له سهر رينماييکار کوتايي به په يوه ندي رينماييکارانه بهيئت له گهل رينماييخوآزا، هر کاتيک زاني تواناي چاره سهرکردني کيشه ي رينماييخوآزه کې نيه به هوې که مي شاره زايي له چاره سهرکردني نه و کيشه يه يان هر هوېه کې دیکه، پيوسته له مباره دا رينماييخوآز رهوانه بکات بو لای پسروريکي دیکه که بو نه و حالته گونجاو بيت، يان ته گهر کيشه که ئالوز بيت راويژ به بوردي راويژکاري له به شي رينماييکاران بکات.

۹- نابيت رينماييکار دهمارگيرانه مامه له گهل رينماييخوآز و کيشه که يدا بکات، واته نابيت رينماييکار بيروباوهره تايه تيه کاني خوې تیکه له پيشه ي رينماييکردن بکات (ثاييني، سياسي، نه ته وه يي)، نابيت حوکمي پيشوخته له سهر که سیتی رينماييخوآز (قوتابي) يان سروشتي کيشه که ي بدات، ده بيت ريز له رينماييخوآز بگريت کيشه که ي هرچييه ک بيت و هه لگري هر ئايين و بيروباوهریک بيت، سهر به هر نه ته وه يه ک بيت، له هر نه ژاديک بيت، له هر ئاستيکي کومه لايه تي و ئابووريدا بيت.

۱۰- ده بيت رينماييکار پشوودريژ و و هاوسه نگ بيت له پرووی دهر وونييه وه و خودي خوې پيشه ننگيکي باش بيت، نه رم بيت له مامه له کردندا، و ته و کرداري يه ک بيت، خاوه ن رهوشتي به رز بيت.

۱۱- نابيت رينماييکار هيچ ئامير و که رهسته و تيستيک به کاربه نيئت ته گهر شاره زايي ته و اوې نه بيت له به کاره ينانيدا، واته نابيت خوې له سهر هه ژماری رينماييخوآز تاقبيکاته وه.

۱۲- نابيت رينماييکار هيچ ئاميريکي تومارکردن (دهنگ و رهنگ) به کاربه نيئت به بي وهرگرتني ره زامه ندي رينماييخوآز و نه و ره زامه نديه ش پيوسته به نووسراو بيت و رينماييخوآز واژووی له سهر بکات، بو کومه لگه ي ئيمه دروست وايه په نا نه بریت بو هيچ ئاميريکي تومارکردني دهنگ و رهنگ له ناو قوتابخانه و خويندنگه کاندا.

۱۳- پيوسته رينماييکار نه که ويته مملاني ني نادرست له گهل هاوپيشه کاني خوې و کار له سهر ناو زړاندن و شکاندني شکوې نه واني دیکه نه کات، کاريک نه کات زيان به ناو بانگي پيشه که بگه يه نيئت و په يوه ندي باش و ئاسايي له گهل هاوپيشه و پسروراني دیکه دا هه بيت.

۱۴- پيوسته رينماييکار کار له سهر په ره پيداني تواناکاني خوې بکات و دانه بریت له کارواني پيشکه و تني زانست و هه و لي به رده وامي هه بيت بو فيربوون و به ده سته ياني زانياري نوې، له ريي خويندنه وه و به شداري کردن له خول يان هر که ناليکي دیکه و راويژکردن به پسروراني دیکه.

۱۵- پيوسته رينماييکار سنووري ده سله ات و تواناکاني بو رينماييخوآزان (قوتابيان / خويندکاران) پروون بکاته وه، بي زیده پرويی کردن و خه له تاندن.

۱۶- کاتيک رينماييکاري په روه رده يي به پيوستې زاني قوتابيه ک / خويندکاريک رهوانه ي پسروريکي دیکه

يان پزېشكيك يان دامه زراوه يه ك بكات، واته رهوانه كړدنی حال ته كه بؤ دهره ودي قوتابخانه، ئه واپيوسته رهمانه ندی رينمايخواز وهر بگيريت، ئه گهر رينمايخوازه كه مندل بيت پيوسته خيزانه كه ی ئاگادار بكرېته وه له گهل روونكر دنه ودي هو كاره كانی ئهم پيوستيه به رهوانه كړدنه، ئه گهر رينمايخوازه كه ههر زده كار بيت پيوسته بؤ خودی رينمايخوازه كه هو كاره كانی ئهم رهوانه كړدنه روونكرېته وه، له م بار ددا به پيی سروشتی كيشه كه مامه له له گهل خيزانی رينمايخوازه كه بكریت.

۱۷- ئه گهر رينماييكاری په روه رده یی به پيوستی زانی ههر پيوهر و ئه زمونځك له سهر رينمايخواز به جيبه نيت پيوسته ئاگاداری رينمايخواز بکاته وه به پيوستی ئه و هه نگاوه و جوری ئه زمونه كه و ئه نجامه كه ی.

۱۸- پيوسته رينماييكار هه ولی دروست كړدنی هه ماهه نگی پيوست بدات له گهل به ريوه بهر و ده سته ی كارگيری و ماموستاياندا، له پيناو سه رخستنی كاره كانی خویدا، پيوسته له رهفتار و هه لويسته كانيدا نه رم بيت و باوهری به ديالوگ هه بيت بؤ چاره سهری كيشه كان.

۱۹- رينماييكاران نابيت توندوتیژی (جه سته یی، دهر وونی، زاره کی) به كار بهینن به رامهر قوتابیان / خویندكاران، هه روه ها نابيت پشگیری هیچ هه نگاویکی له مجوره بكن له ناو قوتابخانه دا.

۲۰- پيوسته رينماييكار دلسوز بيت بؤ پيشه كه ی، راستگو يانه مامه له له گهل رينمايخوازاندا بكات، ده ستپاك، داوین پاك، زمان پاك، ريكپوش، پاكوخاوين، بيت.

كارامه ييه كانی رينماييكار

ئه گهر زانكو و دامه زراوه ئاكاديميه كان قوتابیان / خویندكاران له قوناغه كانی زانكوياندا به چوارچیوه ئاكاديميه كه ی پسپوريه كانیان ئاشنا بكن، ئه واپيوست دهرچووانی زانكو پاش ته واکړدنی خویندن هه ولی په یداکړدنی زانیاری ته واپ بدن كه له زانكو به ده ستیان نه هیناوه، له مرییه وه شاره زایی له بواری پيشه یی خویاندا په یدا ده كن، پاشان له ریی مه شقردن و به شداربوون له خوله كاندا شاره زایی پيوست به ده سته هیینن.

رينماييكردن په كيكه له و پيشانه ی كه جگه له چوارچیوه زانستیه كه و بنه ما تيوريه كه ی، پيوستی به زوريك له كارامه ييه كه رينماييكارانی په روه رده یی خاوه نی بن، به شيك له و كارامه ييانه ده كريت له میانی كاروانی پيشه یی و كار كړدنی خویاندا به ده سته بهینن، به لام به شيکیان په یوه ندی به توانا و لیه اتووی و كه سایه تی مرقه كانه وه هیه، ههر كه سيك بوونی ئه و كارامه ييانه له بواری كار كړدنیدا رهنك نه داته وه، ناتوانريت به رينماييكاریکی سهر كه وتوو هه ژمار بكریت.

گرنگترین كارامه ييه كانی رينماييكار، ئه مانه ن:

۷- كارامه يی
به كار هینانی نامیره
ئه لكترؤنییه كان.

۴- كارامه يی پرسيار كړدن.

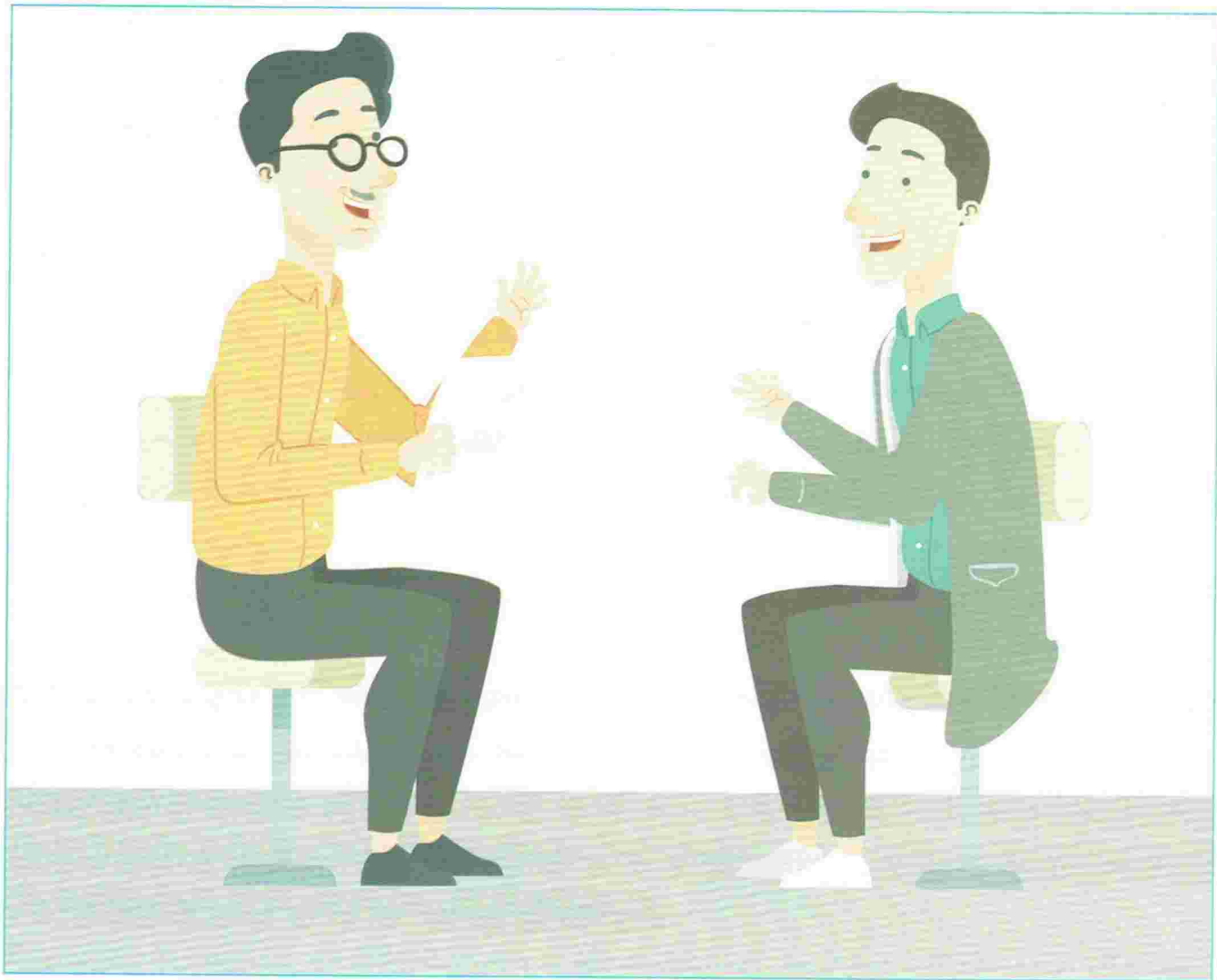
۵- كارامه يی تومار كړدن.

۶- كارامه يی روو بهر روو بوونه وه.

۱- كارامه يی گوځگرتن.

۲- كارامه يی زاره کی (قسه كړدن).

۳- كارامه يی نازاره کی.

چه‌نده گرنگه رینماییکار خاوه‌ن کارامه‌یی‌ه‌کی باش بیت له‌ ده‌رب‌رین و ئاخاوتندا، هینده‌ گرنگه‌ که‌ گوڤگرتنی باش بیت، گوڤگرتن له‌ پرۆسه‌ی رینماییکردندا جیاوازه‌ له‌ گوڤگرتن له‌ کاته‌ ئاساییه‌کانی دیکه‌، واته‌ گوڤگرتن له‌ پرۆسه‌ی رینماییکردندا ته‌نها پرۆسه‌ی بیستنی ده‌نگ نییه‌، به‌لکو‌ وه‌رگیرانی ئه‌و ده‌نگه‌ بیستراوانایه‌ بۆ مانا و چه‌مک و ئاماژه‌ و هیمای پیوست، واته‌ رینماییکار له‌ری بیستنی ده‌نگی رینماییکه‌وازه‌وه‌ کۆمه‌لێک زانیاری وه‌رده‌گیریت، به‌هیمنی و گرنگیه‌وه‌ گوڤ له‌ رینماییکه‌وازه‌ ده‌گیریت، ته‌نها له‌کاتی زۆر پیوستدا کۆمیتیکی کورت له‌سه‌ر قسه‌کانی رینماییکه‌وازه‌ ده‌دات، به‌جۆریک بیته‌ هوی هاندانی رینماییکه‌وازه‌ بۆ زیاتر ده‌رب‌رین و ئاخاوتن، بۆنموونه‌ ئه‌گه‌ر ده‌سته‌واژه‌یه‌کی رینماییکه‌وازه‌ بوون نه‌بوو یان ته‌مومژاوی یان زۆر گشتی بوو ده‌گیریت له‌م کاتانه‌دا رینماییکار له‌ رینماییکه‌وازه‌ بپرسیت:

• بۆنمونه وهكو چي؟

• دهتواني ئهم خالهم زياتر بۆ روون بكهتتهوه؟

• مهههستت ئهويه كه؟

رېنماييكاري سهركهوتوو گوڭريكي بهتوانا و سهركهوتوو، چونكه يهكيك له كولهكهكاني پرۆسهي رېنماييكردن گوڭرتني رېنماييكاره، رېنماييكار ههچهنده توانستهكاني تري زور لهپيش و بههيز بن، بهلام ئهگه گوڭريكي باش نهبيت بيگومان رېنماييوخواز دووچاري ناؤميدى دهكات، وادهكات رېنماييوخواز ههموو ئه و زانيارانهي پيوستن بگوترين دهريانهبريت، واته كاتيك رېنماييكار گوڭريكي باش نهبيت ئه و رېنماييوخواز وهك پيوست ناكريتهوه بهرووي پرۆسهي رېنماييكردنهكه و كهسي رېنماييكاردا، بهجوړيك رهنكه باس لهگرفتنيكي ديكه بكات كه جياواز بيت له و گرفتهي لهپيناويدا ئامادهبووه.

گوڭرتن له پرۆسهي رېنماييكردندا جياوازه له گوڭرتنيكي ساده وهك له ههلوسته كومه لايهتيهكاني ديكه بهريودهچيت، چونكه رېنماييكار پيوسته قول بيتهوه لهگوڭرتندا، بهجواني و بهئاگايي و بههستهوه سهرنج بخاته سه ر دربرين و دهستهواژهكاني رېنماييوخواز، لهكاتي گوڭرتندا پابه ند بيت به هيمينييهوه، لهريي گوڭرتنهوه به و شيويه بتوانيت ئه و نامهيه بهرېنماييوخواز بگهيه نيت كه ئه و (رېنماييكار) گرنگي به رېنماييوخواز و قسهكاني دهكات، ههروهها دهبيت رېنماييكار خوي بپاريزيت له بريارداني پيشووهخت لهسه ر كيشه يان كهسيتي رېنماييوخواز.

گوڭرتن به و شيويه ي ئاماژه مان پيدا كارامهيه كه كه ههموو كهسيك خاوه نئ ئه و كارامهيه نيه، بهلكو

پيوستني به راهينان و شاره زايي و موماره سه كردن ههيه ههتاكو مرووف به دهستني دههينيت، گوڭرتن

خوي لهخويده هونه ره، تنهها بيستني كومه له دهنگيك نيه لهريي (گوڭ) كانمانه وه، بهلكو بيستن و

گوڭرتن له پرۆسهي رېنماييكردندا بيستني كومه له دهنگيكه كه پيوستني به واتا داركردن و شيكردنه وي

ئه و ئاماژانهيه ههيه كه په يامه دهنگيه كه دهنگيه نيت.

گوڭرادي راني كارا پيوستني به ئاگاييه كي ته و او و تيگه يشتنيكي قول له په يامه دهنگيه كه ههيه، واته دهبيت رېنماييكار له ههموو ئه و شتانه خوي به دوور بگريت كه كار له سه ر سه رنج و ئاگايي ئه و كه مده كه نه وه له پرۆسهي بيستندا، بۆ نمونه لهكاتي گوڭرتندا نابيت رېنماييكار خه يالي بۆ بابته و مه سه لهي دهروه ي چاوپيكه و تنه كه بروات، نابيت له و كاتانه دا بير له شتيكي تر بكاته وه، نابيت خه ريكي كاري لاوه كي بيت وهك خو سه رقالكردن به موباي له وه و يان خوڻنده وه ي كاغه ز يان نووسراويك به دهستييه وه، ههروهها به هيج جوړيك نابيت رېنماييكار به ههستان يان وهلامدانه وه ي موباي يان وهلامدانه وه ي كهسيك كه له ده رگاي ژووره كهيه وه بانگي بكهن، قسه كردن به رېنماييوخواز ببريت.

ههتا گوڭرتني رېنماييكار بۆ قسهكاني رېنماييوخواز كارا و به سه رنج و ئاگايي و گرنگيدانه وه بيت، هينده رهنكدانه وه ي ئه ريني دروست دهكات له لاي رېنماييوخواز و به شيويه كي پوزه تيقانه له خوي دهروانيت، ئه مهش دهبيت پالپشت بۆ تواناكاني رېنماييوخواز له به رهنكار بوونه وه ي كيشه كهيدا به شيويه كي كارا تر، متمانهيه كي گه وردهش دروست دهكات به كه سايه تي و تواناي و ليها تووي رېنماييكاره كه.

کۆمهلیک رینمایس همیه که ده بیت رینماییکار له پرۆسهی گوێگرتندا پێیانوه پابهند بیت:

۱- بۆ ئهوهی به باشی له رینماییکار تیگهیت و دهرفهتی دهبرینی زیاتری بۆ دروست بکهیت، پێویسته گوێگریته.

۲- ههولبده که شیکێ باش فهراههم بکه بۆ رینماییکار بۆ ئهوهی بهوپهری متمانهوه باس لهو کیشه و گرفتانه بکات که له پێناویدا ئاماده بووه، تۆش هاندهریکی باش به تاکو ههموو ئهو زانیاریانه دهبریت که سوودی ده بیت بۆ پرۆسهی رینماییکردنه که.

۳- به دهفتار و ئاماره و دهبرینهکانی دهموچاوت بۆ رینماییکار دهبره که تۆ گرنگی به قسهکانی و کهسیتی دهدهیت، بهجۆریکی ودها گوێگریته که لێی تیگهیت.

۴- لهکاتی گوێگرتندا خۆت بههیچ شتیکهوه سهرفال مه که.

۵- به خهیاڵ خۆت بخههه جێی کهسی رینماییکار، ودها خۆت بینه پیش چاوی خۆت که تۆ قسه دهکهیت و تۆ کیشهیهکت ههیه، بۆ ئهوهی ههست به گرتنی رینماییکار که بکهیت و هاوسۆز بیت لهگهیدا.

۶- پشوو درێژانه مامهله لهگهڵ گوێگرتندا بکه و خۆت واپیشان مه ده که وهرس بوویت لهگوێگرتن، یاخود پهله ته رینماییکار بهزوویی قسهکانی تهواو بکات، ههمن به لهکاتی گوێگرتندا.

۷- خۆت به دوور بگره له چه لهحانی کردن لهگهڵ رینماییکار، ئهگەر رهخنهت لێگیرا له لایهن رینماییکارهوه پهسهندی بکه و ههلهچۆ و خۆت توره مه که، ئهگەر رینماییکار له سههراستی بوو پهسهندی بکه، ئهگەر نا بهههمنی روونکردنهوهی پێیده.

۸- پرسپاری لێکه، پرسپارکردن لهکاتی گونجاو و پێویستدا ده بته هۆی هاندانی رینماییکار بۆ زیاتر قسهکردن و دهبرین ئه مهش ده بته هۆی بهرچا وروونی زیاتر بۆ رینماییکار و ئهو په یامهش به رینماییکار دهگات که تۆ گرنگی به کیشهیهکی و قسهکانی دهدهیت، بهلام نابیت پرسپارهکان بێ ئامانج بن، بهلکو ده بیت له خزمهتی تیگهیشتی زیاتری رینماییکار بیت له قسهکانی رینماییکار، ههروهها پرسپارهکان ده بیت کورت بن و لهکاتی گونجاویدا بکڕین نهک بینه هۆی پچرانی زنجیره ی بیرکردنهوهکانی رینماییکار.

۹- بژاردهکارانه گۆی مهگره، مه بهست لهم دهسته وازهیه ئه وهیه که نابیت ته نها گۆی بیستی ئه و قسانه بیت که مه بهسته بیستی و ئه و قسانه فهرامۆش بکهیت که مه بهست نییه، بهلکو پێویسته به گرنگیه وه گوێبیستی سه رجهم وته و دهبرینهکانی رینماییکار بیت، پاشتر قسهکانی له بیژنگ دهیت و ئه وانه ی پێویستن مامهله یان له گهڵ بکهیت و ئه وانه ی زیادهن فهرامۆشیان بکهیت، چونکه زۆر جار رینماییکار زۆر ورد ده بیت وه و باسی زۆر شتی لاوهکی و زیاده دهکات که وتیان هیچ خزمه تیک به پرۆسه ی رینماییکردن ناگه یه نیت، به لام ئه و وهکو خۆ خالی کردنه وه به دهرفه تی ده زانیت باس له هه موو ورده کارییه کان بکات.

که ده لێین ورده کارانه گۆی بگره، با ئه م نمونه یه به خینه بهرچاو: کاتیک قوتابی/ خۆیندکاریکی کچ سهردانت دهکات و باس له کیشهیهکی سۆزداری خۆی دهکات، رینماییکار نابیت لهکاتی گوێگرتندا سه رپێانه گۆی بگریته و ته نها چاوه رێی ئه وه بیت بزانیته شتیکێ نه خواستراو روویداوه له نیوان دوو که سه که دا یان نا، چونکه به مجۆره زۆر زانیاری گرنگ به سه ر رینماییکاردا تیده په ریت که رهنگه سوودی زۆری هه بیت بۆ

پروسه‌ی رینمایکردن.

۱۰- که ده‌لین گویگریکی باش به، مانای ئه‌وه نییه ناکارایانه بیده‌نگ بیت، به‌جوریک رینمایخواز هه‌ست بکات هیچ ئاویت‌ه‌بوونیک له‌لایه‌ن توی رینماییکار بو ئاخوتن و ده‌برینه‌کانی به‌رجه‌سته نه‌بووه، به‌لکو ده‌بیت هاوشانی بیده‌نگی کارامه‌یه‌یه نازاره‌کیه‌کانت به‌کاربه‌ینیت، وه‌ک (جوله‌ی سه‌ر و ده‌برینه‌کانی ده‌موچاو و هه‌ندی ده‌نگی ژیر لیو و ده‌برینی زاره‌کیانه‌ی کورت وه‌ک: ئه‌ها!!!، ئاوا!!!، به‌لی، ئهم و ... تد).

۱۱- ئه‌گه‌ر تو ده‌ته‌ویت گوی بگریت که‌واته ده‌بیت له‌قسه‌کردن رابوده‌ستیت.

جوړه‌کانی گویگرتن:

۱- **بیستن به‌گویراډیرانه‌وه:** له‌مبارده‌دا گویگر (گوی و میشکی) به‌یه‌که‌وه به‌کارده‌هینیت و به‌هه‌موو هه‌سته‌کانیه‌وه گویراډه‌گریت و کارلیک له‌گه‌ل ده‌برینه‌ زاره‌کی و نازاره‌کیه‌کانی که‌سی به‌رامبه‌ردا ده‌کات.

۲- **بیستنی خۆده‌رخه‌رانه:** له‌مبارده‌دا گویگر خوی واده‌رده‌خات که‌ گوی ده‌گریت و ته‌نها به‌ گوی و هه‌سته‌کانی ده‌بیستیت، بیئه‌وه‌ی به‌ میشک مامه‌له له‌گه‌ل په‌یامه ده‌نگیه‌کاندا بکات، ئه‌مه‌ش یان به‌هوی گرنگی پینه‌دانه‌وه رووده‌دات، یاخود به‌هوی ئه‌وه‌ی گویگر میشکی سه‌رقاله به‌بابه‌تی دیکه و سه‌رنج و ئاگایی په‌رت و بلاوه.

۳- **بیستنی خۆپه‌رستانه:** ئه‌مجوره که‌سانه خۆپه‌رستن و ته‌نها ئه‌و شتانه ده‌بیستن که‌ خویان هه‌ز به‌ بییستنی ده‌که‌ن و له‌گه‌ل گرنگیپیدانه‌کانیاندایه‌که‌ده‌گرنه‌وه، ئه‌مجوره که‌سانه ره‌خنه و رای جیاواز په‌سه‌ند ناکه‌ن.

۴- **بیستن به‌گرنگیپیدانی سنوورداران‌وه:** ئه‌مجوره له‌گویگرتن تیکه‌لیکه له‌جوری یه‌که‌م و دووهم، واته که‌سه‌که له‌کاتی گویگرتندا هه‌ندیجار به‌ (گوی و میشکی) گوی ده‌گریت، هه‌ندیجاریش ته‌نها به‌ (گوی و هه‌سته‌کانی). به‌گشتی ئه‌مجوره که‌سانه وه‌ک پیویست که‌لک له‌ بیستنی ئه‌و زانیاریانه نابینن که‌ گویی بو راده‌گرن.

۵- **بیستنی بژارده‌کارانه:** ئه‌م که‌سانه بی ئامانج گوی ده‌گرن و ته‌نها سه‌رنج له‌و زانیاری و قسانه ده‌دن که‌ مه‌به‌ستیانه و زانیاریه‌کانی تر فه‌راموش ده‌که‌ن، به‌پیی ویست و ئاره‌زووی خویان شروقه بو قسه و زانیاریانه ده‌که‌ن که‌ ده‌بیستن.

رینماییکار پیویسته وه‌ک جوړی یه‌که‌م گوی بگریت

بیده‌نگی له‌کاتی ئاخوتندا

وه‌ک ئاشکرایه له‌ چاوپیکه‌وته‌کانی سه‌ره‌تای سه‌ردانیکردنی رینمایخوازدا بو لای رینماییکار، قسه‌کردنی رینمایخواز و گویگرتنی رینماییکار، زورترین دیمه‌نی پروسه‌ی رینماییکاریه‌که پیکده‌هینن، چونکه هه‌تا رینمایخواز له‌ریی قسه‌کردن و ده‌برینه‌کانیه‌وه باس له‌ کیشه و کوژانه‌کانی نه‌کات و زانیاری پیویست نه‌به‌خشیته رینماییکار، رینماییکار به‌رچاووون ناییت له‌سه‌ر چویتی هاوکاریکردنی رینمایخواز، هه‌ندیجار رینمایخواز بیده‌نگی هه‌له‌ده‌بژیریته و ده‌ده‌ستیت له‌ قسه‌کردن و ده‌برین، پیویسته رینماییکار به‌ئاگا بیت له‌ده‌ستیشانکردنی هوکاري بیده‌نگیه‌که‌ی و به‌دروستی مامه‌له له‌گه‌ل بیده‌نگی رینمایخوازدا بکات، ئه‌و بار و حاله‌تانه کامانه‌ن که‌ رینمایخواز تیایدا بیده‌نگی هه‌له‌ده‌بژیریته؟

۱- به‌شیک له‌رینمایخوازن به‌تایه‌تی له‌چاوپیکه‌وتنی یه‌که‌مدا و له‌سه‌ره‌تای دروستبوونی په‌یوه‌ندی

رینماییکارانەدا بیدەنگی ھەلەبژێرن و چاوەروانی رینماییکار دەبن بۆئەوێ دەست بە قسەکردن بکات، رەنگە زەقترین ھۆکاری ئەم ھالەتە بۆ ئەو بەریتەوێ کە رینماییکار ھیچ زانیارییەکی نییە دەربارەی پرۆسەی رینماییکردن و شیوازی دەستپیکردنی ئاھاوتنەکان و نااشناوە بە ژووری رینماییکار، یان نااشناوە بە کەسی رینماییکار، واتە ھەلوێستە رینماییکارانە کە ھەلوێستیکێ نوێیە لەژیانی رینماییکاردا.

لەمبارەدا پێویستە رینماییکار دەست بەگفتوگو بکات، بەکورتی خۆی و ئەو خزمەتگوزاریانەی پیشکەشی دەکات بە رینماییکار بناسینیت، دڵنایی ببەخشیته رینماییکار بەوێ نەینەکانی پارێزاو دەبن و ھانی بدات بۆ قسەکردن و دەربڕین.

۲- کاتیک رینماییکار ماندووبیت لەرووی دەروونییەو، یاخود لەئەنجامی کاریگەربوونی زۆر بەو کێشەییە لەپێناویدا ئامادەبوو، ئەگەر زۆر پرسباری لیبکرت یان کاتی چاوپیکەوتنە کە زۆر درێژ بیتەو ئەو توانای وەلامدانەوێ نامینیت و بیدەنگی ھەلەبژێریت.

پێویستە رینماییکار بەئاگاییەو سەرنج لە دەربڕینە زارەکی و نازارەکیەکانی رینماییکار بدات، نابیت ئەوێ دەست بە پرسباری لیبکات کە ببیتە ھۆی ماندووبوون و بیزاربوونی رینماییکار، ھەرکاتیک رینماییکار ھەستی کرد رینماییکار ماندووبوو، ئەو پێویستە دەست لەپرسبارکردن ھەلبکرت، پێویستە رینماییکار بەئاگاییەو مامەلە لەگەڵ کاتدا بکات، نەھیلێت لەسنووری ئاسایی خۆی درێژتر بیتەو، بەتایبەتی بۆ تەمەنی مندان و ھەرزەکاران کە زووتر ھەست بەماندووبوون دەکەن.

۳- کاتیک رینماییکار بەھۆی جەنجالێ میشتکی و ناارامی و ھەست بەقوربانی بوونی خۆیەو دەگری و توانای قسەکردنی نامینیت، یان لەکاتی گیرانەوێ کێشەکیدە وێنە ناخۆشەکانی رووداو و یان کێشەکەیی بیر دەکەوێتەو، دەوێستیت لەقسەکردن.

نابیت لەم کاتەدا رینماییکار، رینماییکار ناچار بکات بۆ بەردەوامبوون لەقسەکردن، بەلکو دەبیت لیبکەری رینماییکار بگری یان ھەنسک بدات یان بەھەرچۆرێکی دیکە ھەلچوونەکانی دەربڕیت، لەم کاتەدا باشتر وایە رینماییکار چاوەبەریتە رینماییکار و خۆی بە نووسین و تۆمارکردنی ئەو زانیاریە گەرنگانەو سەرقال بکات کە بمر لەبیدەنگیە کە رینماییکار دەربڕیوون، ھەروەھا باشترە رینماییکار لەم کاتەدا دەستەسەری کاغەز و ئاوی خواردنەو لە رینماییکارە کە نزیک بکاتەو، وەک ئامارەیک بۆ گەرنگیپێدان و ھاوسۆزی لەگەڵیدا، پاش ماوەیک کورت ئەگەر رینماییکارە کە ھەر بیدەنگ بوو دەبیت رینماییکار ئامارە بەو قسانە بدات کە تیایدا رینماییکارە کە بیدەنگ بوو، وەک ھەلێک بۆ گەردانەوێ بیرکردنەوێ رینماییکار و بەردەوامبوونی لەقسەکردن، ھەروەھا پێویستە رینماییکار سەرنج لەو ھەلوێستانە بدات کە ئەو کاریگەریە ھەلچوونیانە لەسەر دەروونی رینماییکار دروست دەکەن و بۆ پرۆسەی تیگەیشتنیکێ باشتر و دەستیشانکردنی ھۆکارەکان و رینماییکاردنی رینماییکارە کە لەکیان لێو بەرگیریت.

۴- کاتیک رینماییکار دواي باسکردن و زانیاری گەیانن بە رینماییکار، ھەست بکات لەکێشەکەیی تێنەگەشتووە لەئەنجامی ئەوێ گەرنگی بە قسەکانی نەداوێ یان خۆی بەشتی لاوەکیەو سەرقالکردووە، یان رینماییکار ماندووبوو و بەباشی توانای گوێگرتنی نەبوو، بۆیە لەمبارەدا رینماییکار ھەست دەکات چیتەر قسەکردن

که لکی نابیت و تهنه ماندوو بوونی پیده بریت، بویه بیده نگی هله ده بژیریت به مه بهستی کوتایی هینان به چاوپیکه وتنه که، ئەمەش ئاماژەیە کە چیتەر ئەو رینمایخوازه متمانهی به رینماییکاره که و پرۆسهی رینماییکردن نه ماوه.

پنویسته رینماییکار به گرنگیه وه گوی بگریت و هاوسۆزی بو رینماییکار دهربریت و خۆی به هیچ شتیکی لاوه کیه وه سه رقال نه کات، پردیک له متمانه دروست بکات له گهه رینمایخوازدا، سه رنجه گرنگه کان به کورتی تومار بکات بو ئەوهی له کاتی قسه کردندا بگه ریته وه سه ر ئەو خالانه و قسه یان له سه ر بکات، به پیچه وانه وه متمانه له ده ستده دات و چاوپیکه وتنه که و پرۆسهی رینماییکردنه که شکست ده هینیت.

ه- کاتیک رینمایخواز تووشی شله ژان و نائومیدی ده بیت له ئەنجامی ئەوهی خودی رینماییکاره که توانای ئاخوتن و دهربرینی لاوازه، یان نه شاره زان دهرده که ویت له دیدی رینمایخوازه که وه، یان له بهر ئەوهی جلوه برگ و ئەته کیتی رینماییکاره که شیاو نه بن، یان ئەگه ر رینمایخواز له قسه کانی رینماییکار تینه گات، له ئەنجامی ئەوهی دهسته واژه و زاراوه گه لیک به کار ده هینیت که له ئاستی تیگه یشتنی رینمایخوازه که دا نییه، یان رینمایخواز ده که ویته گومانه وه له رینماییکار به هوی هندی جوله ی چاو و جهسته یه وه که رهنگه وه کو په یامیکی به دنیازی بگاته رینمایخوازه که، له م کاتانه دا رینمایخواز بیده نگی هله ده بژیریت.

پنویسته رینماییکار گرنگی به پهروه رده کردنی خۆی بدات له رووی زانیاری و کارامه ییه پنویسته کانی رینماییکردنه وه، ههروه ها پنویسته ئاخوتن و دهربرینه کانی روون و ساده بن، خۆی به دوور بگریت له به کاره یێانی زاراوه ی زانستی ناروون و بیانی، ده بیت قسه کانی باب ته یانه بن و له ئاستی تیگه یشتنی رینمایخوازدا بیت، ههروه ها په چاوی پۆشاک و ئەته کیه تی پنویست بکات، خۆی به دوور بگریت له هه ر جوله یه کی نا ئاسایی ته نانه ت ئەگه ر به مه به ستیش نه بیت، چونکه رهنگه رینمایخوازه که که سیکی به گومان بیت، یان له ئەنجامی کی شه که یه وه دوو چاری بن متمانه یی بوو بیت.

کارامه‌یی قسه‌کردن به یه‌کیک له‌ گرنگترین کارامه‌یی‌ه‌کانی رینماییکار داده‌نریت، چونکه له‌ری قسه‌کردنه‌وه ده‌توانیت په‌یوه‌ندی رینماییکارانه له‌گه‌ل رینماییکارانه‌دا دروستبکات، متمان‌ه‌ی رینماییکارانه‌دا به‌ده‌ست‌بهنیت، پرسیار ئاراسته‌ی رینماییکارانه‌دا بکات، زانیاری پیویست له‌سه‌ر کیشه و که‌سیتی رینماییکارانه‌دا کو‌بکاته‌وه، کاریگه‌ری له‌سه‌ر رینماییکارانه‌دا و ده‌وروبه‌ری دروستبکات، بیربو‌چوونه‌کانی خوی ده‌ربهریت. بویه‌ گرنگه رینماییکار قسه‌که‌ریکی باش بیت، له‌مبارده‌شدا گرنگترین کارامه‌یی‌ه‌کانی قسه‌کردن لای رینماییکار بریتین له‌مانه:

۱- به‌ زمانیکی پاراو و ره‌وان و ساده و باب‌ه‌تیانه قسه‌ بکات، نابیت ده‌سته‌واژه‌ی بیانی و نارو‌شن له قسه‌کانیدا به‌کار‌به‌نیت، به‌تایه‌تی که‌ ئاستی تیگه‌یشتن و شاره‌زایی قوت‌بیان / خویندکاران بو‌ ژیان و کیشه‌کانیان سنو‌ورداره.

۲- له‌کاتی قسه‌کردندا ره‌چاوی جیاوازیه تاکیه‌کانی نیوان رینماییکارانه‌دا بکات، (قوناغه‌کانی ته‌مه‌ن، ره‌گه‌ن، ئاستی خویندن، پیگه‌ی کومه‌لایه‌تی رینماییکارانه‌دا و ... تد).

۳- نابیت به‌په‌له قسه‌ بکات، به‌جو‌ریک رینماییکارانه‌دا فریای تیگه‌یشتن له قسه‌کانی نه‌که‌ویت.

۴- نابیت زور به‌ خاوی قسه‌ بکات، به‌جو‌ریک رینماییکارانه‌دا تووشی بیزاری بیت.

۵- ئه‌وانه‌ی زمان‌گرتیان هه‌یه نابیت وه‌ک رینماییکار کار بکه‌ن، ئه‌گه‌ر چاره‌سه‌ری ئه‌و حاله‌ته‌یان کرد و توانای قسه‌کردن ئاسایی بو‌وه‌وه ئه‌و کاته ئاساییه.

۶- ده‌بیت له‌ کاتی قسه‌کردندا سه‌ری ریک بیت، به‌ شهرم و شله‌ژانه‌وه قسه‌ نه‌کات، له‌رزین له‌ ده‌نگیدا نه‌بیت.

۷- ئه‌و رینماییکارانه‌ی کیشه‌یان له‌ تونی ده‌نگدا هه‌یه گونجاو نین بو‌ پیشه‌ی رینماییکارانه‌دا، به‌لکو پیویسته چاره‌سه‌ری ئه‌و حاله‌ته‌یان بکه‌ن، یاخود ئه‌وانه‌ی چه‌ند پیتی‌ک قوت ده‌دن له‌کاتی قسه‌کردندا به‌هه‌مان شیوه گونجاو نین بو‌ رینماییکارانه‌دا، به‌لکو ره‌وانی له‌ ئاخوتن و ده‌نگی له‌بار و هیمن و روون مه‌رجن بو‌ دروستکردنی کارلیکی باش له‌گه‌ل رینماییکارانه‌دا و سه‌رنج‌راکیشانی به‌رامبه‌ر بو‌ به‌رده‌وامبوون له‌ په‌یوه‌ندیه رینماییکاریه‌که‌دا.

۸- پیویسته خاوه‌نی گه‌نجینه‌یه‌کی زمانه‌وانی ده‌وله‌مه‌ندبیت به‌مه‌به‌ستی به‌کاره‌ینانی ده‌سته‌واژه و رسته‌ی کاریگه‌ر و هینانه‌وه‌ی نمونه‌ی گونجاو و به‌سته‌وه‌ی ته‌وه‌ری کیشه‌که به‌ نمونه‌ی شیاو و به‌کاره‌ینانی په‌ند و وته‌ی ناوداران و کاریگه‌ر.

۹- نابیت خو و به‌به‌کاره‌ینانی هه‌ندی وشه و ده‌ربهرینه‌وه بگریت و له‌هه‌موو رسته‌یه‌که‌دا هه‌مان وشه‌یان هه‌مان ده‌ربهرین دووباره بکه‌یه‌وه، به‌جو‌ریک رینماییکارانه‌دا وه‌ک خالیکی لاواز سه‌رنج له‌و خو‌گرته‌ بدات.

۱۰- کاتیک زمانی قسه‌کردنی رینماییکارانه‌دا له‌گه‌ل رینماییکارانه‌دا جیاوازی به‌هوی جیاوازی نه‌ته‌وایه‌تی و ره‌گه‌زنامه، رینماییکارانه‌دا ناتوانیت به‌ زمانیکی تیگه‌شکاوه‌وه کاریگه‌ری له‌سه‌ر رینماییکارانه‌دا دروست بکات، هه‌روه‌کو له‌ئه‌نجامی نه‌شاره‌زایی له‌ زمانی به‌رامبه‌ر نه‌ ده‌توانیت به‌باشی له‌ قسه‌کانی رینماییکارانه‌دا تیگات و نه‌ده‌شتوانیت په‌یامه‌کانی خوی وه‌ک پیویست بگه‌یه‌نیت، بویه‌ باشتر وایه له‌مبارده‌دا رینماییکارانه‌دا ره‌وانه‌ی پسپو‌ریکی دیکه بگریت که‌ شاره‌زایی باشی هه‌بیت له‌ زمانی رینماییکارانه‌دا.

رینماییکار جگه له کارامه‌یی زاره‌کی که له ریگه‌ی ئاخوتن و دهربرینی زاره‌کیانه‌وه له پرۆسه‌ی رینماییکردندا به‌کاریده‌هینیت، هاوکات ده‌بیت ره‌چاوی جوله نازاره‌کیه‌کانی جه‌سته‌یشی بکات، به‌ئاگاییه‌وه کار له‌سه‌ر جوله‌ی جه‌سته‌ی و دهربرینه نازاره‌کیه‌کانی بکات، بویه ئاشنابوون به کارامه‌ییه نازاره‌کیه‌کانیش گرنگی گه‌ورده‌ی هه‌یه بو که‌سی رینماییکار له‌پیناو به‌ریوه‌بردنی دانیشتنه‌کان به‌شیوه‌یه‌کی سه‌رکه‌وتوانه، چونکه هه‌ندی جوله‌ی جه‌سته و دهربرینی نازاره‌کی ئه‌گه‌ر به‌شیوه‌یه‌کی نادروست دهرببردیت له‌لایهن رینماییکاره‌وه ده‌بیته هوی که‌مکردنه‌وه‌ی متمانه‌ی رینماییکار به‌رینماییکار، هه‌سته‌کردنی رینماییکار به‌دلنایی، ره‌زامه‌ند نه‌بوونی له که‌سیتی رینماییکار و شیوازی به‌ریوه‌بردنی دانیشتنه‌که، که دواچار رینماییکار ره‌نگه ئیدی متمانه به رینماییکاره‌که نه‌کات و به‌رده‌وام نه‌بیت له‌سه‌ردانکردنی رینماییکاره‌که، گرنگترین ئه‌وه کارامه‌ییه نازاره‌کیانه‌ی پیویسته رینماییکار ره‌چاوی بکات له‌کاتی چاوپیکه‌وتنی رینماییکارزاندا، ئه‌مانه‌ن:

۱- نابیت دهموچاوت گرژ و مۆن بیت و ده‌بیت به‌ئارامیه‌وه بروانیته که‌سی رینماییکار.

۲- کاتیک رینماییکار قسه ده‌کات بو رینماییکار پیویسته سه‌ری به‌رز و ریک بیت و نابیت سه‌ر خوار بکاته‌وه بو خواره‌وه یان ملی به‌لای شانیدا بخات، چونکه ئه‌وه جولانه‌ی سه‌ر و مل نیشانه‌ی لاوازی و بیده‌سه‌لاتیه.

۳- نابیت له‌کاتی به‌ریوه‌بردنی چاوپیکه‌وتندا چاوه‌کانی ببریته شوینیکی دوور له رینماییکارزه‌که له‌ناو ژووره‌که‌دا، هه‌روه‌ها نابیت له‌کاتی قسه‌کردندا بروانیته سه‌قف یان زه‌وی ژووره‌که، چونکه به‌مشیاوانه رینماییکار هه‌ست به‌په‌راویز خستن و گوینینه‌دان ده‌کات.

۴- نابیت بو ماوه‌ی درێژ چاوپیکه‌وتنی رینماییکار.

۵- نابیت چاویلکه‌ی تاریک له‌چاوپیکه‌وتنه‌کان و قسه‌کردن بو رینماییکارزه‌کان، چونکه به‌م ره‌فتاره متمانه نامینیت له‌نیوان تو رینماییکار و رینماییکاردا.

۶- نابیت پرته‌پرت به‌چاوی بکات له‌کاتی قسه‌کردندا، چونکه ئه‌م ره‌فتاره ده‌بیته هوی هه‌ستکردنی رینماییکار به‌ده‌راوکی و په‌شیوی.

۷- نابیت به‌شیوه‌ی سوکایه‌تی پیکردن و به‌که‌م ته‌ماشاکردنه‌وه له‌ریی دهربرینه‌کانی دهموچاویه‌وه، بروانیته که‌سی رینماییکار، چونکه هه‌ر کاتیک رینماییکار هه‌ستی به‌وه کرد ئه‌وا متمانه‌ی به‌ پرۆسه‌که و به رینماییکاره توش نامینیت، ره‌نگه نه‌شتوانیت به‌رده‌وام بیت له‌ قسه‌کردن.

۸- نابیت هه‌ر له‌سه‌ره‌تای چاوپیکه‌وتنه‌که‌وه بریار له‌سه‌ر که‌سی رینماییکار بدریت له‌ریی جلوه‌رگ و قیافه‌یه‌وه.

پرسپارکردن ئامرازیکی گرنگ و گونجاوه بو ده‌ستکه‌وتنی زانیاری، مروّف هر له‌سه‌ره‌تای قوناغه‌کانی ژیانیه‌وه (مندالی)یه‌وه ئاشنای پرسپارکردن ده‌بیت، پاشان له‌هه‌موو قوناغه‌کانی دواتری ژیاندا به‌رده‌وام بو گهران به‌دوای ده‌ستکه‌وتنی زانیاری و له‌پروسه‌ی فیربووندا به‌دوای وه‌لامی پرسپاره‌کانیدا ده‌گه‌ریت، مروّف روژانه‌چهن‌دین جار په‌نا بو پرسپارکردن ده‌بات بو زانیی شوین یان کات یان دوزینه‌وه‌ی شتیک یان تیگه‌یشتن له‌هه‌لو‌یستیک یان بو گهران به‌دوای وه‌لامی بابه‌تیکی ناروون یان بو تیگه‌یشتن له‌بیروکه‌یه‌ک یان وانه‌یه‌ک یان هه‌والیک و ... تد، بویه پرسپارکردن به‌ئامرازیکی سه‌ره‌کی گفتوگوکردن داده‌نریت له‌په‌یوه‌ندییه مروّیه‌کاندا، هر پرسپاره‌گفتوگوکان ده‌وله‌مه‌ندتر ده‌کات به‌مه‌به‌ستی گه‌یشتن به‌ئه‌نجامی وردتر و قولتر. هه‌ندیجار پرسپارکردن به‌مه‌به‌ستی هه‌لسه‌نگاندن ده‌کریت وه‌ک ئه‌وه‌ی ماموستایان له‌قوتابیان / خویندکارانی ده‌که‌ن، راگه‌یاندکار پرسپار له‌پسپوران و شاره‌زایان و سیاسه‌توان و خاوه‌ن پوسته‌کارگیریه‌کان ده‌که‌ن به‌مه‌به‌ستی به‌خشینی زانیاری به‌وه‌رگه‌کانیان یان بو روونکردنه‌وه‌ی هه‌لو‌یست و رووداوه‌کان، پزیشک بو ده‌ستنیشانکردنی نه‌خوشی نه‌خوشیک په‌نا بو پرسپارکردن ده‌بات ده‌رباره‌ی نیشانه‌کانی نه‌خوشیه‌که و ئه‌و حاله‌تانه‌ی نه‌خوشه‌که تییدا ده‌ژی، دادوهر له‌دادگادا له‌ریی ئه‌و پرسپارانه‌ی ئاراسته‌ی تۆمه‌تبارانی ده‌کات به‌چه‌ند راستیه‌ک ده‌گات که سوودی لیده‌بینیت له‌پروسه‌ی دادگاییکردندا، به‌هه‌مان شیوه له‌ناو خیزان و فه‌رمانگه و سه‌ر شه‌قام و ناو مارکیت و شوینه‌گشتیه‌کانی دیکه‌شدا پرسپارکردن به‌شیکی به‌رچاوی هه‌لو‌یست و په‌یوه‌ندییه کومه‌لایه‌تییه‌کان پیکده‌هینیت.

زانایانی بواری کومه‌لناسی باس له‌وه‌ده‌که‌ن که پرسپارکردن گرنگترین کارامه‌یی کومه‌لایه‌تییه به‌گشتی، به‌تایبه‌تی له‌بواری کارلیکردنی کومه‌لایه‌تیدا. زانایانی بواری کاری کومه‌لایه‌تیش ده‌لین پرسپارکردن ئامرازیکی زور گرنگه له‌ئامرازه‌کانی چاوپیکه‌وتن بو زانیی ئه‌و راستیه‌گرنگانه‌ی له‌ده‌وری گرفتاری رینماییه‌خوازیکدا کۆبوونه‌ته‌وه، وه‌ک وروژینه‌ریکی راسته‌وخو هانی رینماییه‌خواز ده‌دات وه‌لامدانه‌وه‌ی هه‌بیت. ئه‌گه‌ر پرسپارکردن بو کوی په‌یوه‌ندییه مروّیه‌کان گرنگی گه‌وره‌ی هه‌بیت ئه‌وا بو رینماییکار به‌گرنگترین ئامراز داده‌نریت له‌کاتی چاوپیکه‌وتنه‌کاندا، گرنگی پرسپارکردن له‌پروسه‌ی رینماییکردندا خوی له‌م خالانه‌دا ده‌بینیته‌وه:

۱- له‌ریی پرسپارکردنه‌وه رینماییکار ئاشنا ده‌بیت به‌کیشه و بوچوون و ئه‌و نیشانه‌ی رینماییه‌خواز له‌ده‌ستی ده‌نالی‌نیت، که‌واته پرسپارکردن ئامرازیکی کاریگه‌ره بو زانیی ئه‌و راستیه‌ی که رینماییکار پینوستی پیه‌تی له‌پیناو کارکردن له‌سه‌ر کیشه‌ی رینماییه‌خواز.

۲- پرسپارکردن رۆلیکی گه‌وره ده‌گیریت له‌دروستکردنی په‌یوه‌ندی پیشه‌ییانه‌ی نیوان رینماییکار و رینماییه‌خوازا که ده‌بیته‌هوی په‌سه‌ندکردن و دروستبوونی متمانه‌که یه‌که‌م ئامانجی رینماییکاره له‌چاوپیکه‌وتنه رینماییکاره‌کاندا.

۳- پرسپارکردن یارمه‌تی رینماییکار ده‌دات له‌دلایبوون له‌راست و دروستی ئه‌و زانیاریانه‌ی رینماییه‌خواز ده‌یدرکینیت.

۴- پرسیارکردن دهبیته هوی سهرنجراکیشان و وروژاندنی بیرى رینمایخواز.

۵- له ریتی پرسیارکردنه وه رینماییکار ده توانیت رینمایخواز بگه رینیته وه سهر بابته یان کیشه سهره کیه که ی له کاتی ده رچوونی له بابته که.

۶- له ریتی پرسیارکردنه وه رینماییکار ده توانیت کاربکاته سهر رینمایخواز بو خولقاندنی هه ندی بیروکه یان پیشنیار که یارمه تی رینمایخواز ده دات له چاره سهرکردنی گرفته که یدا.

۷- بو رینمایخوایش پرسیارکردن گرنگی گه وره ی هه یه، به تاییه تی کاتیک یه که مجار سهردانی رینماییکاریک دهکات، رهنگه هه ندی گومان و ده راوکی هه بیت دهرباره ی پرۆسه ی رینماییکاریه که یان خودی رینماییکاره که، له ریتی پرسیارکردنه وه که ئاراسته ی رینماییکاری دهکات و ئه و وه لامانه ی وه ریانه گریته وه دلنایى وه رده گریت و ئه و گومان و ده راوکیه ی دهره ویته وه.

قوناغه کانى ئاراسته کردنى پرسیار:

پرسیارکردن له پرۆسه ی رینماییکاریدا پرۆسه یه کس ههرمه کیانه نییه تاکو رینماییکار به ویستی خوی و ههرچۆنیک به ویست و که ی به ویست پرسیار له رینمایخواز بکات، به لکو پرۆسه یه که په یوه سته به بیرکردنه وه ی مروف و ده بیت ره چاوی ههنگاوی ریکوپیک و دیسپلین و ریکاری تایبته بکریت، که ئه مهش کارامه یی خوی ده ویت و پیوسته رینماییکار خاوه نی ئه و کارامه ییه بیت.

پیوسته پرسیارکردن به سی قوناغی یه ک له دواى یه کدا تیپه ریت:

۱- قوناغی ئاماده کاری بو پرسیارکردن:

له م قوناغه دا چه ند خالیک هه یه پیوسته ره چاو بکریت:

• **دیاریکردنی ئامانج:** ده بیت له پرسیارکردندا ئامانج دیاری بکریت به پیتی ئه و هه لوسته ی پرسیاره که ی تیا دا ئاراسته ده کریت، ئه و پرسیاره ی قوتابیه ک له ماموستای دهکات جیاوازه له و پرسیاره ی مندالیک له هاوړیکه ی دهکات، هه روه ها جیاوازه له و پرسیاره ی لیکوله ریکی پولیس له تومه تباریکی دهکات، ئه و پرسیارانه ی رینماییکار له رینمایخوای دهکات پیوسته ئاماده کاری بو بکریت و ههرمه کیانه نه بیت، ئه و بواره دیاری بکریت که پرسیاره که ی دهرباره ده کریت و دیارکراو بیت بو دلنیا بوون یان بو هیانه دی ئامانجیکی دیاریکراو.

• **په یوه سته بوونی پرسیاره کان به بابته ی گرفته که وه:** واته ئه و پرسیارانه ی رینماییکار ده یانوروژینیت و ئاراسته ی رینمایخوای دهکات، ده بیت په یوه ندی به گه وه ری گرفتی رینمایخوازه که وه هه بیت، نابیت دووربن له بابته سهره کیه که وه، چونکه ئه گه پرسیارى لابه لا یان دوور له بابته که ئاراسته ی رینمایخواز بکریت ئه و گومان لای رینمایخواز دروستدهکات به وه ی رینماییکاره که له گرفته که ی تیناگات، یان دهیه ویت سوکایه تی پیکات، هه روه ها پیوسته رینماییکار زور به ئاگا بیت له هه لئاردنی ئه و پرسیارانه ی ئاراسته ی رینمایخوای دهکات.

• **ده ستینانکردنی که سیته ئه و که سه ی پرسیارى ئاراسته ده کریت:** پیوسته رینماییکار ره چاوی ره گه زی رینمایخواز و ته مه ن و ئاستی فیربوون و لیهاتوویه کانى رینمایخواز بکات له هه لئاردنی پرسیارى گونجاودا، ره چاوکردنی ئه و به مایانه یارمه تی رینماییکار ده دات که چون پرسیاره کانى دابریژیت و ئاراسته ی

رینمایخوازی بکات، خویشی به‌باشی ئاماده بکات بۆ وه‌لامی پرسیاره‌کانی رینمایخواز، هه‌روه‌ها وریایی و زرنگی رینمایخواز رۆلکی گه‌وره ده‌گیریت له دیاریکردنی جووری پرسیاره‌کاندا، چونکه هه‌موو جووره پرسیاریک بۆ هه‌موو ئاسته جیاوازه‌کان وهک یه‌ک گونجاو نابیت.

● **دیاریکردنی جووری پرسیار و شیوازی دارشتنی پرسیاره‌کان:** جووری پرسیار به‌پیی ئامانجی پرسیاره‌که و سروشتی گفتوگوکه و قوناغه‌کانی دیاری ده‌کریت، واته ناکریت پرسیاریکی شله‌ژینه‌ر له‌سه‌ره‌تای چاوپیکه‌وتندا ئاراسته‌ی رینمایخواز بکریت که هیشتا متمانه‌ی ته‌واو دروست نه‌بووه یان هیشتا گومان و ده‌راوکی رینمایخواز نه‌ره‌واوه‌ته‌وه، به‌هه‌مان شیوه دارشتنی پرسیار رۆلکی گه‌وره ده‌گیریت، پرسیار یان باش دارشتنی باشی پیویسته، واته پیویستی به وشه و زاراوه‌ی گونجاوه بۆ ئه‌وه‌ی په‌یامه‌که وهک پیویست و به‌روونی به‌به‌رامبه‌ر بکات، نه‌بیته مایه‌ی بیزاری یان گومان، یان بریندارکردنی هه‌ستی رینمایخواز، هه‌روه‌ها نابیت چه‌ند ده‌سته‌واژه‌یه‌ک له یه‌ک پرسیاردا کۆبکریته‌وه چونکه به‌مه ناوه‌روکی پرسیاره‌که لاواز ده‌بیت.

٢- قوناغی ئاراسته‌کردنی پرسیار:

پیویسته رینماییکار پرسیار به‌شیوازی ئاراسته بکات که رینمایخواز به‌باشترین شیوه وه‌لام بداته‌وه، بی ئه‌وه‌ی میشکی زور ماندوو بکریت، پیویسته له ئاراسته‌کردنی پرسیاردا رینماییکار ره‌چاوی ئه‌م خالانه بکات:

١- به‌ئارامی پرسیار ئاراسته‌ی رینمایخواز بکات: واته به‌بی توره‌بوون و هه‌لچوون و رووگرژییه‌وه.

٢- دوور بکه‌ویته‌وه له زور پرسیارکردن: هه‌موو پرسیاریک ده‌بیت ئامانجدار بیت، نابیت رینماییکار پرسیار له‌دوای پرسیار ئاراسته‌ی رینمایخواز بکات، یاخود پرسیار نا پیویست بکات، یان پرسیار ته‌نها له پیناوی پرسیاردا بکات، چونکه به‌مجوره دانیشته‌که شیوازی لیکۆلینه‌وه وه‌رده‌گریت و سروشتی دانیشتنی رینماییکارانه له‌ده‌ستده‌ت، به‌مه‌ش رینمایخواز ماندوو ده‌بیت و وهک پیویست وه‌لام ناداته‌وه، واته ده‌بیت پرسیار له کات و جیی خۆی و له‌پیناو روونکردنه‌وه یان تیگه‌یشتن له‌گرفته‌که بیت.

٣- زالبوون به‌سه‌ر هه‌ستی شه‌رمکردن: نابیت رینماییکار به‌شه‌رمه‌وه پرسیار ئاراسته‌ی رینمایخواز بکات، به‌جووریک نابیت زمانی ته‌ته‌له بکات یان سه‌ر دابخات له‌کاتی پرسیارکردندا چونکه به‌مه تیروانینیکی خراپ لای رینمایخواز دروست ده‌بیت به‌وه‌ی رینماییکار که‌سیتییه‌کی لاوازی هه‌یه و کارامه‌یی نییه و بی توانایه، ئه‌مه‌ش ده‌بیته هۆی له‌ده‌ستدانی متمانه‌ی رینمایخواز به رینماییکار له چاره‌سه‌رکردنی گرفته‌که‌یدا.

٤- کاتی پیویست دیاری بکریت بۆ ئاراسته‌کردنی پرسیار: پیویسته رینماییکار کاتی گونجاوی هه‌ر پرسیاریک بزانیته به‌پیی هه‌لوێست و سه‌لیقه‌ی خۆی کات دیاری بکات بۆ پرسیاره‌کانی، ره‌چاوی باری مه‌زازی و هه‌لچوونی خۆی بکات، هه‌روه‌ها پیویسته کاتیک پرسیار ئاراسته‌ی رینمایخواز ده‌کریت کاتی ته‌واوی پینبه‌خشیت تاکو وه‌لام له رینمایخواز وه‌ربگیرته‌وه، پیویسته پرسیار له‌و کاتانه‌دا ئاراسته‌ی رینمایخواز بکریت که هه‌ناسه وه‌رده‌گریت، واته چه‌ند چرکه‌یه‌ک ده‌وه‌ستیت له‌قه‌سه‌کردن.

٣- قوناغی وه‌لام وه‌رگرته‌وه:

ئامانج له ئاراسته‌کردنی پرسیار، وه‌رگرته‌وه‌ی وه‌لامه، هه‌ندیجار له ئاراسته‌کردنی پرسیاریکدا وه‌لامی پیویست وه‌رناگیرته‌وه، یان به‌و وه‌لامه وینه‌که به‌ته‌واوی روون نابیته‌وه، بۆیه له‌و باره‌دا پیویست ده‌کات

شیوازی پرسیاره که بگورد ریت یان چند پرسیاریک دهرباره یه ک بابته بهجوری جیاواز بکریت هه تا کو رینماییکار ئامانجه مه به ستداره که ی بپیکیت، هه روه کو چون پرسیاری جورا و جور هه یه به هه مان شیوه وهلامی جورا و جوریش هه یه، بویه گرنگه رینماییکار ئه وهلامانه به باشی هه لېسه نگینیت که دهستی ده که ونه وه له ئه نجامی ئاراسته کردنی پرسیاره کانی.

له نموونه ی ئه وهلامانه ی ده ستده که ونه وه:

- * هه لېژاردنی بیدهنگی له وهلامی پرسیاردا.
- * ره تکرده وهی وهلام به ئاشکرا.
- * وهلامانه وه به درو به ئه نقه ست.
- * وهلامانه وهی سه رلیشوینه ر، واته به پرسیار وهلامی پرسیار ده داته وه یان وهلامیک ده داته وه په یوه ندی به ناوه روکی پرسیاره که وه نییه.
- * دواخستنی وهلامانه وه به مه به ستی چه واشه کردن.
- * وهلامی ته مومژاوی، واته ناراسته وخو و ناروونی له وهلامانه وه دا.
- * وهلامی قایلکارانه به مه به ستی رازیکردنی رینماییکار.
- * وهلامی دروست واته وهلامی راستگویانه و راسته وخو.
- باشترین وهلام که رینماییکار له رینماییکار وهی و در بگریته وه بریتیه له وهلامی دروست، واته وهلامی راستگویانه و راسته وخو.

سروشته پرسیار کردن و جوره کانی:

سروشته پرسیار کردن:

- ۱- پرسیاری ئاسایی: به مه به ستی دروستکردنی که شیکی ئارام و له بار به ئامانجی دروستکردنی په یوه ندیه کی رینماییکارانه و متمانه، بو نمونه له سه ره تای دانیشته که دا رینماییکار له رینماییکار ده پرسیت: (له گه ل وانه کانتدا چونیت؟) (خوت باش ئاماده کردوه بو تاقیکردنه وه کانی؟) و ... تد.
- ۲- پرسیاری سه ره کی: ئه پرسیارانه په یوه ندی به گرفته سه ره کیه که وه هه یه و وا له رینماییکار ده کات بیربکاته وه و زانیاریه کانی رابردو و بگه رینیته وه.
- ۳- پرسیاری لاوه کی: ئه جوریه له پرسیار که له پرسیاری سه ره کیه وه دروست ده ییت، واته کاتیک رینماییکار وهلامی ته واوی پرسیاره که نه داته وه، رینماییکار پرسیاریکی دیکه ی لیده کات به مه به ستی روو نبوونه وهی هه لویسته که به ته واوی، یاخود بو ئه وهی هانی زیاتری رینماییکار بدات زیاتر قسه بکات. بو نمونه لیه ده پرسیت: (وه کو چی؟) (واته مه به ستت ئه وه یه ...؟).

جوره کانی پرسیار کردن:

- ۱- پرسیاری داخوا: ئه جوره پرسیاریه که وهلامه که ی به به لی یان نه خیره.
- ۲- پرسیاری کراوه: ئه جوره پرسیاریه که ئازادی زیاتر ده دات به دربرینی رینماییکار و واده کات زورترین قسه له سه ره ئه کیشه یه بکات که له پیناویدا ئاماده بووه.

۳- پرسپاری راسته و خو: ئەو جوړه پرسپاره یه که کوتایه که ی به هیمای پرسپار دیت، بو نمونه: (ئهمه یه که مجاره سهردانی پسپوریک ده که یت؟) (چند جاری دیکه رووبه رووی هه ره شه کردن بوو یته وه؟) و ... تد.

۴- پرسپاری ناراسته و خو: ئەو جوړه پرسپاره یه که هیمای پرسپاری تیدانیه، بو نمونه: (که واته له قسه کانتدا دیاره هیچ ئەندامیکی خیزانه که ت ئاگاداری ئەم کیشه یه ت نین).

۵- پرسپاری نابەجی: مەبەست لەو جوړه پرسپارانه یه که هیچ پیوستییه که نییه بو ئاراسته کردن، یان هیچ پەيوه ندى به کیشه ی رینمایخوازه وه نییه و مەبەست لێی فزولیه تی خودی رینماییکاره که یه، ئەمجوړه پرسپارانه گومان لای رینمایخواز دروستدەکات و بەدوو باره کردنه وه ی یان چەند باره کردنه وه ی ئەگەر هه یه رینمایخواز متمانه به رینماییکار له دەستدات و چیدیکه سهردان نه کاته وه.

۶- پرسپاری هه ستیار: مەبەست لەمجوړه ئەو پرسپارانه ن که به پیی کولتوور و دابونه ریتی کومه لگه پرسپارگه لیکى زور هه ستیارن، به لام له پیناو دهستکه و تنی زانیاری زیاتر بو روونبوونه وه ی زیاتری کیشه ی رینمایخواز نابیت رینماییکار سل له ئاراسته کردن پرسپاری هه ستیار بکاته وه، به ره چاو کردنى ئیتیکی پرسپار کردن و به دارشتنیکى ریزدارانه وه ده کرىت رینماییکار له چوارچیوه ی کیشه ی رینمایخوازدا هه ر پرسپاریک به هه ستیاریش دابنریت ئاراسته ی رینمایخوازی بکات، به مەرجیک خزمەت به پرۆسه ی رینماییکردن بکات و له چوارچیوه ی کیشه که دا بیت.

پره نسپه گرنگه کان له پرسپارکردندا:

- ۱- پرسپاری گشتی بکرىت و پاشتر بجیته سهر پرسپاری تایبه تتر.
- ۲- پرسپاری کراوه باشته ره له پرسپاری داخراو، به تایبه تی کاتیک رینمایخواز ئاماده یی هه بیت بو قسه کردن.
- ۳- پرسپاری هه لېژىردراو بکرىت ئینجا پرسپاری گشتی و کراوه، به تایبه تی بو ئەو رینمایخوازانه ی به زهحمەت قسه ده که ن یان شهرم ده که ن.

تۆمار كىردى (Recording)، بىرىتپىيە لە نووسىن و پاراستنى ئەو زانىيارىيەنى كە رېنمىيىكار لە رېنمىيىخوۋىزى وەردەگرىت، بەجۆرىك بگۈنچىت بۇ كەلەك وەرگرتىن لىيان لەكاتى پىويستدا، پىويستە لەسەر رېنمىيىكار گىرنگى زۆر بىدەن بە پىرۇسەي تۆمار كىردى و بەتەنھا پىشت نەبەستىن بە يادگە (ذاكرە)ى خۇيان بەمەبەستى پاراستنى زانىيارىيەكان و گىرانەوھى لەكاتى پىويستدا.

ئەو زانىيارىيەنى تۆمار دەكرىن لە دانىشتەكاندا يارمەتى رېنمىيىكار دەدەن لەم چەند لايەنەوھ:

۱- بۇ بىرياردان لەسەر ئەوھى ئايا رېنمىيىخوۋازەكە ئەو خىزمەتگوزارىيەنە دەيگرىتەوھ كە لەناو قوتابخانەدا تواناى پىشكەشكرىدىن ھەيە.

۲- بۇ بىرياردان لەسەر دەستىنىشانكرىدى جۆرى كىشەي رېنمىيىخوۋازەكە و پۆلىنكرىدى (دەروونى، پىشەيى، رەفتارى، خىزانى، ... تد).

۳- بۇ بىرياردان لەسەر رەوانەكرىدى رېنمىيىخوۋاز يان نەخۇشەكە بۇ لايەنكى دىكە لەكاتى پىويستدا.

۴- بۇ بىرياردان لەسەر داخستنى حالەتەكە و كۆتايى پىھىنان بە دانىشتەكان.

۵- بۇ كاتى پىويست لەپاش كۆتايى ھىنان بە خىزمەتگوزارىيەكان بۇ رېنمىيىخوۋاز لەسەر داواى خودى رېنمىيىخوۋاز يان لەسەر داواى لايەنكى تر (لە حالەتە تايبەتەكاندا).

۶- بەكارھىنانى لە كاتى پىويست.

جۆرەكانى تۆمار كىردى زانىيارىيەكان:

۱- لەرپى نووسىن لەسەر فۆرمى چاوپىكەوتىن (فۆرمى رېنمىيىكرىدى).

۲- لەرپى تۆمار كىردى دەنگەوھ.

۳- لەرپى تۆمار كىردى دەنگ و رەنگەوھ.

۴- تۆمار كىردى لەرپى داخكرىدى زانىيارىيەكان لەناو كۆمپيوتەردا.

سەرەكىترىن شىوھى تۆمار كىردى تۆمار كىردىنە بە نووسىن لەرپى بەكارھىنانى فۆرمى تايبەتەوھ، ھەرچەندە ھەندىجار و لە ھەندى لە ولاتان تۆمار كىردى لەرپى ئامىرى تۆمارى دەنگ يان دەنگ و رەنگ پىكەوھ ئەنجام دەدرىت، بەلام ئەم حالەتە بۇ كۆمەلگەي كوردستانى بەباش نازانىت، وھ ئەگەر ئەمەش رىووبدات بەنمۇنە (بۇ مەبەستى راھىنان)، پىويستە رەزامەندى رېنمىيىخوۋاز وەربگىرىت و رەزامەندىكەيشى بە نووسىن لىيوەربگىرىت، لەكاتى حالەتى لەمجۇرەدا نابىت ئامىرى تۆماركەر لەدوورەوھ دابىرىت و بە كۆنترۆل رېنمىيىكار كارى پىيكات يان بەشاراويى دابىرىت، ھەندىجار رېنمىيىكار زانىيارىيەكان لە ئامىرى كۆمپيوتەردا تۆمار دەكات، ھەرچەندە ئەم شىوۋازەي تۆمار كىردى شىوۋازىكى گونجاوھ، بەلام لەبەرئەوھى ئامىرى كۆمپيوتەر لەھەندى باردا دووچارى لەكاركەوتىن يان سىرىنەوھى داتاكان يان ھاككردى دەبىت، يان ئەگەر ھەمان كۆمپيوتەر لەلايەن كەسانى دىكە ناو قوتابخانەوھ بەكاربەيتىرەت و ئەوانىش پاسووردىان لەلايىت، ئەوا لەمبارەدا پاراستنى زانىيارىيەكان مەرجى نەيىنى پارىزى لەدەستدەدات و مەترسى بلاوبوونەوھى زانىيارىيەكان دروستدەبىت، ئەمەش پىچەوانەي ئىتىكى پىشەي رېنمىيىكرىدە، بۆيە باشتىر وايە زانىيارىيەكان

له سەر فورمی تایبەت و ئامادەکراو تۆمار بکریت و له دۆلابیکی تۆکمەدا بپاریزریت و به کیل دابخریت و کیلی ئه و دۆلابەش تهنه لای رینماییکار خوی هەبیت، به لام به تیپه ربوونی کات پیویست دهکات رینماییکاران سوود له تۆمارکردنی زانیارییهکان به شیوهی ئەلیکترونی وەر بگرن.

چس تۆمار بکریت؟

ئەو زانیاریانە ی له رینماییکار خواز وەر ده گیرین و پیویسته تۆمار بکرین زۆرن:

۱- ئەو زانیاریانە ی (که سی) ین و تایبەتن به خودی رینماییکار خواز ده که:

بیگومان له بهر ئه وه ی رینماییکار فورمی زانیاری رینماییکار خوازی له لاهیه یه و زانیارییهکانی تایبەت به قوتابیان/ خویندکارانی له سەر تۆمارکراوه، که واته پیویست ناکات سه ره له نوی ئه و زانیاریانە ی تۆمار بکاته وه، به لکو پیویسته بهر له ده ستپیکردنی واده ی چاوپیکه و تنه که فورمی زانیاری تایبەت به رینماییکار خواز ئاماده بکات و بیانخوینیته وه.

۲- ئەو زانیاریانە ی تایبەتن به و گرفته ی رینماییکار خواز ده که له پیناویدا ئاماده بووه:

به هه مان شیوه خودی رینماییکار ئه و زانیاریانە ی تۆمار دهکات که تایبەتن به کیشه ی رینماییکار خواز ده که، وه که باوه رینماییکار خواز به هوی په نگواردن ی زوری کیشه که ی له ناخیدا و هه ندیجار به هوی ئه وه ی پیشتر متمانه ی به که س نه بووه، چاوپیکه و تنه رینماییکارییه که وه که هه لیکی زیرین لیی ده روانیت، به م هۆکارانه رۆ ده چیته زۆر لایه نی ژیا نی خوی و ده خوازیت زۆر به دریزی و گشتگیری باس له کیشه که ی بکات، **ئموه ی پیویسته**

له سەر رینماییکار پابند بیت پیوه ی، دوو خاله: یه که م (نه ئینپاریزی ئه و زانیاریانیه که رینماییکار خواز باسیان

دهکات)، دووهم (ته نه ا ئه و زانیاریانە ی تۆمار بکات که گرنگ بو پرۆسه ی رینماییکار کردن و پاشتر وه که زانیارییهکی

به که لک بو پرۆسه ی رینماییکار کردنه که که لکیان لیوه ره ده گریت، نه وه که هه رچس به ده می رینماییکار خوازدا بیت

رینماییکار تۆماری بکات).

۳- ئەو زانیاریانە ی تایبەتن به هه له سه نگاندنی پرۆسه ی رینماییکار کردنه که:

واته له هه ر دانیشتنیکدا رینماییکار ئه و گۆرانکاری و به ره و پیشچوونانه تۆمار دهکات که له ره فتار و بیرکردنه وه و هه نگاونان بو چاره سه ری کیشه ی رینماییکار خواز ده که روویاندا وه، به هه مان شیوه ئه و حاله ت و نیشانانه ی وه که خویان ماونه ته وه یان خراپتر بوون تۆماریان دهکات و پلان بو چاره سه ریان داده ریژیت.

۴- ئەو زانیاریانە ی تایبەتن به ئامانج و میتودهکانی رینماییکار کردن:

هه ر پلانی که بو رینماییکار خواز داده نریت له لایه ن رینماییکار پیویسته تۆمار بکریت، بو نمونه پلانی گۆرینی بیرکردنه وه ی نه رینییهکان یان راستکردنه وه ی ره فتار، یان راهینانی خوخواکردنه وه یان هه ر رینگه یه کی دیکه بگیریته بهر بو چاره سه ری کیشه که ئه و تۆمار ده کریت.

شیوازهکانی تۆمارکردنی زانیاری:

ده کریت رینماییکار شیوازی تایبەت به خوی هەبیت له تۆمارکردنی زانیارییهکاندا، به لام باوترین شیوازی تۆمارکردن ئه مانه ن:

۱- شیوازی چیرۆکی:

لەم شیوازەدا رینماییکار کیشە و بەسەرھاتی رینماییکارەکان پوخت دەکاتەو و لەشیوەی چیرۆکدا دایدەرێژیت و تۆماری دەکات.

۲- شیوازی خالەندی:

لەم شیوازەدا رینماییکار بە خال و پەرەگرافی جیاگیا کیشە رینماییکارەکان تۆمار دەکات.

کارامەییەکانی تۆمارکردن:

۱- نابیت رینماییکار لەکاتی بەریوەچوونی دانیشتنەکاندا سەرقالی تۆمارکردنی زانیاریەکان بیت، بەجۆریک بەردەوام خەریکی نووسینەو و سەری دابخات، چونکە لەمبارەدا رینماییکارەکان هەستەدەکات پەرەوێز خراوە و رینماییکار گرنگی پێنادات، بۆیە دروست وایە رینماییکار تەنها زانیاریە سەرەکیەکان وەک سەرە قەلەم تۆمار بکات، پاش تەواو بوونی دانیشتنەکان پەلە نەکات لە پیشوازیکردن لە رینماییکارێکی دیکە، بەلکو دەستبەجی بچیتە سەر میزەکە و گەرماوگەر زانیاریە گرنگەکان تۆمار بکات لەسەر فورمەکان، چونکە دواخستنی تۆمارکردنی زانیاریەکان ئەگەر هەیه بچیتە خانە لەبەرچوونەووە.

۲- لەکاتی تۆمارکردنی هەر زانیاریەکان لەناو چاپیکەوتنەکاندا، نابیت فورم یان ئەو کاغەزە رینماییکار بەدەستێوەیەتی و زانیاریەکانی لەسەر تۆمار دەکات لەئاستی بینینی رینماییکارەکاندا بیت، بەلکو دروست وایە چاوی رینماییکارەکان نەگاتە سەر پەرەوێز فورمەکان.

۳- ئەو زانیاریانە دووبارەن یان زیادەن و خزمەت بە پرۆسەی رینماییکارەکان ناکەن پێویست ناکات تۆمار بکەین.

۴- بەهیچ جۆریک نابیت فورمی زانیاری رینماییکارەکان لەسەر میز و لەبەرەستتدا دابنێت، بەلکو پاش تەواو بوونی تۆماری زانیاریەکان پێویستە دەستبەجی هەلبگیرین.

۵- پێویستە لەحالی رەوانەکردنی رینماییکارەکان بۆ لای پزیشک یان دەزگایەکی دیکە و پێویستی ناردنی زانیاری دەربارە کیشە رینماییکارەکان بەشیوەی راپۆرت، پێویستە رەزامەندی رینماییکار بە واژوو و بە نووسراو وەرگیری ئەگەر رینماییکارەکان گەرە بوو، و ئەگەر منداڵ بوو ئەوا رەزامەندی دایک یان باوکی وەرگیری و لەگەڵ فورمەکاندا ئەو رەزامەندییە بپارێزێت، هەرودەها هەر راپۆرتیک لەلایەن پسرپۆر یان دامەزراوەیەکان لەسەر رینماییکارەکان بەدەست رینماییکار بگات پێویستە بپارێزێت.

۶- پێویستە رینماییکار هەموو نەینەکی رینماییکارەکان بپارێزێت، تەنانەت لای دەستە کارگیری قوتابخانە و مامۆستایان و فەرمانبەرانی ناو قوتابخانەکان، جگە لە چەند حالەتێکی تایبەت کە لەجێ خۆیدا لەم رێبەرەدا ئاماژەیان پێدراوە.

بریتییه له‌و کارامه‌یییه‌ی رینماییکار به‌کاریده‌هینیت بو ئاشکراکردنی ئه‌و جیاوازیانه‌ی (دژیه‌کیانه‌ی) له‌نیوان (وته و کردار) ده‌کانی رینماییکار دا‌هه‌یه، بوئه‌وه‌ی به‌باشی خوی ببینیت و خوی بناسیت هه‌روه‌کو چوون ده‌ورو به‌ره‌که‌ی ده‌یناسن، نه‌ک وه‌ک ئه‌وه‌ی خودی خوی، خوی ده‌بینیت و ده‌ناسیت.

رووبه‌روو بوونه‌وه‌ جوهریکه له‌ روو وه‌ستانه‌وه (تحدی) له‌نیوان رینماییکار و رینماییکار بو شکاندن هه‌موو فیه‌ به‌رگریه‌کانی رینماییکار و به‌ره‌سته‌کانی نیوان رینماییکار و ئه‌و واقیعه‌ی تیدا ده‌ژی.

پۆلینه‌کانی رووبه‌روو بوونه‌وه:

- ۱- رووبه‌روو بوونه‌وه کاتیک رووده‌دات که رینماییکار به‌ئاگا نه‌بیت ده‌رباره‌ی نه‌خواستراوی (خرایی) ده‌فتار ده‌که‌ی.
- ۲- رووبه‌روو بوونه‌وه کاتیک رووده‌دات که رینماییکار ریگه به‌خوی نه‌دات درک به‌ ئاکامه خراپه‌کانی ده‌فتاره چه‌وته‌که‌ی بکات.

چهند خالیکی گرنگ سه‌باره‌ت به‌ رووبه‌روو بوونه‌وه:

- ۱- رینماییکار پیویسته پیشه‌نگیکی باش بیت، واته دژیه‌کی له‌نیوان وته و کردار ده‌کانیدا نه‌بیت.
- ۲- نابیت ته‌کنیکی رووبه‌روو بوونه‌وه له‌سه‌ره‌تای دانیشتنه رینماییکاریه‌کاندا به‌کار به‌یتریت، به‌لکو پیویسته له‌ دانیشته‌کانی دواتردا به‌کار بیت پاش ئه‌وه‌ی متمانه دروستبووه له‌نیوان رینماییکار و رینماییکاردا.
- ۳- له‌که‌شیکی ئارامدا و به‌ئارامی ته‌کنیکی رووبه‌روو بوونه‌وه به‌کار ده‌هینریت دوور له‌ هه‌لچوون.
- ۴- نابیت هیچ دژیه‌کیه‌ک فه‌راموش بکریته له‌ وته و کرداری رینماییکاردا
- ۵- نابیت ئه‌م ته‌کنیکه وه‌کو چه‌کیک بو بریندارکردنی هه‌ستی رینماییکار به‌کار به‌یتریت.

ناکریت رینماییکاری پهروهردیهی له ههزارهی سییه مدا بژی و ئه رکیکی پهروهردیهی و مرۆیی گه وهری له سه رشان بیت، به لام شاره زای بهکارهینانی پرۆگرامهکانی کۆمپیوتەر و ئینتەرنیت نه بیت، یاخود ئیمهیل و پۆستی ئه لکترۆنی نه بیت، یان له ریی ئینتەرنیت هه ئاگاداری پیشکه و تنهکانی بواری رینماییکردن و پیشه کهی خوی نه بیت، یاخود که لک لهو پیگه ئه لکترۆنیانه نه بینیت که له بواری پهروهرده و کیشه پهروهردیهیهکان و جۆرهکانی چاره سه ری کیشه رهفتاری و کۆمه لایه تی و دهروونییهکانی قوتابیان هه یه، یان ئاشنای ئه و پیگانه ی کتیبی ئه لکترۆنی و توێژینه وه زانستیه باوه رپیکراوانه نه بیت که بلاوی ده که نه وه، یاخود شاره زای پرۆگرامی پاوه رپۆینت نه بیت.

بۆیه له دنیای ئه مڕۆدا شاره زایی له هه ندی پرۆگرامی کۆمپیوتەر و بهکارهینانی ئینتەرنیت به یه کیک له و کارامه ییانه داده نریت که سه رجه م پیشه و پسپۆریهکان پیویستیان پییه تی. کهواته گرنگه رینماییکارانی پهروهردیهی خویان شاره زای ئه و پیدایهستیه ئه لکترۆنیانه ی سه رده م بکه ن، لانیکه م ئه و پرۆگرامانه ی له چوارچیوه ی ئیشوکاره کارگیریهکانی خویاندا که لکیان لیده بینین،

سەرچاوه‌كانى دۆزىنه‌وه‌ى حاڵەت

رېنمايىكارانى پەرورده‌يى له ناوه‌نده‌كانى خويندندا به‌هۆى ئەوه‌ى چه‌ندىن ئەركى پەرورده‌يى و پيشه‌يى و رېنمايى گه‌وره‌يان له‌سه‌رشانه، هه‌روه‌ها به‌هۆى ئەوه‌ى وه‌كو مامۆستاين به‌شه‌وانه‌يان نيه‌، ژماره‌ى قوتابيان / خويندكارانى ناو قوتابخانه‌كانيش به‌راورد به‌ژماره‌ى رېنمايىكار زۆره، كه له‌زۆرترين حاڵه‌تدا يه‌ك رېنمايىكار هه‌يه بۆ سه‌دان قوتابى و خويندكار، به‌مه‌ويانه‌وه دۆزىنه‌وه‌ى ئەو حاڵه‌تانه‌ى پيوستيان به‌ هاوكارى و رېنمايىكردن هه‌يه، ياخود ئەوانى كيشه‌دارن، كاريكى ئاسان نيه‌ بۆ رېنمايىكار، ره‌نگه ده‌يان قوتابى / خويندكار هه‌بن كه خويان روونه‌كه‌نه ژوورى رېنمايىكار و داواى هاوكارى نه‌كه‌ن، كه‌واته ناكريت رېنمايىكار ته‌نها چاوه‌روانى ئەو حاڵه‌تانه بكات له‌ناو قوتابخانه‌دا سه‌ردانى ژووره‌كه‌ى بكه‌ن، به‌لكو ده‌ييت چاوى له‌سه‌رچاوه‌كانى ديكه‌ى دۆزىنه‌وه‌ى حاڵه‌تيش هه‌ييت و كاريان له‌گه‌لدا بكات.

گرنگ‌ترين سەرچاوه‌كانى دۆزىنه‌وه‌ى حاڵەت له‌ناو قوتابخانه‌كاندا، ئەمانه‌ن:

- 1- خودى رېنمايىخواز: مه‌به‌ست له‌و قوتابى / خويندكارانه‌يه وه‌كو رېنمايىخواز په‌نا بۆ رېنمايىكار ده‌به‌ن و داواى هاوكارى ده‌كه‌ن بۆ چاره‌سه‌رى كيشه‌كانيان.
- 2- رېنمايىكارى پەرورده‌يى: مه‌به‌ست له‌و حاڵه‌تانه‌يه كه خودى رېنمايىكار خوى ده‌ياندۆزىته‌وه له‌رېگه‌ى تيبينى يان له‌رېگه‌ى بيستن ده‌رباره‌ى بوونى هه‌ندى جوورى ره‌فتار له‌لايه‌ن قوتابيان / خويندكارانه‌وه.
- 3- ده‌سته‌ى كارگيرى قوتابخانه / مامۆستاين: ئەو حاڵه‌تانه‌ى كه به‌رپوه‌به‌ر و ده‌سته‌ى كارگيرى و مامۆستاين ره‌وانه‌ى لاي رېنمايىكارى ده‌كه‌ن به‌مه‌به‌ستى چاره‌سه‌رى كيشه‌كانيان.
- 4- كه‌سووكارى رېنمايىخواز: له‌هه‌ندى باردا كه‌سووكارى رېنمايىخواز سه‌ردانى قوتابخانه و رېنمايىكار ده‌كه‌ن به‌هۆى بوونى كيشه‌يه‌كى جگه‌رگۆشه‌كانيانه‌وه و داواى هاوكارى له‌ رېنمايىكار ده‌كه‌ن.
- 5- فورم و تۆماره‌كانى لاي رېنمايىكار و تۆماره‌كانى ديكه‌ى ناو قوتابخانه: بۆ نمونه كاتيك ئەنجامى ئەزمونه‌كان ئاشكرا ده‌كرين و ئەو قوتابى / خويندكارانه‌ى ئاستى نزميان به‌ده‌سته‌هناوه، يان سه‌ركه‌وتنى گه‌وره‌يان به‌ده‌سته‌هناوه، ياخود ده‌رنه‌چوون و يان ماونه‌ته‌وه له‌سالى خويندنى پيشوودا، يان ئاماده‌نه‌بوونى له‌قوتابخانه زوو زوو دووباره ده‌ييته‌وه، يان وازى له‌خويندن هه‌ناوه و ... تد.
- 6- ئەنجامى ئەزموون و پيوهره‌كان (Tests and Scales): كاتيك ئەزموونىكى تايبه‌تى له‌سه‌ر لايه‌نىكى ژيانى قوتابيان / خويندكاران پياده ده‌كرىت، ده‌ر ئەنجامى ئەو ئەزموون و پيوهرانه ده‌كرىت بكريت يه‌كيك له‌سه‌رچاوه‌كانى دۆزىنه‌وه‌ى حاڵه‌ت.

رینماییکاری په‌روه‌ده‌ی لاناو قوتابخانه‌دا گۆچانی ئه‌فسوناوی پښییه تاكو بتوانیت هموو جوړه کیشمه‌کی قوتابیان / خویندکاران چاره‌سەر بکات، یاخود ئه‌گەر همیه کیشمه‌کان نه‌چیتته چوارچپوهی پسپوری رینماییکار.

همرکاتیک رینماییکار به‌هره‌و‌یه‌ک لاناو هوکارانمی ئاماژه‌یان پښه‌ده‌ین هه‌ستی کرد پیویست ده‌کات حالته‌که ره‌وانه‌ی لای بوردی راو‌یژکاری یان رینماییکاریکی دیکه یان پزیشکیکی ده‌روونی یان ده‌زگایه‌کی تایه‌تمه‌ند بکات، نابیت شهرم لاناو بریاره بکات یاخود بترسیت له‌وه‌ی به‌م کاره ناوبانگی ده‌زپیت یان له شکو و کهسیتی که‌مه‌ده‌بیت‌ه‌وه، نه‌خیر لاناو ره‌وشانه‌ی پیویستی ره‌وانه‌کردن رینماییکار سهره‌لده‌دات ئه‌گەر رینماییکار خوی له‌بریاری ره‌وانه‌کردن حالته‌که بدزیت‌ه‌وه ئاناو نه‌ک همر ناتوانیت که‌لک به رینماییکار بگه‌یه‌نیت، به‌لکو ئهم هه‌لو‌یستمی جوړیک ده‌بیت له‌ناپاکس کردن به‌رام‌بهر به‌پیشه‌که‌ی خوی و به‌مافه‌کانی رینماییکار و ه‌کو مرو‌فیک و خاوه‌ن کیشمه‌یه‌ک.

رینماییکاری کارامه و راستگو و بویر ههر له‌دانشتنی یه‌که‌مدا له‌گه‌ل رینماییکار دا بوی ده‌رده‌که‌ویت که ئه‌و ده‌توانیت هاوکاریه‌کی زانستیان له‌چوارچپوهی پیشه‌که‌ی خویدا وه‌کو رینماییکاریک پیشه‌که‌ش به‌رینماییکار ده‌که بکات یاخود نا، ئه‌گەر نه‌یتوانی ئاناو ده‌بیت راستگویانه و بویرانه رینماییکار له‌و پیویستی و راستیه ئاگادار بکاته‌وه و به‌ویستی هه‌ردوولا ئه‌و بریاره بدن.

گرن‌ترین ئه‌و حالته‌نمی پیویست ده‌کات له‌لایه‌ن رینماییکار بریاری ره‌وانه‌کردن حالته‌ن تیدا وهر‌بگیریت:

۱- کاتیک رینماییکار هه‌ستی به‌که‌متوانای خوی کرد به‌رام‌بهر کیشه‌ی رینماییکار ده‌که‌ین، (کاتیک رینماییکار بۆ یه‌که‌مجار ریکه‌وتی حالته‌یک ده‌کات، وه‌ک (ئالوده‌بوون یان لادانی سیکی یان ههر کیشه‌یه‌کی دیکه)، پیشتر هه‌رگیز ئهم رینماییکار کار ی له‌سهر حالته‌ی له‌مجوره نه‌کردووه و زانیاریه‌کی ئه‌وتوی نییه ده‌باره‌ی ره‌ه‌نده‌کانی ئه‌مجوره کیشانه.

۲- کاتیک رینماییکار له‌گه‌ل رینماییکار په‌یوه‌ندیه‌کی نزیکان هه‌بیت وه‌ک ئه‌وه‌ی خزمی نزیک یه‌کتر بن.

۳- کاتیک رینماییکار پاش چه‌ندین دانشتن هه‌ستی کرد په‌یوه‌ندی نیوان خوی و رینماییکار په‌یوه‌ندیه‌کی سارد و سره.

۴- کاتیک رینماییکار خوی داوا بکات کیشه‌که‌ی ره‌وانه‌ی لای رینماییکاریکی دیکه بکات، جا له‌به‌رئ‌ه‌وه بیت متمانه‌ی به‌توانا پیشه‌یه‌کانی رینماییکار ده‌که نه‌بیت یاخود له‌به‌ر ههر هوکاریکی دیکه بیت.

۵- کاتیک ناکوکی بکه‌ویتته نیوان رینماییکار و رینماییکار ده‌و به‌جوړیک ئه‌و ناکوکیه کار بکاته سهر پرۆسه رینماییکاریه‌که.

۶- کاتیک پاش چه‌ندین دانشتن رینماییکار هه‌ستیکرد رینماییکار ده‌که هیچ وه‌لامدانه‌وه‌ی نییه بۆ رینماییکار و پلانه‌کانی له‌چاره‌سهری گرفته‌که‌یدا، له‌همان کاتدا رینماییکار به‌رده‌وام گله‌یی ئه‌وه بکات که کیشه‌که‌ی و کاریگه‌ریه‌کانی کیشه‌که‌ی هیشتا هه‌روه‌کو خوی ماونه‌ته‌وه و هیچ نه‌گوراوه.

۷- کاتیک ماموستا به‌رده‌وام گازنده‌ی ئه‌وه له‌قوتابیه‌ک بکات که ئه‌و منداله توانای فیربوونی زور

سسته و له پاش هاوریکانه وهیه تی، له مباره دا ماموستا که رینماییکار ئاگادار ده کاته وه له م حاله ته، رینماییکار به باشی ده زانیت له و کاته دا تاقیکردنه وه ی زیره کی بو ئه و قوتابیه ئه نجام بدریت بو ده ستیشانکردنی ریژه ی زیره کی قوتابییه که، به لام که ره سته و پیدایستییه کانی ئه و تاقیکردنه وه ییه له قوتابخانه دا بوونی نییه، یاخود رینماییکاره که شاره زایی له و بواره دا نییه، له و کاته دا پیویسته رینماییکار ئه و منداله رهوانه ی لای رینماییکاریک یان ده زگایه ک بکات که بتوانیت به و کاره هه ستیت، یاخود بو حاله تی جولای زور و ته رکیزی که م، کیشه کانی ئاخووتن وه کو زمانگرتن و ... تد.

۸- کاتیک زمانی قسه کردنی رینماییکار و رینمایخواز دوو زمانی جیاواز بیت، له و کاته دا ئه گهر رینماییکار شاره زایی ته وای نه بیت له زمان و کولتووری رینمایخواز، پیویسته رینمایخواز رهوانه ی لای رینماییکاریکی هاو زمانی رینمایخوازه که بکات.

۹- کاتیک رینمایخواز دوو چاری نه خوشی دهروونی هاتبیت، یان هه ولی خو کوشتنی دابیت، پیویسته ئه مجوره حاله تانه رهوانه ی لای پزیشکی دهروونی یان نه خوشخانه ی دهروونی یان سه نته ریکی تاییه تمه ندی ئه مباره بکات، به مه به سته ده ستیشانکردنی جوړی نه خوشییه که و چاره سه ری درمان ئه گهر پیویست بکات، له گهل چاره سه ری دهروونی.

۱۰- ئه گهر رینمایخواز دوو چاری ده ستریز سیکی هاتبیت، یاخود هه ره شه ی بلاوکردنه وه ی وینه و گرته ی قیدیوی له سه ر بیت، یان هه رجوره کیشه یه ک که له ناو قوتابخانه دا چاره سه رکردنیان سه خت بیت. **تییینی:**

سه باره ت به رهوانه کردنی حاله ت، پیویسته رینماییکار، ره چاوی ئه م خالانه بکات:

۱- ئه گهر حاله ته که مندال بوو، واته قوناغی باخچه ی مندالان یان قوناغی بنه رته ی بوو، ده بیت به خیوکاری قوتابی بانگه یشت بکریت و ئاگادار بکریته وه له م هه نگاهه و روونکردنه وه ی له سه ر هوکاری رهوانه کردنه که پییه خشریت.

۲- ئه گهر قوتابی / خویندکاره که هه رزه کار بوو (قوناغی ئاماده یی، یان په یمانگه)، ئه و پیویسته به پیتی جوړی حاله ته که مامه له ی له گهلدا بکریت و بریار له سه ر چونیتی رهوانه کردنی بدریت، پیویسته له مباره دا ره زامه ندی خودی رینمایخواز وه ربگیریت بو رهوانه کردنی حاله ته که ی، **به لام بو کیشه هه ستیاره کان له کو مه لگه ی**

ئیمه دا وه کو (لادانی سیکی) یان (ده ستریز سیکی)، پیویسته رینماییکار زور وریایانه مامه له له گهل ئه م حاله تانه دا بکات و راویژ له گهل بوړدی راویژکاری بکات، چونکه هه ره هه له یه ک و که مته رخمیه ک

ئه گهر همیه زیان به رینمایخوازه که بکات هه تا ئه ندازه ی روو به روو بوونه وه ی مه رگ، بیگومان به بی پای رینمایخواز واته قوتابی / خویندکاره که به هیچ جوړیک نابیت رینماییکار ئاگاداری به خیوکاری رینمایخواز

بکاته مه، باشتر وایه پاش تاو نوو ویکردنی کیشه که له گهل رینمایخوازه پای وه ربگیریت که له کاتی پیویستدا کام له ئه ندامانی خیزانه که ی گونجاوه بو ئه وه ی ئاگادار بکریته وه که هاوکار بیت له پرۆسه ی

رهوانه کردنی حاله ته که دا بو لای بوړدی راویژکاری و سه لامتی قوتابیان و خویندکاران که له لاپه ره ی ۸۴ ی ئه م ریبه ره باسی لیوه کراوه، بو ئه وه ی ئه و که سه نزیکه ی رینمایخواز که هاوکار ده بیت له چاره سه رکردنی

کیشه که دا نه بیت مه یه دروست بوونی توندوتیژی و سزا.

۳- ئەگەر خیزانی رینمایخواز هاوکار نه بوون یاخود لهو خیزانانەن نه شیاوانه مامه له له گهل کیشهی جگه رگوشه کانیان دهکن، یاخود که مته رخه م و بیباکن به رامبه ر کیشهی جگه رگوشه کانیان، یاخود خیزانیکی هه له وشاوهن، پیویسته رینماییکار بگه ریته وه بو لیژنه ی رینماییکردن و به راویژ کردن له گهل لیژنه که و بۆردی راویژکاری ریگه چاره یه ک بدۆزنه وه.

۴- نوسراوی قوتابخانه ئاراسته ی ئەو پسپۆره یان ئەو دهزگایه بکریت که قوتابی / خویندکاره که ی بو رهوانه ده کریت، نوسراوه که به ئاگاداری به ریوه به ری قوتابخانه بکریت و داوی ئەنجامیش بکریت لهو پسپۆره یان دهزگایه، وینه یه که له نوسراوی رهوانه کردنه وه و رهزامه ندی وەرگرتنی رینمایخواز که یان به خیوکاره که ی و وهلامی پسپۆر یان دهزگاکه له ناو فایلی تایبه تی حاله ته که دا لای رینماییکار بپاریزیت.

بۆردی راویژکاری و سهلامه تی قوتابیان / خویندکاران

ئهم بۆرده تایبه ته به پاراستنی سهلامه تی قوتابیان / خویندکاران و چاره سه رکردنی ئەو کیشه و ته نگژانه ی قوتابیان / خویندکاران که له سه روو ده سه لات و توانای رینماییکارانی پهروه ده یی و به ریوه به ران و دهسته ی کارگیری قوتابخانه کانه وه یه، ئەم بۆرده پیکدیت له چه ند پسپۆریکی شارده زا و خاوه ن ئەزموون له بواری چاره سه رکردنی کیشه کانی قوتابیان / خویندکاران، ئەندامه کانی ئەم بۆرده راویژکاریه له نیوان (۵ - ۷) ئەندام ده بن، مانگانه دوو جار یاخود له کاتی پیویستدا له هۆبه ی رینماییکردنی پهروه ده یی کو ده بنه وه بو لیکولینه وه لهو کیشه نه ی له لایه ن رینماییکارانی پهروه ده ییه و رهوانه ده کرین، یاخود لهو قوتابخانه ی رینماییکاری پهروه ده ییان نییه و له لایه ن به ریوه به ری قوتابخانه و دهسته ی کارگیریه وه رهوانه ده کرین، به مه به ستی چاره سه ر، هۆبه ی رینماییکارانی پهروه ده یی هه لده ستیت به ده ستیشانکردنی واده ی کو بوونه وه کان و ئاگادارکردنه وه ی ئەندامانی بۆرده که و ئاماده کاری بو کو بوونه وه کان.

به پیتی پیویستی ئەره که کانی ئەم بۆرده، ئاساییه ئەگه ر پسپۆرانی ده ره وه ی و ه زاره تی پهروه ده ش له خۆبگریت وه ک پزیشکانی ده روونی، مامۆستایانی زانکو، ئەفسه رانی پۆلیس و ئاسایش، یاساناسه کان، نوینه ری ریکخراوه کانی کومه لگه ی مه ده نی که په یوه ندادارن به چاره سه رکردنی کیشه کانی ناو کومه لگه، یاخود بانگه یشتی کو بوونه وه کان بکرین، واته مه رج نییه ته نها له ستافی و ه زاره تی پهروه ده بن، به لام مه رجه سه روکی بۆرده که و دوو له سه ر سیی ئەندامانی بۆرده که میلاکی و ه زاره تی پهروه ده بن و له که سانی شارده زا و به ئەزموون بن.

پیناسه: بۆردیکی راویژکاریه پیکدیت له (۵ - ۷) ئەندام له که سانی پسپۆر و شارده زا له بواری ده روونی، خیزانی، رهفتاری و پهروه ده یی.

ئامانج: پاراستنی سهلامه تی قوتابیان / خویندکاران و چاره سه رکردنی ئەو کیشه یانه که له سه روو توانا و ده سه لاتی رینماییکارانی پهروه ده یی ناو قوتابخانه کان، وه ک کیشه کانی (لادانه سیکسیه کان، هاو په گه زبازی،

دهستدریژی سیکسی، به کارهینانی ماده هوشبهره کان، هه ره شه لیکردنی راسته و خو یان له ریی په یوه ندیه ئه لکترونیه کانه وه، وازییه نین له خویندن له لایه ن خیزانه وه، ناچارکردن بو هاوسه رگیری پیشووهخت، ئه وه کیشانه ی ره هندی یاسایی یان ئاسایشیان هیه) و هه موو ئه وه کیشانه ی قوتابیان / خویندکاران که چاره سه رکردنیان له ناو قوتابخانه و خویندنگه کانداسه ختن یان مه حالن.

میگانیزمه کانی کارکردنی بۆرده که:

- ۱- ئه وه کیشانه ی له چوارچیوه ی توانای ئه ندامانی بۆرده که یه، به راویژ و ههنگاوی دروست، پلانی چاره سه رریان بو داده نریت و کار له سه ر چاره سه رکردنیان ده کریت.
- ۲- ئه وه کیشانه ی بو چاره سه رکردنیان هه ماههنگی دهزگا په یوه ننداره حکومی و ناحکومییه کانی پیویسته، ده بیت پاش گه یشتن به بریاری دروست که له بهرژه وهندی سه لامه تی و چاره سه رکردنی کیشه ی قوتابی / خویندکاره که دایه، ههنگاو بو په یوه ندیکردن و داوای هاوکاریکردن له وه دهزگا حکومی یان ناحکومیه بکریت که په یوه ننداره به کیشه که وه.
- ۳- داواکاری هه ر هاوکاری یان هه ماههنگیه که له لایه ن بۆرده که وه بو هه ر دهزگایه کی حکومی یان ناحکومی پیویسته به نو سراوی فه رمی بیت، وینه یه که له نو سراوه که لای بۆرده که ده پاریزریت، ههروه ها وهلامی دهزگا حکومی یان ناحکومیه که ش به هه مان شیوه ده پاریزریت.
- ۴- کۆنوو سی هه ر کۆبوونه وه یه کی بۆرده که له سه ر هه ر کیشه یه که تۆمار ده کریت و پلان و ههنگاوه کانی چاره سه ر و هاوکاریکردنی قوتابی / خویندکاره که، به هه مان شیوه تۆمار ده کریت.
- ۵- سه رجه م ئه ندامانی بۆرده که پیویسته پایه ندبن به ئیتیکی کاری رینماییکردن و چاره سه رکردن، به تاییه تی نهینی پاریزی، ریزگرتن له که سایه تی رینمایيخواز، تیکه لنه کردنی بیروباوه ری ئایینی یان سیاسی یان هه ر ڕوویه کی دیکه له پرۆسه ی هاوکاریکردن و چاره سه رکردنه که دا، به خراپ که لک وهرنه گرتن له خودی رینمایيخواز یان خیزانه که ی یان که سانی په یوه نندار به کیشه که وه، له گشت ڕووه کانه وه.
- ۶- بۆرده که مافی هیه داوای زانیاری له سه ر قوتابی / خویندکاره کیشه داره که بکات له وه رینماییکار، یان به ڕیوه به ره ی کیشه که ی ره وانه ی لای ئه وان کردووه، ته نانه ت ئه وه زانیاریانه ی له سه ر فۆرمی زانیاری قوتابی / خویندکاره که ش تۆمارکراون، یان هه ر زانیارییه کی دیکه که پیویست و گرنگ بیت بو چاره سه ری کیشه که.
- ۷- بۆرده که مافی هیه داوای ئاماده بوونی رینماییکار یان به ڕیوه به ره ی ئه وه قوتابخانه یه بکات که کیشه که ی ره وانه ی لای بۆرده که کردووه به مه به سستی بیروراگۆرینه وه و راویژکردن.
- ۸- له حاله تی پیویست و له بهرژه وهندی چاره سه رکردنی کیشه ی قوتابی / خویندکاره که، بۆرده که مافیان هیه داوای هاوکاری له به ڕیوه به ره ی پهروه رده ی قهزا، یان به ڕیوه به ره ی گشتی پهروه رده ی پاریزگا بکه ن.
- ۹- له پیناو پاراستنی شکۆ و نهینی پاراستنی که سیتی قوتابی / خویندکار و جووری کیشه که ی، له کاتی ره وانه کردنی هه ر نووسراویک یان خودی قوتابی / خویندکاره که بو لای هه ر دهزگایه کی حکومی یان ناحکومی به مه به سستی هاوکاریکردن و چاره سه رکردنی کیشه که ی، پیویسته له نووسراوه که دا کۆدی تاییه ت

به قوتابی و کودی تایبەت به کیشەکهی لەسەر نووسراوەکە تۆمار بکری، نەک ناوی سیانی رینمایێخواز و جۆری کیشەکهی.

۱۰- ئەو کیشانەیی لەناو قوتابخانەکاندا بۆ چارەسەرکردن و هاوکاریکردنیان پێویستیان بەرهوانەکردن ھەیە، لەلایەن رینماییکاران ناو قوتابخانە و خۆبەدەستەکانەو بە دەزگا حکومی و ناحکومیەکان، پێویست ناکات لەلایەن ئەم بۆردەووە کاری لەسەر بکری، بەلام ئاساییە ئەگەر بۆردەووە راویژ بێخەشە رینماییکارەکە ئەگەر داوای کرد، واتە رینماییکاران خۆیان مافی رەوانەکردنی ئەو حالەتەنەیان ھەیە بۆ لای پسروران و دەزگا حکومی و ناحکومیەکان، لەو حالەتەدا کە لە خالەکانی (رەوانەکردنی حالەت)دا لەم رێبەرەدا ئامارەیان پێدراوە، جگە لەو حالەتەنەیی لە ئامانجی ئەم بۆردەووە ئامارەیان پێدراوە.

۱۱- بۆردی راویژکاری لە ھەر وەرزیکی خۆبەدەستە راپۆرتی کار و چالاکیەکانیان بەرز دەکەنەو بەو ھۆبەیی رینماییکاران پەرودەیی، ھۆبەیی رینماییکاران بە نووسراویکی فەرمانی کار و چالاکیەکانی بۆردەووە لە ھەر وەرزیکی خۆبەدەستە بەرز دەکاتەو بەو بەریوەبەراییەتی رینماییکردنی پەرودەیی لەو ھەزارەتی پەرودە.

بۆردی سەلامەتی رینماییکاران پەرودەیی

لەبەرئەوێ رینماییکاران پەرودەیی لەزۆرینەیی بارەکاندا مامەلە لەگەڵ کیشە جۆراو جۆرەکانی قوتابی/خۆبەدەستەکان دەکەن، بەمھۆیەو ئەگەری رووبەر و بوونەو ھەمان لەگەڵ ھەندێ باری نەخواستراو دەبێت، وەک ھەڕەشەلیکردن یاخود دروستبوونی مەترسی لەسەر کەسێتی یان ژانیان، راستەوخو بیت یان لەرێی پەڕەندە ئەلکترۆنیەکانەو، لەکاتیکی رینماییکاران لەبەجێنانی ئەرکەکانیاندا رووبەر و ھەر مەترسیەک ببنەو، ئەوا پێویستە لەلایەن بۆردی سەلامەتی رینماییکارانەو پالێشتیان لێبکری و بەدواداچوون بۆ مەترسی و ھەڕەشەکانیان بکری و ھەنگاوی دروست لەبەرژەو ھەندێ ئەواندا ھەلبکری.

بۆردی سەلامەتی رینماییکاران پەرودەیی، پێکدێت لە بەریوەبەری پەرودەیی قەزا، سەرپەرشتیاری پسروری رینماییکاران پەرودەیی، بەرپرسی ھۆبەیی رینماییکاران پەرودەیی لەبەریوەبەراییەتی گشتی پەرودەیی پارێزگا، نوێنەری بەشی یاسایی لەبەریوەبەراییەتی پەرودەیی قەزا یان پەرودەیی گشتی پارێزگا، لەکاتی پێویستدا رینماییکاری پەرودەیی لەرێی نووسراویکەو بەریوەبەری قوتابخانەکە ئاگادار دەکاتەو، بەریوەبەری قوتابخانەش نووسراویک ئاراستەیی ھۆبەیی رینماییکاران پەرودەیی دەکات، بەرپرسی ھۆبەیی رینماییکارانیش بە نووسراویک ئاگاداری سێ ئەندامەکەیی دیکەیی بۆردەووە دەکات و داوای کۆبوونەو لەسەر پرسەکە دەکات، پاشان ھەنگاوی پێویست دەنری بۆ چارەسەری کیشەیی رینماییکار.

ياشكۆكان

فۆرمى رېنمايى تاكى

ژمارەى فۆرم ()

تېيىنى: ئەم فۆرمە تايىبەتە بەو حالەتەنەى قوتايان / خويندكاران كە سەردانى رېنمايىكار دەكەن، بە مەبەستى چارەسەركردنى گرفتهكانيان.

	پۆل و ھۆبە		كۆدى قوتابى / خويندكار
	كۆدى كېشە		كاتى دەستپىكردنى يەكەم دانىشتن

- جۆرى كېشە ()

- چۆنىتى سەردانى قوتابى / خويندكار بۇ لای رېنمايىكار: خۆى سەردانى كردووه () // مامۇستا يان دەستەى كارگىرى ناردوويهتى () // خىزان ناردوويهتى () / رېنمايىكار خۆى تېيىنى كردووه ()
كاتى دەستپىكردنى يەكەم دانىشتن: كاترئىز () ھەتا ()
پوختەيەك لە كېشەى قوتابى / خويندكار:

پوختەيەك لە پلان (ھەنگاوەكان)ى رېنمايىكردن لەلایەن رېنمايىكار بۇ چارەسەرى كېشەكە:

-۱

-۲

-۳

-۴

-۵

-۶

به دوا داچوونه کانی رینماییکار:

- ئه گهر زیاد له دانیشتنیکي رینماییکاری پیویست بوو، لیږه دا رۆژ و ریکه وتی دانیشتنه کانی دیکه تۆمار بکه، له گه ل ههر تیبینیه کی رینماییکار له سه ر ئه و گۆرانکاریانه ی به سه ر حاله ته که دا هاتوه: دانیشتنی دووهم:

دانیشتنی سییه م:

دانیشتنی چواره م:

ههر ریکار و به دوا داچوونیکي دیکه بۆ حاله ته که پیویست بکات لیږه دا ئاماژه ی پێده:

کو تا ئه نجام:

ناو و واژووی رینماییکار

كۆدى حالەتەكان

كۆد	جۆرى حالەت / كېشە / نەخۆشى	
100	شەپەنگىزى	1
110	شكاندى رېسا پەرۋەردەيەكانى ناو قوتابخانە	2
120	شتېردن (دزىكرن)	3
130	گىزىكرن	4
140	لادانى سېكىسى	5
150	دەستدرىژى سېكىسى	6
160	ھەپەشەكردنى ئەلىكترۇنى	7
170	ھەپەشەكردنى راستەوخۇ	8
180	ھاۋرەگەزىيازى	9
190	زمانگىران يان كېشەكانى ئاخافتن	10
200	نەخۇشېيە درىژ خايەنەكان	11
210	خاۋەن پىداۋىستى تايبەت	12
220	خەمۇكى	13
230	كۆشەگىرى	14
240	شىزۇفرىنيا	15
250	ھېستىريا	16
260	كېشەى خىزانى	17
270	مىتمانە نەبوون بەخۇ (خود)	18
280	ئالوودەبوون	19
290	كېشەى سۆزدارى	20
300	كېشەى نەگونجان لەگەل دەۋرۈبەر	21
310	كەمى تەركىز	22
320	جوولەى زۇر	23
330	جوولەى زۇر و كەمى تەركىز (ADHD)	24
340	فۇبىيا	25
350	كېشەكانى تايبەت بەخوئىندىن	26
360	سىستى فېربوون	27
370	ھەۋلى خۆكۈشتى	28
380	دەپراۋكىيى تاقىكردنەۋە	29
390	كېشەى رەفتارى	30

پیناسه کردنی زاراوه‌کان

رښماييخواز؛ بریتیه لهو قوتابی / خویندکارانه ی که پښوستان به رښمايي هه یه، به مه به سستی چاره سه رکړنې کښه کانیان.

رښماييکاری پروه رده یی؛ بریتیه لهو که سه ی که رښمايي د پروونی، پروه رده یی و پیشه یی له ناو قوتابخانه کان پیشکش دهکات، به جوړیک نهو مهرجانه بیگریته وه که له م رښه رده باسکراون. **نمخوشی د پروونی؛** بریتیه لهو که سه ی که گرفتی د پروونی و هه لچوونی تووندیان هه یه، پښوستان به چاره سه ری د پروونی هه یه له لای پسپوران له (سه نته ره تایبه ته کان، نه خوشخانه ی د پروونی هه کان و نورینگیه ی د پروونی هه کان)، له ریگای دهرمان و خه واندن و ریگاکانی تری چاره سه ری د پروونی، چاره سه ر دهکړن.

ناموژگاری کړدن؛ بریتیه لهو بهرچاو پروونی هه یه هموو که سیک ده توانیت پیشکش ی بکات، نه م کرده یه جیاوازه له پروسه ی رښمايي د پروونی، واتا رښمايي د پروونی پروه رده یی هه رگیز پروسه ی ناموژگاری کړدن نیه.

نیتیکس کاری رښمايي؛ بریتیه لهو مهرج و چوارچیوه رهوشتی، زانستی و پیشه یی هه یه بو بواری رښمايي د پروونی و پروه رده یی دانراون، ده بیت رښمايیکار پیوه ی پابه ند بیت.

په یوه ندی پیشه یی رښمايیکار؛ بریتیه لهو په یوه ندیه ی که به مه به سستی رښمايیکړدن و هاوکاری کړدن رښمايیخواز له کات و ساتیک دیاریکراودا دروست ده بیت، دوور له هه موو ویست و بهرژوه ندیه کی که سی و تایبه ت.

سەرچاوه‌كان

سەرچاوه‌كان:

- ۱- ده‌روازه‌یه‌ك بۆ پرۆسه‌ی رێنماییه‌كردن، پرۆگرامی كۆرسی ئاشناكردنی رێنماییه‌كاران به‌ بنه‌ماكانی رێنماییه‌كردن، ده‌روونناس (سامان سیوه‌یلی)، ۲۰۱۷.
- ۲- الارشاد التربوي و النفسي في المدارس، د. رافدة الحريري و د. سمير الامامي، دار المسيرة للنشر و التوزيع و الطباعة، ۲۰۱۱.
- ۳- العملية الارشادية، الدكتور احمد عبداللطيف ابو سعد، دار المسيرة للنشر و التوزيع و الطباعة، ۲۰۱۱.
- ۴- العملية الارشادية، محمد محروس الشناوي، دار غريب للطباعة و النشر و التوزيع، ۲۰۰۹.
- ۵- التوجيه و الارشاد النفسي، الدكتور حامد عبدالسلام زهران، القاهرة، عالم الكتب، ۱۹۸۰.
- ۶- المقابلة في الارشاد و العلاج النفسي، الدكتور ماهر محمود عمر، دار المعرفة الجامعية، الاسكندرية، مصر، ۲۰۱۴.
- ۷- المرشد النفسي المدرسي، الدكتور ماهر محمود عمر، القاهرة، دار النهضة العربية، ۱۹۸۴.
- ۸- المهارات الارشادية، احمد ابو اسعد عبداللطيف، دار المسيرة، عمان، ۲۰۱۰.
- ۹- العملية الارشادية، الدكتور محمد ابراهيم السفاسفة، دار الكتاب الحديث، القاهرة، مصر، ۲۰۰۵.
- ۱۰- التوجيه في المدرسة، دونالد ج. موتس، ترجمة الدكتور ابراهيم حافظ، دار النهضة العربية، (۱۹۶۵).

سوچاس و پیزانین

بهناوی وهزارهتی پهرورهدهوه سوچاسی خۆمان ئاراستهی ریکخراوی یونیسیف دهکهین، که ئهرکی بهچاپ گهیانندی ئهم پرۆژهیهی گرتە ئهستۆ، بۆ رینماییکارانسی پهرورهدهی قوتابخانهکانی سهربه وهزارهتی پهرورهدهی حکومهتی ههریمی کوردستان، به ههر دوو شیوه زاری (سۆرانسی ، بادینسی) و زمانسی (عهربی و ئینگلیزی)،

